

ԵՍԻ ՆԱԾԿԱՌՈՒՄ ԵՆԴՈՒՆԵՆԵՆ

1976 2

საბჭოთა კავშირის პიესა „სამი და“, რომლის კარგულ თარგმანსაც ვთავაზობთ მკითხველს, 1900 წელს დაიწერა. ეს არის ჩეხოვის პირველი პიესა, რომელიც ავტორმა სპეციალურად მოსკოვის სამხატვრო თეატრისათვის — კ. სტანისლავსკისა და ვლ. ნემიროვიჩ-დანჩენკოს თეატრალური დასისათვის დაწერა.

პიესის გმირები უზამსობისა და მეშინაობის სულის შემზღვეველ გარემოცვაში იტანებიან. ოცნებობენ უყეთეს ცხოვრებაზე. ნამდვილ სიყვარულზე, აზრობა და პოვნობით ხავე შრომას; უღიმღამო პროვინციული ქალაქიდან ისწრაფიან მოსკოვისაკენ — დიდი ქალაქისაკენ, სადაც, მათი რწმენით, შესაძლებელი იქნება ახალი ცხოვრების დაწყება. დების სურვილები და შინაგანი სწრაფებები განუზიარებელი რჩება. მათ ნათელ სულს პიესაში უპირისპირდება და თრგუნავს ძალა — ბოროტი და ზნელი. იგი მათი საკუთარი სახლიდან განდევნის ოღაბს, მამსა და ირინას. ხოლო ანდრეის, მათ ძმას, სულიერად დააკინებებს და არაჩად აქცევს. პროზოროვების ნათელ სახლში წყვედადი ჩამოწევა. უზამსობა და უპირობა ფიზიკურ პლანში სრულ განაჩრქვებას ანუწებს, მაგრამ მშვენიერი დების სულა შისთვის მანაც მიუწვდომელი აღმოჩნდება; მათი სული ბოლომდე შეუხლადელია და, არსებითად, გაუტყვავი რჩება.

„სამი და“ პირველად 1901 წლის 21 იანვარს დაიგა. დადგმის ავტორებმა, კ. სტანისლავსკიმ და ვლ. ნემიროვიჩ-დანჩენკომ, მანამ უყრდნობა გაამაზვილეს იმ კონფლიქტზე, რომელსაც პიესაში ქმნის შეუხლამობა პერსონაჟთა შორის ოცნებებსა და წვრილმან, მეშინაურ, უფერულ სინანულს შორის. მათ შანი გაუსვებს უფთობის, უყოველადურობის შემაძრწუნებელ ძალას, უზამსობის ბატონობის სასწილესა და აჩვენებს, თუ როგორ ფუჭდება, როგორ მანაინდება ასეთ ვითარებაში მშვენიერი ადამიანის ცხოვრება.

რომიცი წლის შემდეგ, სრულიად ახალ საზოგადოებრივ ვითარებაში, შესაძლებელი გახდა პიესაში ახალი აქცენტების შეტანა. ამგვარად რევიზორმა ნემიროვიჩ-დანჩენკომ გაამკვიტრა პიესაში გამაღვნიებულ მოქმედებაში რწმენის სტრუქტურა; ადრინდელთან შედარებით, უფრო მეტად წამოიწია წინ ჩეხოვის გმირების სულიერი მხნეობა და ენერჯია.

გავიდა კიდევ ხანი და მთოხველისთვის პიესაში გამოიკვეთა კიდევ ერთი ახალი თემა — ადამიანური ღირსების თემა. ახლა უყვე „სამი დაში“ დაინახეს არა მარტო ობიექტური სინამდვილის კრიტიკა, არამედ კრიტიკა, მიმართული პიესის დადებითი გმირების წინააღმდეგაც — მათი პასიურობის, უმოქმედობის წინააღმდეგ (1918, გ. ტოვსტოლოვის დადგმა ლენინგრადის გოტიკის სახელობის თეატრში).

როგორც ჩანს, პიესის ანტიორთქმეობითი სიმღიერე იღვევა აქცენტების ანგვრა გადაადგილების შესაძლებლობას. აღბათ აზიოვ უხდა აიხსნას ის გაერეობა, რომ ჩეხოვის ეს პიესა იბევე საქიორა და საინტერესო აღმოჩნდა დღევანდელი მკოხველისათვის, როგორც მისი დაწერის დროს.

„სამი და“ მრავალმხრივ მიმზიბლავი, უადრებდა ნატილად შესრულებული მხატვრული ნაწარმოება; სადა და რთული ერთსა და იმავე დარს, ვინაიდან ხშირად სულ უწინაშენლო ფრასში, — ერთი შეხედვით, თითქმის არაფრის მთქმელი, შემზხვევითი ეპიზოდის იქით ღრმა და მნიშვნელოვანი აზრი იმალება.

„წყალქვეშა დინება“ — ასე უწოდებდა ამ ფარულ აზრს კ. სტანისლავსკი, — იმ კვებტესტებს, რომლებთანაც დატვირთულია ჩეხოვის პიესის ყოველი მხატვრული სახე. მისი ყოველი სიტყვა, ყოველი დიალო-

მეთარბენეწისაბენ

გი და თითქმის ყველა რეპლიკა. ვლ. ნემიროვიჩ-დანჩენკო კი ამ ფარულად მოძრავი აზრის აღსანიშნავად ხშირადბდა მეორე პლანის ცენტრს. ეს ორკლანიანობა, ფრასისა თუ ეპოზოლის შინაგანი აზრობრივ-მოცოური დეტერაფორმბა, მისი სიმოხლურბობა ნაწარმოებმს განსაკუთრებულ მიმზიბდელობას ანიბებებს და მკოხველს უდიდეს ესტეტიურ სიამოვნებას ბეჭდს.

სიმბოლურ მნიშვნელობას იბენს, მაგალითად უპველიტრის დამბო ტატაშის შიერ პროზოროვთან ხანაარულად თავშეკოილი სტუპრებისა და წინასწარ მოწვეული ბერიკების დაბოზვის ეპიზოდს, რომელიც იკითხება როგორც ნათელი აღმჩანბების სამყაროში უზამსობის ზეწერისა და დამკვიდრბრბის პიბტი.

იმავე მეორე მოქმედების დასაწყისში ნატაშა სანთლით ხელში გააქაბრის მღუმარე სცენას, იხებდა ოთახებში და ამოწმებს, ანთებო სანთელი სომ არ დაჩენია ვინმეს. მეშინაური ხელმოქმირბობის ეს თითქმის ბანალური გამოხატულებაც ისეთ გრძნობას აღძრავს, თითქმის ნატაშა სანთელს კი არა, სიხარულსა და იბელებს აქრობებს პროზოროვების სახლში.

ქალაქში გაჩენილი უზარმაზარი ხანძარიც მესამე აქტიში მოქმედების უბრალო ღონად კი არ აღიქმება, არამედ სიმბოლურად პერსონაჟთა ცხოვრებში მომხდარ კატასტროფასა და მათ სულიერი ვითარებებზე მიგავიწმნებს.

მრავალი ასეთი მაგალითის დასახელება შეიძლება. ამ კვებტესტების გარეშე ჩეხოვის პიესის წყაიობა; სრულიად წარმოდებენლია.

„სამი და“ ღრმა დამბოლური ნაწარმოებია. განუშვორებელია, ამ მხრივ, მისი სილაშაზე. დავეწყო; მუსიკალური ფრასა, საქიორი ელფერის მინდვითი საგანებელო შერჩეული სიტყვა; ანაღლებული კილო და ბატოვანი ასოციაციები, — ასეთია ჩეხოვის მეოცნებე პერსონაჟთა მტკუნება და პიესის პოეტური ბუნებაც. უწინარეს ყოვლისა, სწორედ ამგვარი მტკუნებელობითა განსახლვრული, ამბოკომ მოელი ჩეხური ძალბი იქით მივსართობ, რომ თარგმანში ნაკსინაღული სიხალღივით გაღმოკვეცა ჩეხოვის ფრასის აღნიშნული თვისებებმა; როგორც კი შეავტქლო, ვედაღვით, რომ ჩეხოვის ნაწარმოები ქართულ ენაზეც პოეტურ ნაწარმოებად დარჩენილია.

ლელა სულსანიშვილი

მოკამედი პირინი:

პროზოროვი, ანდრე სტრევეჩი.
ნატალია ივანოვნა, მისი საცოლუ. შემდეგში — კოლი.

ოლგა }
მამა } ანდრეის დები
ირინა }

კულიგინი, ფადორ ილიჩ, გიმნაზიის მასწავლებელი, მამას ქმარი.
ვერშინინი, ალექსანდრ ივანოვიჩი, პოდპოლკოვნიკი, ბატარეის უფროსი.

ტუშენბახი, ნიკოლაი ლევიჩი, ბარონი, პორუჩიკი.
სოლენი, ვახლი ვახილევიჩი, შტამბკაპიტანი.

ჩებუტაინი, ივან რომანოვიჩი, სამხედრო ექიმი.

ფედოტიკი, ალექსეი პეტროვიჩი, პოდპორუჩიკი.

როდუ, ვლადიმირ კარლოვიჩი, პოდპორუჩიკი.

თერაპონტი, სერგოი სამარტოვლოს დარაჯი, მოხუცი.

ანდისა, ვალია, 80 წლის მოხუცი.

მოქმედება მიმდინარეობს საგუბერნიო ქალაქში.

მოქმედება პირველი

პროზოროვების სახლი. სვეტებანია სასტუმრო ოთახი. სვეტებს იქით მოჩანს დიდი დარბაზი. შუადღეა. გარეთ მზიანი, სასიამოვნო ამინდია. დარბაზში სუფრას შლიან საუშნისთვის. ოლგა, რომელსაც ქალთა გიმნაზიის მასწავლებლის ლეჩკი ფორმის კაბა აცვია, დგას და განუწყვეტლო მოწაფეების რვეულებს ასწორებს ზეზეურად. მამა შვე კაბაშია გამოწყობილი. მუხლებზე შლააა უღვცს და წინას კიხხულობს. ირინას თეთრი კაბა აცვია, იგი ჩაფიქრებული დგას.

ო ლ გ ა. მამა გარდაიცვალა ერთი წლის წინ — სწორედ ამ დღეს, ხუთ მაისს, შენი სახელწოდების დღეს, ირინა! ძალიან ციოდა მაშინ, თოვდა. ასე შეგონა, მწუხარებას ვერ გადავიტანდი. შენც მკვდარივით ეგდებ გულწასული. მაგრამ აი, გავიდა წელიწადი და ამაზე ლაპარაკი აღარ გვიძინებდა, შენ უკვე თეთრი კაბა გაცვია, სახეც გიბრწყინავს.

საათი თორმეტჯერ რეკავს.

მამინაც ასე რეკავდა საათი.

პ ა უ შ ა.

მასსოფს, მამას რომ მიასვენებდნენ, მუსიკა უკრავდა, სასაფლაოზე კი თოფების ჯერი მისცეს. გენერალი იყო, პრივატის მეთაური, — სახლი კი რა ცოტა მისდევდა!... თუმცა... წვიმდა მაშინ, ძალზე წვიმდა და თან თოვლი მოდიოდა.

ი რ ი ა. რად გინდა მაგის გასსენება!

სვეტებს იქით, დარბაზში, მაგიდათან გამორჩნდებიან: ბარონი ტაუშენბახი, ჩიბუტაინი და სოლენი.

ო ლ გ ა. როგორ თბილა დღეს! ყველა ფანჯრის ყურთამდე გაღებდა შეიძლება, არყის ხეებს კი კვირტი ჯერაც არ გამოუტანიათ. თორმეტი წელი გავიდა მას ზემდეგ, რაც მამამ ბრიგადა ჩაიბარა და მოსკოვიდან წამოგვიყვანა, და მე მინც შესანიშნავად მასსოფს, რომ მაისის დამდეგს, აი სწორედ ამ დღოს, მოსკოვში უკვე ყველაფერი აყვავებულია, თბილა და იქაურობა მზეში ბანაობს. მთელი თერთმეტი წელიწადი გავიდა მას შემდეგ, მე კი ყველა წერილმანი ისე მასსოფს, თითქოს გუშინ წამოყვდიით იქიდან. დმერთო ჩემი! გავახილე თუ

ანტონ ჩეხოვი

სამი და

დრამა ოთხ მოკამედეგად

მთარგმნელი ლელა სულხანიშვილი

არა თვალში ამ დილას, მოსწვავებულმა სინათლემ თვალი მომჭრა, გაზაფხულის სურნელები ვიგრძენი და გული სიხარულით შემოფარობდა, სამშობლოში ყოფნა მომწყურდა.

ჩემი უტკიანი ი. ვერ მოგართვს!

ტუ შენ ბახი. რა თქმა უნდა, სისუღელეა.

მამა ჩაფრთხილული დაპყრების წიგნს და ხმადალა უხვევს.

ო ლ გ ა. ნუ უტკენ, მამა! ეგ რა ჩვეულება გაქვს!

პ ა უ შ ა.

იმის გამო, რომ ყოველდღე გინმზაიში დავდივარ და მერე კიდევ საღამომდე მოწაფებს ვამსაღებ, გამუდმებით თავი მტკიავდა და თან ისეთი აზრები მიტრიალებს, ვეგონება, უკვე დაღებინდი. და მართლაც, ამ თონი წლის განმავლობაში, რაც გინმზაიში ვმსახურობ, ვგრძნობ, დღითიდღე როგორ მეცლება წვეთწვეთობით ძალაცა და ახალგაზრდობაც. მხოლოდ ჩემს ერთადერთ ოცნებას ესმის ფრთები და იფურჩქნება, ოცნებას იმაზე, რომ...

ი რ ი ნ ა. რომ დაბრუნდებით მოსკოვში, გაყვილით ამ სახლს, მოვთავაზებთ აქაურ საქმეებს და გაწვეთ მოსკოვისკენ...

ო ლ გ ა. პო! მამინე — მოსკოვისკენ.

ჩემუტკიანი და ტუ შენ ბახი იცინიან.

ი რ ი ნ ა. ჩვენი ადრეი, როგორც ჩანს, პროფესორი გახდება და, სულ ერთია, აქ არ იტყობრებს. აი, მამას რა ეშველება, თორემ...

ო ლ გ ა. მამა! ზაფხულობით ჩამოვა ხოლმე მოსკოვში.

მამა ხმადალა უტკენს.

ი რ ი ნ ა. დღეობით მოწყალეა, — ყველაფერი მოგვარდება. (იყურება ფანჯარაში) რა კარგი ამინდია! არ ვიცო, რად ჩამიღვადღეს გულში ასეთი ნათელი! ამ დილას გამახსენდა, რომ დღეს ჩემი დღეობაა და უცაბდ ისეთი სიხარული ვიგრძენი!... მიმოვხივებ ბავშვობა, როცა დედა ჯერ კიდევ ცოცხალი გვყავდა. რა წარმატები ფიქრები მამლელებდა მამის, რა წარმატები!

ო ლ გ ა. როგორ ვიბრწყინებს სახე! დღეს საოცრად ლამაზი ჩანს. მამაც ლამაზია. ანდრეიც კარგი იქნებოდა. მეტრისმეტად რომ არ გასუქებულიყო. გასუქება სრულიად არ უხდება. მე კი დაგებრდი, ძალზე გაგხდი, — ალბათ იმიტომ, რომ გინმზაიში გოგოები ხშირად მაჯაგრებენ. აი, დღეს თავისუფალი დღე მაქვს, შინა ვარ და თავიც აღარ მტკიავ, თავს გუნძიდულზე ახალგაზრდად ვგრძნობ. ოცდარვა წლისა ვარ, მაგრამ... არა, ყველაფერი კარგია, ყველაფერი ღვთის ნებაა, მაგრამ ასე მგონია, რომ გათხოვილიყავი და მთელი დღეა ოჯახში მიფუფუსა, მაინც უკეთესი იქნებოდა.

პ ა უ შ ა.

მე ქმარი ნამდივლად მეყვარებოდა.

ტუ შენ ბახი (სოლენის). ისეთ სისუღელეებს ლაპარაკობთ, რომ ყურისცდება მომეზრდა. (შემოღის სასტუმროში.) მართლა, დამავეწყდა მეუქვა: დღეს თქვენ გვახლებით ჩვენი ბატარეის ახალი უფროსი — ვერშინინი. (მოუქადება პანინოს.)

ო ლ გ ა. ძალიანაც კარგი, დიდად სასიამოვნოა.

ი რ ი ნ ა. ხანში შესულია?

ტუ შენ ბახი. არა, ვერ ვიტყვოდი. ბევრნი-ბევრი. ორმოცო-ორმოცდახუთი წლის იყო. (ჩუმიად უკრავს.) კარგი ვინმე ჩანს. უტკუო რომ არ არის, ცხადია. ოღონდ, ბევრს ლაპარაკობს.

ი რ ი ნ ა. საინტერესო ადამიანია?

ტუ შენ ბახი. პო, საკმაოდ. მაგრამ ცოლიანია, მკაცრი სიღვდით და ორი გოგონა. თანაც, ეს მეორე ცოლია. დადის ვიტიკებით და ყველაზე ამბობს, რომ ჰყავს მეუღლე და ორი გოგო. აქაც ამას იტყვის. ცოლი რაღაც ვერ უნდა ჰყავდეს სრულ ჭკუაზე, — გასთხოვარი ქალივით გრძელ ნაწნავს ატარებს, სულ მაღალფარდოვანდ ლაპარაკობს, ფილოსოფოსობს და წარამარა თავს იკლავს, — უთუოდ იმისათვის, რომ ქმარი უსიამოვნო მდგომარეობაში ჩააყენოს. ასეთ ცოლს მე დაუყოვნებლივ მივატოვებდი, — ეგ კი ითმებს და მხოლოდ ჩივილით ითხებს გულს.

სო ლ ე ნ. (დარბაზიდან სასტუმროში შემოდის ჩებუტიკინთან ერთად). ხელი ხელით მხოლოდ ფუთ-ნახევრის აწვევს შემშილია, ორი ხელით კი ხუთსაცა ვწვევ და ექვსსაც. აქედან ვასკენი, რომ ორი ადამიანი ერთ ადამიანზე ორჯერ კი არა, სამჯერ და მეტჯერაც ღონიერია.

ჩემი უტკიანი (მოდის გაზხვის კითხვით). თუ თმა გცივრავ, ორი მიხსალი ნაფტალინი... გასწენით ნახევარ ბოლო საპირში და იხმარეთ ყოველდღე... (იწურს უბის წიგნაკში.) ჩაიწეროთ! (სოლენის). ჰოდა, იმას ვამბობდი, ბოთლს საცობს დაევიტოვო და საცობში მინის მილს გაატარებო... მერე აიღებთ ერთ მწიკვ ჩვეულებრივ, სრულიად ჩვეულებრივ შაბს და...

ი რ ი ნ ა. ივან რომანიჩი, ძვირფასო ივან რომანიჩი!

ჩემი უტკიანი რაო, ჩემო გოგონა, რაო, ჩემო სიხარულეო!

ი რ ი ნ ა. მითხარით, რატომ ვგრძნობ დღეს თავს ასე ბედნიერად? თითქმის აფრახებული ხობალი მიმაქანებდეს საღვაც, ზევით კი, უნაირი, ლურჯ ცაში, დიდი თეთრი ფრინველები დასრიალებდნენ. რას დავაბრალო ეს, რას?

ჩემი უტკიანი. (ორივე ხელს უკოცნის, ჩახაღ.) ჩემი თეთრო მტრედო...

ი რ ი ნ ა. დღეს, როგორც კი გავიღვიძე, როგორც კი ავდექი და პირი დავიბანე, მომეჩვენა, რომ ამქვეყნად ჩემთვის ყველაფერი ნათელია და ვიცო, როგორ უნდა ვიცხოვრო. ძვირფასო ივან რომანიჩი, მე ყველაფერი ვიცო. ვიცო, რომ აღამიანბა უნდა იზრდომოს, ოფლი დვაროს და აი, მხოლოდ ამასი ნახავს ის თავისი ცხოვრების აზრსა და მიზანს, აქ იპოვის თავის ბედნიერებასა და აღმაფრენას. ნეტავი, მუშა ვიყო და უთვინია ვგებოდე ქვის სატყვევად ქურაში, ან მწვეწმის ვიყო, ან მასწავლებელი და ბავშვებს ვასწავლიდე, ან რკინიგზის მენაჭენი... დღერთო ჩემო, ადამიანი კი არა, ხარი ვიყო თუნდაც, უბრალო ცხენი ვიყო, ოღონდ კი ვმუშაობდე, ოღონდ ნუ ვიქნებო ქალი, რომელიც შუადღის თორმეტ საათზე იღვიძებდა, ყავას ლოგინში მიირთმევს და მერე ორი საათის განმავლობაში იკაზმება. ო, რა საზინველბა ეს! მხოლოდ პაპანაქება სიცხელში შეიძლება გაეს სენ მისწურდეს წყალი, როგორც მე მომწოდებდა შრომა, და თუ ამის შემდეგ დილაადრინ არ ავდგე ხოლმე და შრომას არ მეუფდებ, ხელი აიღებ ჩემთან მეგობრობაზე, ივან რომანიჩი.

ჩემი უტკიანი (ნაზღ). აბა რა გგონია! ასეც ვიზამ, ასეც...

ო ლ გ ა. მამამ შეიღ საათზე ადგომას მიგვარავია. ირინა ახლაც შეიღზე იღვიძებს, მაგრამ ცხრას საათამდე არ ადგება, წებს და რაღაცაზე ფიქრობს. თან ისეთი სერიოზული სახე აქვს!

ი რ ი ნ ა. შენ ისევ ბავშვი გგონივარ და ამიტომაც გეუტ-

ხოვება ჩემი სერიოზულობა. გავიწყდება, რომ ოცი წლისა ვარ უკვე!

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. შრომის წყურვილი, — ო, დღერთო ჩემო, რა ვასაგებია ეს ჩემთვის! თუმცა კი მე ჩემს სიცოცხლემი არ მიმუშავია. დავიბადე ცივსა და უსაქმურ პეტერბურგში, — ოჯახში, რომელზედ არც კი ვიბადე, რა იყო შრომა და ზრუნვა. მასხლავ, კორპუსიდან შინ დაბრუნებულს ჩემქმეს ყველთვის ლაქია მხიდავ; მე ამ დროს, ჩვეულებრივ, ვჭირვეულობდი, დედაჩემი კი სასოებით შემომეყურებდა და უკვირდა, როცა ასეთივე სასოებით არ შემომეყურებდნენ სხვებიც, შრომის მარადმდინდენ, მაგრამ, მართალია, მგინი რომ, მაინც ვერას გახდნენ. დადგა ჟამი და ჩვენ ყველას გვიასლოვებდა რაღაც განადიოზული. სადაცაა, ამოვარდებოდა ჟანსალი, ძლიერი ქაირიშხალი, თავს გადაგვივლის და თან გაიყოლებს ჩვენი საზოგადოების სიზარმაცეს, გულგრილობას. შრომისაღმად ზიზღს. ამშობრებულ მოწყენილობას. მე აქედანვე შევედგები შრომას, რაღაც ოცდახუთი-ოცდაათიწლიან წლის შემდეგ კი ირრბმებს ყველა, თითოეული ადამიანი.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. მე არ ვიშრომებ.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. თქვენ სათვალავში არცა ხართ მისაღები. ს ო ლ ე ნ ი. ოცდახუთი წლის შემდეგ, მადლობა დღერთს, თქვენ ამქვეყნად უკვე აღარც იქნებით. ორ-სამ წელიწადში ან წვეთის დაცემით მოკვებით, ან, გაცსარებულ გულზე, მე დაგახლთ შებღმით ტყვიას. ჩემო ახეგელოზო. (ჯობიდან სუნამოს იღებს და მკერდსა და ხელებზე იპურებს.)

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (იყინის). მე კი, მართლაც არასოდეს არაფერი მიეკეთებია. უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ თითქმ არ გამინძრევიდა, ერთი წიგნიც კი არ წამიკითხავს. მხოლოდ გაუჩვივის ვკითხულობდი... (ჯობიდან მჭორ გაუხვთს იღებს.) აი... გაუჩვიებიდან ვიცი, რომ იყო, მაგალითად, დობროლიუბოვი, მაგრამ რას წერდა, — ეგ კი აღარ ვიცი... ღმერთმა უწყის, რასა წერდა...

ჰქვიდა საოთხლოდან იატაკს უაუარუნებენ.

აი... ქვევით მესახინა, ვილაც მოვიდა ჩემთან. მოითმინეთ... ახლავე დადებრუნდები... (სწრაფად გადის წვერის ვარცხნით) ი რ ი ნ ა. ნამდვილად რაღაც მოიგონა.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. ჰო, ისეთი სახეიშო გამომტყვევლება მიიღო, რომ უთუოდ რაღაც სასუქარს გიმუშავებთ.

ი რ ი ნ ა. რა უსამიშვნაო!

ო ლ ე ა. ჰო, სამიშვნელება. მაგრამ ყოველთვის რაიმე სისულელე უნდა ჩაიღინოს.

მ ა შ ა. მშვილდა ზღვის პირას მუხაა მწვანე, ოქროს ჯაჭვია ზედ გამომშლილი... ოქროს ჯაჭვია ზედ გამოშხული... (დგება ღლინით.)

ო ლ ე ა. დღეს რაღაც ვერა ხარ გუნებაზე, მაშა.

მ ა შ ა. ღლინი იხურავს შლიაას.

სად მიდიხარ?

მ ა შ ა. სახლიში.

ი რ ი ნ ა. უცნაურია, სწორედ...

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. დღეობაზე არ რჩებით?

მ ა შ ა. რა მნიშვნელობა აქვს... საღამოს მივალ. მშვიდობით, ჩემო კარგო... (კვირნის ირინას.) კიდე ერთხელ გისურვებ ჯანმრთელობას, ბედმდინერებას... წინათ, როცა მამა ცოცხალი იყო, ჩვენთან, დღეობაზე, ყოველთვის ოცდაათი-ორმოცი ოფიცერი მაინც იკრებებოდა, იყო ერთი ამბავი, ერთი ჟრიაშული... დღეს კი მხოლოდ კაც-ნახევარია და უღამ-

ნოსებური საჩუმე... წავალ... დღეს რაღაც მელანქოლიამ შემიპყრო, უუნებოდ ვარ და უკრადლებას ნუ მთმავს (ცრემლმორეული იყინის). მერე ვილაპარაკოთ, ახლა კი მშვიდობით, ჩემო კარგო, გავივლი სადმე.

ი რ ი ნ ა. (უგმყოფივლილ). რა არის, რანაირი ხარ...

ო ლ ე ა. (ცრემლმორეული). მე მგინს შენი, მაშა.

ს ო ლ ე ნ ი. თუ ფილოსოფოსობს მამაკაცი, მაშინ ეს იქნება ფილოსოფისტიკა ან სოფისტიკა, ხოლო თუ ერთი ან ორი ქალი ფილოსოფოსობს, მაშინ ეს იქნება — არიკა, მიშველეთ რამე!

მ ა შ ა. რისი თქმა გსურთ ამით, საზარელო ადამიანო?

ს ო ლ ე ნ ი. არაფრის. მან შიშით ხმაც კი ვერ ამოიღო, და-თუნდა უშაღ ქვეშ ამოიღო.

შემოღიან ანწინა და მარბამონი, ტორტიო ხელში.

ან ფ ი ს ა. აქეთ, ჩემო კეთილო, შემოიღო, ფეხები სუფთა გაქვს. (ირინას) საერთო სამმართველოდან, პროტოპოპოვმა, მიხაილ ივანინმა მოვართავა... ეს ღვეწული.

ი რ ი ნ ა. სასიამოვნოა. მადლობა გადაეცი. (ღებულობს ტორტს.)

თ ე რ ა პ ო ტ ი. რა ბრძანეთ?

ი რ ი ნ ა. (უფრო ხმამაღლა). მადლობა გადაეცი-მეთქი! ო ლ ე ა. ჩემო გაღია, დღევალთ მიართვი. თერაპონტ, მიბრძანდი, დღევალთ გაგიმისპინძლდებიან.

თ ე რ ა პ ო ტ ი. რა ბრძანეთ?

ან ფ ი ს ა. წაიგებო, ჩემო კეთილო, თერაპონტ სპირიდონი... წაიგებო. (მოდის თერაპონტთან ერთად.)

მ ა შ ა. არ მიყვარს ეს პროტოპოპოვი, ეს მიხაილ პოტაპინი თუ ივანინი. სულაც არ იყო საჭირო მაგისი დაპატივება.

ი რ ი ნ ა. არც დამიპატივებია.

მ ა შ ა. ჰოდა, მაღინა კარგი.

შემოღის ჩაბუთიანი, მას მოსდევს ჰარისასპინი, ვერცხლის სპოვითი ხელში; გაოცებული და უგმყოფილო შეხახლები.

ო ლ ე ა. (საბუზე ხელუბს ივარებს). ვერცხლის საშოვარი! ეს ხომ საშიშნელება! (გადის დარბაზში, მივართება მაგიდისკენ.)

ი რ ი ნ ა. ივან რომანიჩ, გათყვავა, რას ჰგებს ეს!

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (იყინის). აკი გითხარო!

მ ა შ ა. ივან რომანიჩ, თქვენ, უბრალოდ, სირცხვილი დაკარგეთ!

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ჩემო კარგებო, ჩემო ძვირფასებო, თქვენს მებე მე, აბა, ვინ გამაჩინა! თქვენა ხართ ამქვეყნად ჩემთვის ყველაზე ძვირფასნი. სადაცაა, სამოცი წლის გაუჩეხები, ბებური ვარ, მარტოხელა, ყოვლად უმჯანსი ბებერი... არაფერი ჩემში კარგი არ არის, თქვენდამი სიყვარულს გარდა, და, თქვენ რომ არა, ამქვეყნად, დიდი ხანია, აღარც ვიქნებოდი... (ირინას.) ჩემო ძვირფასო, ჩემო პატარავ, მე თქვენ დაბადების დღიდანვე გიცნობთ... ხელში აყვანილი მიტარებინხართ... მიყვარდა განსვენებული დედათქვენი...

ი რ ი ნ ა. კი, მაგრამ, რა საჭიროა ასეთი ძვირფასი საჩუქრები!

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (ცრემლმორეული, გაჯავრებით). ძვირფასი საჩუქრები... დამეკარგეთ, ერთო, აქედან! (დებნის.) იქნით გაიტყენს სამოვარო... (აჯავრებს.) ძვირფასი საჩუქრები... დენშისკა დარბაზში შეაქვს საშოვარი.

ან ფ ი ს ა. (სასტუმრო ოთახის გავლით). ჩემო კარგებო, უცნობი პოლოფიკი მოვიდა! უკვე გაიხადა პალტო, ჩემო

გვრიტებო, და აქეთ მოდის ირინუშკა, აბა, შენ იცი, ალერ-სიანად შეხედი, თავაზიანად... (მიღის.) საუზმის დროც, კარ-გა ხანია, დადგა... ღმერთო ჩემო...

მაშა. ოლონდ, მაშინ მართკ უღვაშები გქონდათ, როგორ დაბერებულხართ! (გრემლმორეული) როგორ დაბერებულხართ!

ტ უ შ ე ნ ბ ა ხ ი. ალბათ, ვერშინინია.
შეშოლს შარხინინია.

ვერშინინი. პო, როცა შეყვარებულ მაიორს მეძახდნენ, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ვიყავი, შეყვარებული გახლდით. ის დრო წავიდა.

პოლოკინევი ვერშინინი!
ვერშინინი (მაშას დანინას). მაქვს პაკივი, მოგასხენოთ: ვერშინინი, ძალიან, ძალიან მიხარია, რამე, ბოლოს და ბოლოს, თქვენთანა ვარ. როგორები გამხდარხართ! ოპო-პო! ირინა. დაბრძანდით, გეთაყვა. ძალიან სასიამოვნოა თქვენი მობრძანება.

ო ლ გ ა. მაგრამ ჯერ ერთი დერი თეთრი თმაც არ გამოგრვივიათ. ანთ კი მოგმატებიათ, მაგრამ სიბერე ჯერ მაინც შორს ხარის.

ვერშინინი (მხიარულად). როგორ მიხარია, როგორ მიხარია! მაგრამ თქვენ ხომ სამნი ხართ. მე მასსოვს სამი გოგონა. მართალია, სახეები აღარ მასსოვს, მაგრამ მამათქვენს. პოლოკინევი პოროზორეს, რომ სამი პატარა გოგონა ჰყავდა, ეს შესანიშნავად მასსოვს და მინახავს კიდევ ცხოვრობო თვალით. როგორ გარბის დრო! ოპო-პო, როგორ გარბის დრო!

ვერშინინი. ასეა თუ ისე, ორმოცდამეხამე წელში გადვდები. დიდი თერთ, რაც მოსკოვიდან წამოხვედით?

ტ უ შ ე ნ ბ ა ხ ი. ალექსანდრ იგნატევიჩი მოსკოვიდანაა. ირინა. მოსკოვიდან? მოსკოვიდან ბრძანდებით? ვერშინინი. დიას, მოსკოვიდან. განსვენებული მამათქვენი პატარის უფროსი იყო იქ. მე კი იმავე ბრიგადის ოფიცერი გახლდით. (მაშას.) აი თქვენი სახე, მგონი, ცოტათი მასსოვს.

ირინა. თერთმეტი წელია. აბა, რა გატირებს, მაშა, შესულელი, შენა... (გრემლმორეული). იცოდ, მეც ავტირდები... მაშა. აბა, რთიღის ვტირი. რომელ ქუჩაზე ცხოვრობდით? ვერშინინი. სტარობასმანზე.

მაშა. მე კი სრულებით არ მასსოვხარ!
ირინა. ოლამ! ოლამ! (გასძახის დარბაზისკენ.) ოლამ, აბა აქ მოდი!

ო ლ გ ა. ჩვენც სწორედ იქ ვცხოვრობდით.
ვერშინინი. ერთხანს გერმანელების ქუჩაზე მქონდა ბინა. იქიდან დადილით წითელ ყაზარმებში. იმ გზაზე ერთი პირქუში ხილია, ხიდექემე კი წყალი მიშხუის. მისი ხმა ეული კაცის გულს სევდით ავსებთ.

ო ლ ბ ა დარბაზიან სასტუმროში გამოდის.
პოდპოლოკინევი ვერშინინი თურმე მოსკოვიდან ყოფილა.

ო ლ გ ა. ჩვენც სწორედ იქ ვცხოვრობდით.
ვერშინინი. ერთხანს გერმანელების ქუჩაზე მქონდა ბინა. იქიდან დადილით წითელ ყაზარმებში. იმ გზაზე ერთი პირქუში ხილია, ხიდექემე კი წყალი მიშხუის. მისი ხმა ეული კაცის გულს სევდით ავსებთ.

ვერშინინი. მაშასადამე, თქვენ, ოლგა სერგეევნა, უფროსი ხართ... თქვენ კი, მარია... თქვენ კი, ირინა, — უმცროსი.

ო ლ გ ა. ჩვენც სწორედ იქ ვცხოვრობდით.
ვერშინინი. ერთხანს გერმანელების ქუჩაზე მქონდა ბინა. იქიდან დადილით წითელ ყაზარმებში. იმ გზაზე ერთი პირქუში ხილია, ხიდექემე კი წყალი მიშხუის. მისი ხმა ეული კაცის გულს სევდით ავსებთ.

ო ლ გ ა. მართლა მოსკოვიდან ბრძანდებით?
ვერშინინი. დიას. მოსკოვში ვსწავლობდი და სამსახურიც მოსკოვში დავიწყე; დიღბსან ვმსახურობდი იქ, და ბოლოს, აქ მივიღე ბატარა — როგორც ხედავთ აქ გადმოვედი. კაცმა რომ თქვას, თავად თქვენ არ მასწავხართ, მასსოვს მხოლოდ, რომ სამნი დანი იყავით. მამათქვენი კი ჩამრჩა მეხსიერებაში; აი დახვებუკავ თვალებს და ცოცხალივით თვალებს დაიმიღებდა. მოსკოვში ხშირად დავედიოდი თქვენთან...

ო ლ გ ა. მაგრამ აქ ცივა, ცივა და კოლოებიც იცის...
ვერშინინი. რას ბრძანებთ! აქ ისეთი ჯანსიერი, კარგი, სლავური პავაა. ტყე, მდინარე, არყის ხეები... აქაც ხომ არის არყის ხეები, — მშვენიერი, პატარძალივით მოკრძალებული არყის ხეები. ისინი მე ყველა ხეს მიჩვენებია. კარგია აქ ცხოვრობა, ოლონდ, საკვირველია, რომ რკინიგზის სადგური აქედან იც ვერსუზე და კაცმა არ იცის — რატომ.

ო ლ გ ა. მეგონა, ყველაფერი მასსოვდა და აი, უცხად ირკვევა, რომ...

სო ლ ე ნ ი. მე კი ვიცი, — რატომაც.
ყველა მას მიაჩერება.

ვერშინინი. ჩემი სახელი ალექსანდრ იგნატევიჩია. ირინა. ალექსანდრ იგნატევიჩი, მაშ, მოსკოვიდან ბრძანდებით... აი, მოულოდნელი ამბავი!

სო ლ ე ნ ი. მე კი ვიცი, — რატომაც.
ყველა მას მიაჩერება.
ინიტომ რომ, სადგური რომ ახლოს ყოფილიყო, შორს არ იქნებოდა, ხოლო რაკი შორსაა, მაშ, ახლოს არ არის.

ო ლ გ ა. ჩვენ ხომ იქ გადავდივართ!
ირინა. ვფიქრობ, შემოდგომისთვის უკვე იქ ვიქნებით. მოსკოვი ჩვენი მშობლიური ქალაქია, იქ დავიბადეთ... სტარობასმანის ქუჩაზე...

ინიტომ რომ, სადგური რომ ახლოს ყოფილიყო, შორს არ იქნებოდა, ხოლო რაკი შორსაა, მაშ, ახლოს არ არის.
უხერხული სიჩოშა.

ო ლ გ ა. ჩვენ ხომ იქ გადავდივართ!
ირინა. ვფიქრობ, შემოდგომისთვის უკვე იქ ვიქნებით. მოსკოვი ჩვენი მშობლიური ქალაქია, იქ დავიბადეთ... სტარობასმანის ქუჩაზე...

ტ უ შ ე ნ ბ ა ხ ი. ხუმარა ხართ, ვასილი ვასილიჩ.
ო ლ გ ა. ახლა მეც გამასხენდით. დიას, ნამდვილად გამასხენდით.

ორივენი სიხარულისგან იციანია.
მაშა. მოულოდნელად ჩვენებურს წევხვდით. (ცოცხლად). ახლა მომავინდა. გასსოვს, ოლამ? ჩვენთან იცოდნენ ხოლმე: „შეყვარებული მაიორი“... თქვენ მაშინ პორუჩიკის ჩინი გქონდათ, ვიღაცეა იყავით შეყვარებული და ყველა რატომღაც გამოსაჯერებლად მაიორს ვეძახდათ...

ვერშინინი. მე დედათქვენსაც ვიცნობდი.
ჩებუტკინი. კარგი იყო, ღმერთმა გაანათლოს. ირინა. დედა მოსკოვშია დარბაზი.

ვერშინინი (იციანის). დიას, დიას... შეყვარებული მაიორი, სწორედ ასე გახლდათ...

ო ლ გ ა. ნოვო-დევიჩიზე.
მაშა. წამოვიდინეთ, მე უკვე მაიოწყვდება მისი სახე. ჩვენც, ასევე აღარავის ვემსახურებთ. ყველას დაგავიწყდებით.

ვერშინინი. დიას, დავავიწყდებით, რას იზამ, ასეთია დამაინის ხედვრი. ის, რაც ახლა დიდ, სერიოზულ, მნიშვნელოვან ამბად მიგვარჩნია, — დადგება დრო და, — დავიწყებას მიეცემა ან მნიშვნელობას დაკარგავს.

ვერშინინი. დიას, დავავიწყდებით, რას იზამ, ასეთია დამაინის ხედვრი. ის, რაც ახლა დიდ, სერიოზულ, მნიშვნელოვან ამბად მიგვარჩნია, — დადგება დრო და, — დავიწყებას მიეცემა ან მნიშვნელობას დაკარგავს.

ვერშინინი. დიას, დავავიწყდებით, რას იზამ, ასეთია დამაინის ხედვრი. ის, რაც ახლა დიდ, სერიოზულ, მნიშვნელოვან ამბად მიგვარჩნია, — დადგება დრო და, — დავიწყებას მიეცემა ან მნიშვნელობას დაკარგავს.

და საინტერესო ის არის, რომ ჩვენ ახლა სულადაც არ შეგვიძლია განვგვირტოვო, კერძოდ, რას მიჩინებენ შემდგეში ამავალივით. მნიშვნელოვან და რას — წყნარმანად და სასაცილოდ. განა კომპიუჩიკს ან, ვიქვით, კოლოუმის აღმოჩენა თავდაპირველად ზედმეტად და სასაცილოდ არ ეჩვენებო-

დათ, რომელიმე ახირებული კაცის მონამახი კი — ქვეშარი-ტებად? და იქნებ, ისეც მოხდეს, რომ ჩვენი ახლანდელი ცხოვრებაც, რომელსაც დღესდღეობით ასე ვუგვებით, ოდესმე უცნაურ, მოუწესრიგებელ, არაგინიერულ და ცოდვილ ცხოვრებადაც კი მოქმედნობ.

ტ უ ჯ ე ნ ბ ა ხ ი. ვინ იცის? ისიც შესაძლებელია, რომ ჩვენს ცხოვრებას ამაღლებული უწოდის და პატივისცემით მოიხსენიოს. ახლა არავის აწყალებენ, არავის სჯიან, არავის არბევინებენ და ირგვლივ მაინც რამდენი ტანჯვაა!
ს ო ლ ე ნ ი. (წეროლი ხმით). ძიბ, ძიბ, ძიბ... ბარონს, თუენიდ, პურს ნუ აჭმევ, ოლონდ კი ნება მიეცი, იგილოსოფოსოს.

ტ უ ჯ ე ნ ბ ა ხ ი. ვასილი ვასილიწ, ვთხოვთ, თავი დამანუბოთ... (გადატრიალებს ხსვა ადგილას). მოსაწყენი ხდება ეს, ბოლოს და ბოლოს.

ს ო ლ ე ნ ი. (წეროლი ხმით). ძიბ, ძიბ, ძიბ...

ტ უ ჯ ე ნ ბ ა ხ ი. (ვერშინის). ტანჯვა, რომლის მოწყენიც ჩვენა ვართ, — და მერე რამდენი იტანჯება ჩვენს ირგვლივ! — მაინც მუტყველებს იმ გარკვეულ ზნეობრივ ამაღლებასზე, რომელსაც უკვე მიაღწია საზოგადოებამ...

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. დიახ, დიახ, რა თქმა უნდა.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. თქვენ, ეს-ეს არის, ბრძანეთ, ბარონო, რომ ჩვენს ცხოვრებას შემდეგში შეიძლება ამაღლებული უწოდონ. მაგრამ ადამიანები მაინც დაბლები არიან... (დგება.) აი, შემომხედეთ, რა დაბალი ვარ. ეს, რა თქმა უნდა, ჩემს დასამწვიდელადაა საჭირო ითქვას, რომ ჩემი ცხოვრება ამაღლებულია.

ს ც ე ნ ს უ ა ნ ვ ი ო ლ ო ნ ო ჯ უ რ ა ვ ე ნ .

მ ა შ ა. ეს ჩვენი ანდრეია.
ი რ ი ნ ა. ყოვლად განსწავლული ძმა გვეყავს. ალბათ, პროფესორი გახდება. მამა სამხედრო პირი იყო, მისმა ვაჟმა კი სამეცნიერო კარიერა აირჩია.

მ ა შ ა. მამის სურვილითვე.

ო ლ გ ა. დღეს მტრისმტება გავაწმარეთ დაიცინეთ. მგონი, ცოტათი შეყვარებული უნდა იყოს.

ი რ ი ნ ა. ერთ აქაურ ქალიშვილზე. დღეს, ალბათ, მოვა ჩვენთან.

მ ა შ ა. უნდა ნახოთ, რაწაირად იცვამს! არამცთე უღამაზოდ, ან არამოდურად. არა, პირდაპირ — საცოდავად. წარმოიდგინეთ წითელი ზედატანია და რაღაც უცნაური. მჭახე ყვირთელი ფერის ქვედატანი, რომელსაც ერთი რაღაც უმკაცესი ფორი აქვს შემოვლებული. ლოყები?! ლოყები — ისეთი გაღვრვილი, გაღვრვილი... ანდრეი შეყვარებული კი არ არის — მე ამას ვერ დავუწმევ: რაც არ უნდა იყოს, გემოვნება აქვს, — არამედ არის, ჩვენ გვაჯარებს, თავს იქვევს. გუშინ ყური მივაგარი, პროტოპოპოვზე თხოვდებოდა, აქაური სამმართველოს თავმჯდომარეზე. ჰოდა, ძალიანაც კარგი... (გაძახებს გვერდით კარში.) ანდრეი, მოდი აქ! მოდი ერთი წუთით, გეთყავს!

შე მო ლ ო ს ა ნ დ რ ი ი

ო ლ გ ა. ეს ჩემი ძმა გახლავთ, ანდრეი.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ვერშინინი.

ა ნ დ რ ე ი. პროზოროვი. (იწმენდს გაოფილს ხასხეს). თქვენ აქ, ჩვენთან, პატარავს უფროსად ჩამობრძნდით?

ო ლ გ ა. წარმოიდგინე, ალექსანდრ ინგატჩინი მოსკოვიდანაა.

ა ნ დ რ ე ი. ჰო? მამ, მოგილოცავთ: ახლა ჩემი დღისიგენებას ნულარ ვლით.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. მე თქვენს დებს უკვე მოვაგებურე თავი.

ი რ ი ნ ა. ნახეთ, როგორი ჩარჩო მამუქა დღეს ანდრეიმ პორტრეტისთვის! (უჩვენებს ჩარჩოს.) თავისი ხელით გააკეთა.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. (უყურებს ჩარჩოს და არ იცის რა თქვას). ჰო... კარგი რამეა...

ი რ ი ნ ა. აი ის ჩარჩოც, პიანინოს თავზე, ამის გაკეთებულა.

ანდრეი ხელს ჩაიჭნებს და განჯე გაღებაა.

ო ლ გ ა. ეს ჩვენ სწავლულიცა გვეყავს. ვილონიზზეც უკრავს, ხიდან რაღაც-რაღაცების გამოხიზნავს იცის, — ერთი სიტყვით, ექვლადფერი ემარჯვება. ანდრეი, სად იციხისა! ამან ყოველთვის ასე იცის — უცებ ადგება და წავა. მოდი აქ!

მ ა შ ა და ი რ ი ნ ა ხ ე ლ ს გ ა უ რ ა რ ა ნ და ს ი ც ი ლ თ უ ა ნ ა ბ რ უ ნ ე ბ ა ნ .

მ ა შ ა. მოდი აქ, მოდი!

ა ნ დ რ ე ი. თავი დამანებეთ, გეთყავა!

მ ა შ ა. რა სასაცილო ხარ! ალექსანდრ ინგატჩინის ოდესღაც შეყვარებულ მაიორს ეძახდნენ, მაგრამ ის ამაზე სრულიად არ ჯარებდებოდა.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. სრულიადაც არა!

მ ა შ ა. მე კი მინდა შეყვარებული მევიოლინე დაგიძახოს!

ი რ ი ნ ა. ამ შეყვარებული პროფესორი!

ო ლ გ ა. შეყვარებულია ანდრეიშა, შეყვარებულია!

ი რ ი ნ ა. (ტაშს უკრავს). ბრავო, ბრავო! ბის! ანდრეიშა შეყვარებულია!

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (ზურგიდან უახლოვდება ანდრეის და ორივე ხელთ წელზე ხეკვება). ამ ქვეყანაზე მხოლოდ და მხოლოდ სიყვარულისთვის ვგვბოა ბუნება! (ხარხარებს. მთელი ამ ხნის განმავლობაში ხელში გახუთი უქირავს.)

ა ნ დ რ ე ი. ჰო. კარგი, გვეყოფთ. გვეყოფთ... (იწმენდს ხასხეს). მთელი დღემ არ მძინებდა და მაინც და მაინც გუნებაზე ვერ ვარ. წუხელ ოთხ საათამდე ვკითხულობდი... მერე კი დაეწმევი, მაგრამ არაფერი გამოვიდა, ვერ დაივინეთ. ფიქრებს გავეყვი და ამასობაში გათვდა კიდვე. ახლა ხომ ანდრეი თენდება, მზე პირდაპირ ჩემს სულს ოთახში შემოიჭრება ხოლმე. ამ ზაფხულს, სანამ აქა ვარ, ერთი წიგნი მინდა ვთარგმნო ინგლისურად.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. კითხულობთ ინგლისურად?

ა ნ დ რ ე ი. დიას. მამა, — ლეზომა აქსონოს, — პირდაპირ, სულს გვეხიდა აღზრდა-განათლებით. იქნებ სასაცილოც იყოს და სისულელეც ამის თქმა, მაგრამ მაინც უნდა გამოვტყდე, რომ მისი სიკვდილის შემდეგ გასუქება დაიწმევი და აი, ერთ წელიწადში ისე გახსუქდი, თითქოს ჩემი ახელი რაღაც ტვირთისაგან გათავისუფლდა. მამის წყალობით, მე და ჩემმა დეებმა ვკითხეთ ფრანგული, გერმანული და ინგლისური, ირინამ ოტალიურიც კი იცის. მაგრამ ვერ წარმოიდგენთ, რა ძვირად დავგიჯდა ყოველივე ეს!

მ ა შ ა. ამ ქალაქში სამი ენის ცოდნა უსარგებლო ფუფუნებაა. ამას ფუფუნებად არ ეთქმის. ეს უფრო რაღაც უსარგებლო დამამატია, რაღაც შეექმე თითის მსგავსი. ჩვენ ბევრი ახმ სედმეტიც ვიცით.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ერიპა! (იციხის.) ბევრი რამ ზედმეტე ვიცითო! მე გმონია, არ არსებობს და არც შეიძლება არსებობ-

დეს ისეთი მოსაწყენი და უხალისო ქალაქი, რომელსაც არ სჭირდებოდას ჭკვიანი და განათლებული ადამიანები. დადუმებათ, რომ ამ ქალაქის ასი ათასი, ნაწილიად ჩამორჩენილ და გაუთულელ, მცხოვრებელ შორის თქვენიასთან მხოლოდ სამია. თავისთავად ცხადია, თქვენ ვერ მოერევით თქვენს ირგვლივ მყოფ ბნელ მასას. თქვენი ცხოვრების მანძილზე, თანდათანობით, აძლევრებული გახდებით. დატყვევთ ასიათასიანი ბზრის ნების და შთაინთქათ მასში. თქვენ ზედ გადავივლით ცხოვრება, მაგრამ საბოლოოდ მანც არ წაიშლებით, არ ჩაივლით უკვლოდ... — ისე, რომ სხვებზე გავლენა არ მოახდინოთ. თქვენს შემდეგ თქვენიასთან გაჩნდება, ალბათ, ჯერ ექვსი, მერე თორმეტი და ასე შემდეგ, — ვიდრე, ბოლოს და ბოლოს, არ იქცევა უმრავლესობად. ორასი, სამასი წლის შემდეგ ცხოვრება დღემდეაქვს იქნება წარმოუდგენლად მშვენიერი, განსაკვირვებელი. ადამიანს სჭირდება ასეთი ცხოვრება და თუ ასეთი ცხოვრება ჯერ კიდევ არ არის, მისი წინათგრძნობა მანც უნდა ჰქონდეს კაცს, უნდა ელოდეს მას, თცენმოდეს მასზე, მის შესხვედრად ემზადდებოდეს. ამისათვის კი უნდა ხედავდეს და იცოდეს უფრო მეტი, ვიდრე ხედავდა და იცოდა მისმა მამა-პაპამ. (იციანის.) თქვენ კი ჩივით, ბევრი რამ ზედმეტი ვიციოთ.

მ ა შ ა. (იხდის შლავაას.) მე აღარ მივდივარ.
ი რ ი ნ ა. (ამოიხრებით.) ღმერთმანი, ყველაფერი ეს უნდა ჩაწერილიყო...

ანდერი იქ აღარ არის; შეუძნეწელად გასულა.
ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. თქვენ ამბობთ, რომ მრავალი წლის შემდეგ ცხოვრება დღემდეაქვს იქნება მშვენიერი, განსაკვირვებელი. ეს მართალია. მაგრამ იმისათვის, რომ მონაწილეობა მიიღო იმ ცხოვრებაში, თუნდაც შორიდან, ახლავე უნდა ემზადებოდე მისთვის, უნდა შრომობდე...

ე რ შ ი ნ ი ნ ი. (დგება.) დიხს. ეს რამდენი ყვაილები გაქვით! (იყურება აქეთ-იქით.) ბინაც შესანიშნავია. პირდაპირ მესაჩვენებს! მე კი მთელი ჩემი სიცოცხლე სულ პაწაწკინტელა ბინებში გავატარე, სადაც იდგა ხოლმე დღიანი, ერთიორი სკამი და აუცილებლად მხრინლავი ღუმელი. ცხოვრებაში მე სწორედ აი ასეთი ყვაილები მაკლდა... (ხელებს იფშვნებს.) ე! არა ღირს ამაზე ლაპარაკი.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. დიხს. შრომა საჭირო. თქვენ, ალბათ, ფიქრობთ: გული აუჩუყდება ამ გერმანელს. მაგრამ, ღმერთია მოწამე, რუსი ვარ და გერმანულად ვერც კი ვლაპარაკობ. მამაჩემი მართალმადიდებელია.

ა ა უ შ ა.

ე რ შ ი ნ ი ნ ი. (სცენაზე ბოლოსას სცემს.) ხშირად ფიქრობ: მამა იქნებოდა, რომ შესაძლებელი ყოფილიყო ცხოვრების თვიდან დაწყება, თანაც შეგნებლად? ერთი ცხოვრება, უკვე განვლილი ყოფილიყო შვად ნაწერივით, მეორე კი — გადათვთვრებელი! მაშინ, ფიქრობ, ყოველი ჩვენგანი შეეცდებოდა შეეჭმნა სხვაგვარი პირობები, მოეწყობა, ასეთი ბინა, სასვე ყვაილებითა და სინათლით... მე მყავს ცოლი და ორი გოგონა, — ცოლი არცთუ ისე ჯანმრთელი დაქვია და ა. შ. და ა. შ. ჰოდა, ცხოვრება მათ თვიდან დაწყებული, ცოლს, რა თქმა უნდა, არ შევირთავდ... არა, გეთაყვა, არა!

შრომლის კალმინი, აცვა მასწავლებლის ფრაკი.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (მიდის ირინისთან.) ძვირფასო დანო, ნება მომეცი, მოგილოტო სახელწოდების დღე და გულწრფელად, სულითა და გულით გისურვი ჯანმრთელობა და ყოველივე ის,

რაც კი შეიძლება კაცმა უსურვოს შენი წლოვანების ქალაქში. ამასთანავე, ნება მომეცი საჩუქრად მოგართვათ; ყველაფერი. (უწვდის წიგნს.) ჩვენი გიმნაზიის ორბოცდაათი წლის ისტორია, ჩემს მიერ დაწერილი. დიდი არაფერია, დაწერილია მოცელობის ვაშს, მაგრამ შენ მაინც წაიკითხე. სალამი, ბატონო! (ვერწმინდის.) კულიგინი, აკურთ გიმნაზიის მასწავლებელი. კარის მრჩეველი. (ირინის.) ამ წიგნში შენ ნახავ ყველა იმით სახს, ვისაც კი ჩვენი გიმნაზია დაუმთავრებია ამ ორბოცდაათი წლის განმავლობაში Feci. quod potui, aciant meliora potentes! (კოცნის მამას.)

ი რ ი ნ ა. მაგრამ შენ ხომ უკვე მაჩუქეს ეს წიგნი სააღდგომოდ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (იციანის.) ზეჟღერებოდა! მაშინ დამიბრუნე უკან, ან აი, ვაშს, მისცე პოლოცნიკს. ინებთ, პოლოცნიკო. როდისმე, მოწყენილობის ვაშს. წაიკითხავი.

ე რ შ ი ნ ი ნ ი. მადლობელი გახლავართ. (წასვლას აპირებს.) დიდად მოხარული ვარ, რომ გავიცანიოთ...

ო ლ გ ა. უკვე მიბრძანდებით? არა, არა, არ გავიშვებთ!
ი რ ი ნ ა. საუბრეზე უნდა დარჩეთ. გიხოვით.

ო ლ გ ა. ძალიან გიხოვით!

ე რ შ ი ნ ი ნ ი. (თავს უკრავს.) როგორც ჩანს, დღეობაზე მოგხვდები. მამატივით, არ ვიცოდი, არ მოგილოცეთ... (ოლგასთან ერთად დარბაზისკენ მიდის.)

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. დღეს, ბატონებო, კვირა დღეა, დასვენების დღე. მამ, ჩვენც დავისვენოთ, ვიმხარულოთ — თითოეულმა თავისი ასაკისა და მდგომარეობის შესაბამისად. საზაფხულად ხალიჩები უნდა აიკეთოს და დასაპირებამდე ჩაეწყოს... სპარსულ ფეხბილას ან ნაფტალინი... რომაელები იმეტომ იყვნენ ჯანმრთელები, რომ იციდნენ შრომა და იციდნენ დასვენება, მათ ჰქონდათ mens sana in corpore sano.¹ მათ ცხოვრებას გარკვეული ფორმა ჰქონდა. ჩვენი ღირექტორი ამბობს: ყოველი არსების სიცოცხლისთვის მთავარი მნიშვნელობა ფორმას აქვს... რაც კარგავს თავის ფორმას, ის ისპობა კიდევ — და ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაშიც ასეა. (წულღე ჰხვევს ხელს მამას. იციანის.) მამას უყვარვარ. ჩემს ცოლს უყვარვარ. ფარდებიც უნდა ჩამოიხსნას და ხალიჩებთან ერთად ჩაალავდეს... დღეს ძალიან მზიარულად გახლავართ, შესანიშნავ გუნებზე ვარ. მამა, დღეს ოთხ საათზე ღირექტორთან უნდა ვიყოთ. პედაგოგები, ჩვენი ჩვენი ოჯახები, სასერინოდ მივდივართ.

მ ა შ ა. მე არ წამოვალ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (წყენით.) მამა, ძვირფასო, რატომ?

მ ა შ ა. ამაზე მეტე... (გაჯავრებით.) ვარც, წამოვალ, ოღონდ ახლა თავი დამანებე, გეთაყვა... (განზე გადგება.)

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. მეტე კი მთელ საღამოს ღირექტორთან გავატარებთ. ავადმყოფობის მიუხედავად, ეს ადამიანი ცდილობს, პირველ ყოვლისა, საზოგადოებას ემსახუროს. საუცხოო, ნათელი პიროვნება. შესანიშნავი ადამიანია. გუშინ, საბჭოს შემდეგ, მეუბნება: „დავიღალე, ფოდორ ოლინ! დავიღალე!“ (შეხედავს კედლის საათს, მერე დაჰედავებს თავისას.) თქვენი საათი მხოლოდ წუთით წინ არის. მამ, დავიღალე!

¹ გავიკეთო, რაც შემეძლო; დაე ვისაც ძალა შესწევს, უკეთ გავიკეთოს (ლათ.).
² ჯანსაღ სხეულში ჯანსაღი სული (ლათ.).

სცენის უკან ვიღაც ვიღონოზე უკრახს.

ო ლ გ ა. ბატონებო, გთხოვთ, დღეულზე გვეწვიოთ!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. აჰ, ჩემო ძვირფასო ოლგა, ჩემო ძვირფასო! გუშინ დილიდან ღამის თორმეტ საათამდე ვმუშაობდი, დავიღალე და დღეს თავს ბედნიერად ვგრძნობ. (მიდის მაგიდისკენ, დარბაზში.) ჩემო ძვირფასო...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (გაბუთს ჯიბეში იღებს, წყვრს ივარცხნის.) ღვეჯულზე? ჩინებულა!

მ ა შ ა. (ჩებუტიკის მკაცრად). ოლენ იცოდეთ, დღეს წვეთი არ დალითო, გენიშო, თქვენთვის მავნებელია სმა.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ეჰ! მაგ სენს უკვე გამიარა. ორი წელიც არის, რაც არ მილოთია. (მოუთმუნლად.) ეჰ, ნეტავი თქვენ, განა სულერთი არ არის?

მ ა შ ა. მაინც არ გაბედოთ დაღვეა. იცოდეთ, არ გაბედოთ. (გაჯავრებული, მაგრამ ისე, რომ ქმარმა არ გაიკონოს.) ამისი ჩრუულიც არ იყოს, მთელი საღამო ისევ დირექტორთან უნდა ვივად მოწვენილი!

ტ უ ზ ე ბ ა ხ ი. მე თქვენს ადგილას არ წავიდოდი... სულ უბრალოდ, — ავდეგობდი და არ წავიდოდი.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ნუ წახვალთ, ჩემო სულიკო.

მ ა შ ა. დიახ, ნუ წახვალთ... აუტანელია... ეშმაკსაც წაუღია ასეთი სიცოცხლე... (მიდის დარბაზისკენ.)

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (უკან მიჰყვება.) კარგი ერთი!

ს ო ლ ე ნ ი. (მიდის დარბაზისკენ.) ძიბ, ძიბ, ძიბ...

ტ უ ზ ე ბ ა ხ ი. კმარა, ვასილი ვასილიჩ. გეყოფათ!

ს ო ლ ე ნ ი. ძიბ, ძიბ, ძიბ...

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (მხიარულად). გავიმარჯოთ. თქვენი გამარჯვებისა იყოს, პოლიკონიე! მე კედაგოგო ვახსავართ და აჰ, ამ სახლში, შინაური ადამიანი ვარ, მაშას ქმარი... მაშა კეთილია, ძალიან კეთილი...

გ ე რ შ ი ნ ი ნ ი. მე აი, ამ გლუხურ არაყს გეახლებით... (სვამს.) გავიმარჯოთ! (ოლგას) თქვენთან ისე კარგად ვგრძნობ თავს!..

სახტუმროში მხოლოდ ირინა და ტუზენბახი რჩებიან. ი რ ი ნ ა. მაშა უგუნებოდა დღეს. თერაპეტი წლის იყო, როცა გათხოვდა და მაშინ ქმარი ყველაზე ჭკვიან კაცად იჩვენებოდა. ახლა კი სხვანაირად საქმე. ახლა ხედავს, რომ ის, მართალია, ყველაზე კეთილია, მაგრამ ყველაზე ჭკვიანი კი — არა.

ო ლ გ ა. (მოუთმუნლად). ანდრეე, მოდი აჰ, ბოლოს და ბოლოს!

ან დ რ ე ი. (სცენის იქიდან). ახლავე. (შემოდის და მიდის მაგიდისკენ.)

ტ უ ზ ე ბ ა ხ ი. რაზე ფიქრობთ?

ი რ ი ნ ა. ისე, არაფერზე. არ მიყვარს ეგ თქვენი სოლენი, თან რაღაც მიმიცა მაქვს მაგისი. სულ ერთთავად სისუღელელებს ლაპარაკობს...

ტ უ ზ ე ბ ა ხ ი. უცნაური ადამიანია. თან მეცოდება და თან მებრახებს მაგისი საქციელი. უფრო კი მეცოდება. მე მგონი, მიორცხვია... როცა მარტონი ვჩრჩიებთ, ძალზე ჭკვიანი ჩანს და ალერსიანი, საზოგადოებაში კი უხეში ხდება, ბრეტერი. მოიცათ, ნუ მიდისართ, ჯერ დასწენენ ყველანი მაგიდასთან. ვიყით ცოტა ხანს ერთად. რაზე ფიქრობთ?

ა ა ზ ა.

თქვენ ოცი წლისა ხართ, მე ჯერ ოცდაათი არ შემსრულებია, კიდევ რამდენი წელი გვაქვს წინ, დღეების გრძელი, გრძელი რიგი, თქვენდამი ჩემი სიყვარულით საცეს...

ი რ ი ნ ა. ნიკალაა ლევიჩი, ნუ მელაპარაკებთ რულზე.

ტ უ ზ ე ბ ა ხ ი. (ყურს არ უგდებს). სიცოცხლის ბრძოლის, შრომის მძაფრ წყურვილს ვგრძნობ და ეს წყურვილი ჩემს სულში თქვენდამი სიყვარულთან არის შერწყმული, ირინა! თითქოს განგებ ხართ ასეთი მშვენიერი და ცხოვრებაც, ამის გამო, მშვენიერი შეჩვენება! რაზე ფიქრობთ?

ი რ ი ნ ა. თქვენ ამბობთ: ცხოვრება მშვენიერააო. პო, მაგრამ, თუკი ეს მხოლოდ გვეჩვენება? ჩვენ, სამ დას, მშვენიერი ცხოვრება ჯერც არ გვიანია... ეხოვრება ჩვენ ისე ვახსოვბოდა, როგორც სარეგულა ბალახს... აი, ცრემლმეხი ჩამომდის. ცრემლები კი არა... (სწრაფად იწმენდს სახეს, ილინა). წრომაა საჭირო, შრომა. იმატებ ვერა ვმხიარულობთ და ცხოვრებაც უსიხარულო იმიტიმ გვეჩვენება, რომ არ ვშრომობთ. ადამიანები, რომლებმაც ჩვენ წარმოგვწყუს, ზისლით უყურებდნენ შრომას...

შომოდის ნაბაღია ივანოვმა, ვარსლფერი კაბა აცვია, მწვანე ქაშით.

ნ ა ტ ა შ ა. უკვე ხსდებიან... დავივიანე... (გავლისას სარკეში თვალი შევალდა თავს და ტულეტს ისწორებს.) არა უშავს. მონი, კარგად ვარ დავარცხნილი... (დაინახავს ირინას.) ძვირფასო არინა სტრევენა, მომილოცავს! (ჰკოცნის მკერად და დიდხანს.) ეს რამდენი სტუმარი გყოლიათ! მართალი გითხრათ, ძალიან მერიდება. გამარჯობათ, ბარონი!

ო ლ გ ა. (შემოდის სასტუმროში). აი, ნატალია ივანოვნაც გამარჯობათ, ჩემო კარგი!

ჰკოცნა ერთმანეთს.

ნ ა ტ ა შ ა. ჩომილოცავს ირინას დღეობა. თქვენთან იმოდენა საზოგადოება, — საშინლად მეუხერხულეა...

ი ლ გ ა. ო, კარგი ერთი, აჰ სუყველა შინაურია. (ხმადაბლა, შემტარი.) მწვანე ქაშირი რად გინდოდათ! ძვირფასო, ეს არაფრად არ ვარა!

ნ ა ტ ა შ ა. განა ეს რაიმე კულს მოსაწავებს?

ი ლ გ ა. არა, უბრალოდ, არ გისდებათ... რაღაც უცნაურ შთაბეჭდილებას ტოვებს...

ნ ა ტ ა შ ა. (ცრემლნარევი ხმით.) პო? მაგრამ ეს ხომ მწვანე არ არის, ეს უფრო მქრქალი ფერისაა. (დარბაზში მიჰყვება ოლგას.)

დარბაზში სუფრასთან ხსდებიან: სახტუმროში აღარავინაა.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. კარგ საქმროს გისურვებ, ირინა. დროა უკვე — გათხოვდე.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ნატალია ივანოვნა, თქვენც საქმროს გისურვებთ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ნატალია ივანოვნას უკვე ჰყავს საქმრო. მ ა შ ა. რაც იქნება, იქნება, დაველე ცოტა დენისო! ეჰ, კარგია კარგი ცხოვრება.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. დღეს ყოფაქცევამო სამი გეკუთვნის მინუსით, მაშა...

გ ე რ შ ი ნ ი ნ ი. მშვენიერი ნაყენია. რისაა?

ს ო ლ ე ნ ი. ტარაკანისა.

ი რ ი ნ ა. (ცრემლნარევი ხმით). ფუჰ, ფუჰ! რა სასიზღრობაა!..

ო ლ გ ა. ვახშად შემწვარი ინდაური გვექნება და ვაშლის ტკბილი ღვეჯული. მადლობა დმეროს, დღეს მთელი დღე სახლში ვარ, საღამოც თავისუფალი მაქვს... ბატონებო, გთხოვთ, მობრძანდეთ ამ საღამოს...

ე რ შ ი ნ ი ნ ი. ნება მომეცით, მეც მოვიდე!
 ი რ ი ნ ა. ძალიან სასიამოვნო იქნება.
 ნ ა ტ ა შ ა. ამათთან ბევრი ბოდიში საჭირო არ არის: ში-
 ნაურის ხალხია.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ამ ქვეყანაზე მხოლოდ და მხოლოდ სი-
 ყვარულისთვის გეშობა ბუნებამ. (იყინის.)
 ა ნ დ რ ე ი. (გაკარებებით.) კმარა, ბატონებო! ნუთუ არ
 მოგებურდათ?

შადღობი და **როდე** შემოდიან უკავილების დიდი
 კალათი ხელში.
 ფ ე დ ო ტ ი კ ი. უკვე საუზმობენ.
 რ ო დ ე. (ხმაყალა და ენის ბორძიკით.) საუზმობენ? ჰო,
 უკვე საუზმობენ...

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. ზოცა ერთ წამს! (იღებს სურათს.) ეს
 ერთი! მოიცა ცოტა კიდევ... (იღებს მეორე სურათს.) ესეც
 ორი! წამადა!

კალაა შექვთ დარბაზში, სადაც მათ ურამულთა ხედებია.
 რ ო დ ე. (ხმაყალა.) მომილოცავს, ვისურვებთ ყოველივე
 კარგს! მშვენიერი ამინდია დღეს, პირდაპირ დიდებული. მიე-
 ვლი დღეა გამზარებულთა ერთად ვსეირნობდი. მე ხომ იქ
 ტანჯარკოს ვასწავლი...

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. შეგიძლიათ გაინძრეთ, ირინა სერგეევნა.
 შეგიძლიათ! (იღებს სურათს.) დღეს თქვენ უკველუცესად გა-
 მოიყურებთ. (კიბიდან მზრიალას იღებს) აი, სხვათა შორის,
 მზრიალა... საოცარი ხმა აქვს.

ი რ ი ნ ა. რა მშვენიერება!
 მ ა შ ა. მვიღობა ზღვის პირას მუხაა მწვანე, ოქროს ვაჭ-
 ვია ზედ გამობეული... ოქროს ვაჭვია ზედ გამობეული... (წუ-
 წუნით.) აბა, რისთვის ვამბობ ამას? ამეკვიტა ეს ფრანა დი-
 ლიდანვე...

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ცამეტნი ვუსხედვართ სუფრას.
 რ ო დ ე. (ხმაყალა.) ბატონებო, ნუთუ რაიმე მნიშვნე-
 ლობას ადლებთ ცრურწმენას?

იყინათ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. რაკი სუფრასთან ცამეტი კაცია, მაშე შე
 ყვარებულები უნდა იყვნენ. ერთიც განახოთ, თქვენა ხართ ეს,
 ივანე მზამოვიჩი! რა ოინი იქნება!..

იყინათ.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. მე კი ძველი ცოდვილი ვარ, მაგრამ აი.
 ნატალია ივანონა რატომ ეყოლიდა, ეს კი ვერ გაიზივია.
 საერთო სიცილი. ნატაშა დარბაზიდან სასტუმროში
 გამოვარდება, მას მოსდევს ანდრა.

ა ნ დ რ ე ი. თუ ღმერთი გწამთ, ყურადღებას ნუ მიაქცევთ!
 მოითმინეთ... შეჩერდით, გემულარებით...

ნ ა ტ ა შ ა. ძალიან მრცხვებია... მე თვითონაც არ ვიცი რა
 მემართება და ესენი კი სასაცილოდ მიგდებენ. ახლა რომ სუფ-
 რიდან ავდგები, ეს უწესობაა, მაგრამ, რა გუნა, არ შემიძლია...
 არ შემიძლია... (სახეზე ხელგებს იფარებს.)

ა ნ დ რ ე ი. ჩემო ძვირფასო, გთხოვთ, გვეწვევებით, ნუ დე-
 ლაგთ. ვარწმუნებთ, ხუმრობენ, სიკეთით მოსდით. ჩემო ძვირ-
 ფასო, ჩემო კარგო, ესენი ყველანი კეთილები არიან, გულია-
 ნი ხალხია და ორივენი ვუყვარვართ — მეცა და თქვენც. მო-
 დით აქ, ფანჯარასთან, აქედან არა ვჩანვართ... (აქეთ-იქით
 იყურებდა.)

ნ ა ტ ა შ ა. მე ისე მიუჩვეველი ვარ სასოგადოებაში ყოფ-
 ნას!..

ა ნ დ რ ე ი. ო სიცმაწვილევ, საოცარო, მშვენიერო სრამა-
 ვილევ! ჩემო ძვირფასო, ჩემო კარგო, ნუ დელავთ ასე!.. შენ-
 დეთ მე, მენდეთ... მე ისე კარგადა ვგრძნობ თავს, გული
 სიყვარულითა და აღტაცებითა მაქვს სასევ. არა, ვერ გვებდა-
 ვენ! ვერ გვებდავენ! რისთვის შემოიყვარდით, რისთვის, — ო,
 არაფერი მესმის. ჩემო ძვირფასო, კარგო, უწმინდესო, გამომ-
 ყვით ცოლად მე თქვენ მიყვარხართ, მიყვარხართ... როგორც
 არავინ — არასოდეს...

პოკონია ერთმანეთს
 შემოღის **ორი ოფიცარი**, რომლებიც მოალერსე წყვილის
 დანახვაზე, განცვიფრებულაბა ჩერდებიან.
 ფ ა რ ა

მ ო ქ მ ე დ ე ბ ა მ ე ო რ ე

პირველი მოქმედების დეორაცია.
 ხალაოს რვა საათია. სტენის იქით, ქუჩაში. ხმადაბლა ურკვენ
 გარბონს. სინათლე ჩამქარაია. შემოღის ნატალია მზამოვიჩის საწა-
 ლით ხელში: აცვია კაბტი. შეჩერდება ანდრეს ოთახის კართან.

ნ ა ტ ა შ ა. შენ მანდ რას აკეთებ, ანდრაშუა, კითხულობ?
 არა, არაფერი. ოინ გვიბთეს... (მიღის, ალუბს მეორე კარს. შეი-
 ხედავს შიგ და ისევ სურავს.) სინათლე ხომ არ ანთია...

ა ნ დ რ ე ი. (შემოდის წინით ხელში). რა იყო, ნატაშა?
 ნ ა ტ ა შ ა. ვამოწმებ, სინათლე ხომ არსად ანთია... ხომ
 იცი, ახლა ყველივით, მსახურების თავის ჭკუაზე აღარ აიო-
 ნან,—ათი თვალად და ათი ყური უნდა გამოიბა, რომ არაფერი
 მოხდეს. წუხელ, შუადამისას, სასადლო ოთახში უფედი და,
 რასა ვხედავი! — საწმინდე ანთია. ვინ ანთო, ვერა და ვერ
 გამოვარკვიე. (დგამს საწმინდეს.) რომელი საათია?

ა ნ დ რ ე ი. (სათს შეხედავს.) ცხრის თხუთმეტი წუთია.

ნ ა ტ ა შ ა. ოლგა და ირინა კი ჯერაც არსად ჩანან. არ მო-
 სულა. სულ შემობობენ და შრომობენ საწუფები. ოლგა პედა-
 გოგიურ საბჭოზეა, ირინა — ტელეგრაფში... (თხრავს.) ამ
 დილას შენს დას ვეუბნები: „ათას გაუფრთხილოდ-მეთქი, ირ-
 ინა, გენაცვალე!“ ყურიც არ მათხოვა. რა თქვი? ცხრის თხუთ-
 მეტი წუთია? მგონი, ჩვენნი ბოიიკი კარგად ვერ არის. რად
 უნდა ჰქონდეს ტანი ასე გაყინული? გუშინ სიცხე ჰქონდა,
 დღეს კი მთლად გათოწილია. მართალი გითხრა, ძალიან მე-
 შინია.

ა ნ დ რ ე ი. ეგ არაფერია, ნატაშა, ბიჭი კარგად არის.

ნ ა ტ ა შ ა. მაგრამ მაინც ჯობს, დეიტაზე იყოს. რა ვიცი.
 მეშინია. რაღაცას მოგვარი ყური, — ათი საათისთვის ჩვენ-
 თან ბერიკები უნდა მოვიდნენო. ჰოდა, ნეტავი კი არ მოვი-
 დოდნენ, ანდრაშუა.
 ა ნ დ რ ე ი. აბა რა ვიცი, რა გითხრა. ისინი ხომ მომწვეუ-
 ლები გვეყვანა!

ნ ა ტ ა შ ა. გაივლიდა ამ დილას ბიჭუნამ, მომაჩერდა და
 უცბად გამოიღმა: ესე იგი, მიცნო. „ბოიიკი, — ვეუბნები, —
 გამარჯობა! გამარჯობა, გენაცვალე!“ ის კი იყინის. ბავშვებს
 ყველაფერი ესმით, მშვენივრად ესმით. მაშ, ასე ანდრაშუა, ვუ-
 ბრძანებ, რომ ბერიკები არ მიიღონ.

ა ნ დ რ ე ი. (გაუბედავად.) ჰო, მაგრამ... ეს იგი უნდა
 იყოს, როგორც ჩემი დები ოტკვიან. ისინი არიან აქ უფროსე-
 ბი.

ნ ა ტ ა შ ა. ისინიც დათანხმდებიან, კეთილები არიან... იმ-
 ათ მე თვითონ ვეტყვი. (მიღის.) ვახშმად დღს მორთმევა ვუ-

ბრძანე. ექიმი ზეუნებდა — თუ გახდომა გინდა. დოს გარდა, არაფერს მიეკარო. (შეჩერდება.) ბოიკი მთლად გათოწილია. მე მგონი, სცივა თავის თთახში. კარგი იქნებოდა, თბინი ამინდების დადგომამდე მანც, სხვა თთახში მოვეთვათებინა. აი, მავალიადა, ირინას თთახს სწორედ ბავშვისთვისასა ზედგამოჭრილი. მშრალიც არის და თან მთელი დღე შიგ მზე ტრიალებს. ერთი უნდა ვუთხრა, — იქნებ, ჯერჯერობით, ოლგას თთახში გადავიდეს... სულ ერთია, დღისთი სახლში არ არის ხოლმე, მარტო დასაძინებლად მოდის...

ბ ა უ ზ ა.

ანდრეაუშნიკი, მარტო ხმას არ იღებ?
ან დ რ ე ი. რა ვიცი, ფიქრებში წავედი... ან რა უნდა ვთქვა...

ნ ა ტ ა შ ა კიდევ რაღაცის თქმა მინდოდა... პო, მართლა, სამმართველოდან თერაპონტიკა მოსული, შენა ცეითსულობს ან დ რ ე ი (ამთქნარებს). დაძახებ.

ნატაში მიღის; ანდრეი იხრება საწოლისკენ, რომელიც ნატასა და რა, და წიგნს კითხულობს. შემოდის თერაპონტიკა; ძველი, გაცვეთილი პალტო აცვია, საყელი აწუთდა აქვს, აუბრები—აზუთდა.

გამარჯობა, ჩემო კარგო. რას გვიბრძანებ?
თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. თავმჯდომარეზე აი, ეს წიგნი და რაღაც ქალღირსი გამომატანა... (აწვდის წიგნს და პაკეტს.)

ან დ რ ე ი. კარგი. გზადღობი. მეგრე, ასე გვიან რად მოხვედი? ახლა ხომ უკვე მეცხერე საათია.

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. რა ბრძანებ?
ან დ რ ე ი. (უფრო ხმაშემალი). გვიან მოხვედი—მეტიქი, უკვე მეცხერე საათია.

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. დიახ, მართალი ბრძანდებით. მე როცა მოვედი, ჯერ კიდევ სინათლე იყო, მაგრამ არ შემომიშვეს, ბატონს არა სცალიათ. რას ვიზამდი! არა სცალია და არა სცალია. — სულ ერთია, არსად მიმეჭარება—მეტიქი. (კჷნონია, რომ ანდრეი მას რაღაცას ეკითხება.) რა ბრძანებ?
ან დ რ ე ი. არაფერი. (ათვალიერებს წიგნს.) ხვალ პარასკევია, სამსახურიდან თავისუფალი ვარ, მაგრამ მაინც მივაღალ... გააკეთებ რამეს. შინ ყოფნა მუხარება...

ბ ა უ ზ ა.

ჩემო კეთილ მოსულო, რა საოცრად იცვლება ყველაფერი, რა მწარედ გვატყუებს ცხოვრება! დღეს მოწყენილობისგან, უსაქმურობისგან, ხელში ავიღე აი, ეს წიგნი — უნივერსიტეტის ძველი ლექციები — და გამეცინა... დღემთო ჩემო, ვინ მე და ვინ — საერთო სამმართველოს მიფიქობა, იმ სამმართველოსი, რომელსაც პირტობოიყო თავმჯდომარეობის მდივანი ვარ და, ბევრი—ბევრი, როდისმე საერთო სამმართველოს წევრი გახვდი! აქაური საერთო სამმართველოს წევრი გახვდი მე, — მე, რომელსაც ყოველ დამე მესიზმრება, თითქოს მოსულოების უნივერსიტეტის პროფესორი ვარ, ცნობილი მეცნიერი, მთელი რუსეთის სიაშაყე!

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. აბა, რა მოგახსენოთ! მე ხომ ყურთ მაკლია...

ან დ რ ე ი. ყურთ რომ გესმოდეს, ალბათ, ხმასაც არ ამოვიღებდი. ადამიანთან ლაპარაკი მწყურია... ცოლს ჩემი არაფერი ესმის, დღესია კი რატომღაც მუშონია, — მუშონია, რომ სასაცილოდ ამივადებენ, შემარცხებენ. მშველი არა ვარ, სამიოტიკნობი არ მიყვარს, მაგრამ ახლა რა სიაშაყებით გვატყუებდი საღამოს მოსკოვში, ტესტიკოვან, ჩემო კარგო.

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. ამას წინათ სამმართველოში მოიჯარად-

რე ყვებოდა: მოსკოვში ვიღაც ვაჭრები თურმე ბლინებსა ჭამდნენო და ერთი, რომელსაც ორმოცი ბლინი შეუჭამია, მამჭკობდა. არ ვიცი, ორმოცი შეუჭამია თუ ორმოცდაათი, კარგად აღარ მახსოვს.

ან დ რ ე ი. ზიხარ მოსკოვის რესტორანში, უშველებელ დარბაზში, არავის იცნობ, არაფერს გიგნობს და თავს მაინც შენინებუბი გრძობს. აქ კი ყველას იცნობ, ყველა გიგნობს და მაინც უცხეს ხმას, მაინც... უცხო და მარტოსული.

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. რა ბრძანებ?
ბ ა უ ზ ა.

ის მოიჯარადრე ამბობდა, — არ ვიცი, იქნება ტყუოდა კიდევ, — მთელი მოსკოვის გარდღირადმო ბავირია გაჭიშულოი.

ან დ რ ე ი. რისთვისია?
თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. აბა, რა ვიცი. მოიჯარადრე მოგახსენებდათ ასე...

ან დ რ ე ი. სისულელეა. (კითხულობს წიგნს.) ყოფილხარ როდისმე მოსკოვში?

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. (პაუზის მერე). არა ვყოფილვარ. დღემთმას არ ინება.

ბ ა უ ზ ა.

რას მიბრძანებთ, წავიდე?
ან დ რ ე ი. უღვიადი წავიდე. კარგად იყავი. თერაპონტიკა გაღის.

კარგად იყავი. (კითხულობს.) ხვალ დილას მოხვალ, ამ ქალღღღებს წაიღებ... წადი...

ბ ა უ ზ ა.

წასულია.

ზარს რეკავენ.

ეპ, ასეა საქმე... (იზმორება და აუჭარებულად შედის თავის თთახში) სტენის უფან შიპა ბავშვს არწევს და ნანას უშდერის. შემოდინ მამა და მამონინი. ვიდრე ისინი საუბრობენ, მამაშალ ლამაზს და საწაღებს ანებებს.

მ ა შ ა. მართალი გითხრათ, არ ვიცი.

ბ ა უ ზ ა.

არ ვიცი, რა თქმა უნდა, ჩვეულება ბევრს ნიშნავს. ჩვენ, მაგალითად, მამის სიკვდილის შემდეგ დიდხანს ვერ მივეჩვიეთ იმას, რომ დენწიკები აღარა გვყავდა. მაგრამ ჩვეულების გარდა, ჩემში, მე მგონი, უბრალოდ სამართლიანობაც ლამაზია რაკობს. იქნებ, სხვაგან ასე არ არის, მაგრამ ჩვენს ქალაქში კი ყველაზე უწიერი, ყველაზე კეთილშობილი და ზრდილი ხალხის სამხედროები არიან.

ე ვ რ შ ი ნ ი ნ ი. რაღაც ძალიან მწყურია. სიაშაყებით დავლევიდი ჩაის.

მ ა შ ა (შეხედავს საათს). ახლა მალე შემოიკანენ. მე რომ გამათხოვებს, თერაპეტი წლისა ვიყავი და ქრისია მუშინოდა იმიტომ, რომ მასწავლებელი იყო, მე კი გინაზიის კურსის ისინი იყო დავამთავრე. მაშინ ის არაჩვეულებრივად განსწავლულ, ჭკვიან და მნიშვნელოვან პიროვნებად მჩვენებოდა. ახლა კი ასე აღარ არის, სამწუხაროდ.

ე ვ რ შ ი ნ ი ნ ი. დიას... ასე ხდება ხოლმე.
მ ა შ ა. ამას ეწარხე არ ვამბობ. მას მე უკვე მივეჩვიე, მაგრამ, საერთოდ, სამოქალაქო პირთა შორის იმდენი უბეში, ართავაზიანი, უზრდელი ხალხია! მე მალევევებს, შეურაცხყოფას მაყენებს უბეში საქციელი; ვიტანჯები, როცა ვხვდები.

რომ ადამიანი არ არის საკმაოდ დახვეწილი, საკმაოდ რბილი, თვაზიანი. როცა მასწავლებლებთან, ქმრის აზნაზავებთან, მიხდება ყოფნა, მე პირდაპირ ვეწამები.

ე უ რ შ ი ნ ი ნ ი. დაბ... მაგრამ, მე მგონი, მოქალაქე თუ სახმედრო პირი, სულ ერთია, ერთნაირად საინტერესოა, ყოველ შემთხვევაში, აქ, ამ ქალაქში. რომელი აქაურ ინტელიგენტსაც არ უნდა მოუსმინოთ, იქნება ის მოქალაქე თუ სამხედრო პირი, ყოველთვის ერთსა და იმავეს გაიგონებთ — რომ ის გაწვალებულია ცოლისაგან, გაწვალებულია ოჯახისაგან, გაწვალებულია ცხენებისაგან, გაწვალებულია საკუთარი მამულიდღებლისაგან... რუსი კაცისთვის უაღრესად დამახასიათებელია აზროვნების მაღალ სფეროებში ფრენა. მაშ, ერთი ამიხსენით, ცხოვრებაში ასე დაბლა რატომ ჰკრავს კამარას? რატომ?

მ ა შ ა. რატომ?

ე უ რ შ ი ნ ი ნ ი. რატომ არის, რომ გაწვალებულია შვილებიდან, გაწვალებულია ცოლისაგან, ცოლი და შვილები კი მისგან არიან გაწვალებულიები?

მ ა შ ა. დღეს რაღაც უკუწებოდ ჩანხართ.

ე უ რ შ ი ნ ი ნ ი. შეიძლება. დღეს არ მისადილია, დილიდან არაფერი მიჭამია. გოგონა მყავს ცოტათი ავად, ხოლო როცა ჩემი გოგოები ავად არიან, ბოლმა მხარხრობს, სინდისი მექნჯნის იმის გამო, რომ მათ ასეთი დედა ჰყავთ. ნეტავი დავგნახათ დღეს! რა არარაობაა! რა არარაობა! დღისის შვიდი საათიდან რომ ატყავს ჩვენიან ჩხუბი, ცხრაზე კარი გამოიქვანხუნე და წამოვედღი.

მ ა შ ა.

ამაზე არასოდეს არავისთან არ ვლაპარაკობ, მხოლოდ თქვენ შემოგჩვიით, ცოტა უცნაური კია. (ჰკოცნის ხელზე.) ნუ გაბიჯარდებით, გეთავა. თქვენს მეტი არავინა მყავს, სრულიად არავინ...

მ ა შ ა.

მ ა შ ა. როგორ ზუსტუნებს ქარი საკვამურში! მამაკემის სიკვილის წინაც სწორედ ასე ზუსტუნებდა.

ე უ რ შ ი ნ ი ნ ი. ცრუმორწმუნე ხართ?

მ ა შ ა. კი.

ე უ რ შ ი ნ ი ნ ი. საკვირველია. (ჰკოცნის ხელზე.) თქვენ შესანიშნავი, საოცრად მშვენიერი ქალი ხართ, საოცრად მშვენიერი! აქ ბნელა, მაგრამ მე მაინც ვხედავ, როგორ გიბრწყინავთ თვალები.

მ ა შ ა. (გადაკლებდა სხვა სკამზე.) აქ მეტი სინათლეა...

ე უ რ შ ი ნ ი ნ ი. მიყვარხართ, მიყვარხართ, მიყვარხართ...

მიყვარს თქვენი თვალები, თქვენი მიხრა-მოხრა, რომელიც ძილშიც კი მელანდებდა... საოცრად, საოცრად მშვენიერი ხართ!

მ ა შ ა. (ჩუმად იცინის). როცა ასე მელაპარაკებთ, რატომღაც მეცინება, თან კი შიში მიპყრობს. ნულარ გაიმეორებთ ამას, გთხოვთ... (ხმადაბლა.) თუცა ილაპარაკეთ, ჩემთვის სულ ერთია... (სახეზე ხელებს აიფარებს.) ჩემთვის სულ ერთია. ვიღაც მოდის აქეთ, სხვა რამეზე ილაპარაკეთ...

ორინა და ბუზინაზი შეშლიდან დარბაზის მხრიდან.

ტ უ შ ე ნ ბ ა ხ ი. მე სამმაგი ვვარ მაქვს. ჩემი გვარია ბა-რონი ტუშენაბა-კრონე-ალტუაუერი, მაგრამ რუჰა ვარ, მართლმადიდებელი, ისევე, როგორც თქვენ. გერმანული ჩემი ცოტა რამ დარჩა, — იქნებ, მხოლოდ ეს მოთმინება და სიჯიქტე, რომელთა წყალობითაც ასე თავს გაბეზრებთ. მე ხომ თქვენ ყოველ საღამოს გაცილებთ.

ი რ ი ნ ა. როგორ დავილაღ!

ტ უ შ ე ნ ბ ა ხ ი. და ასე ყოველდღე მოვალ ხოლმე ტელეგრაფში გრაფში და გამოგაცილებ; ასე ვივლათ, ოც წელიწადს, ვიდრე არ გამაგდებთ... (დარბაზს მამას და ვერშინის, სიხარულით.) ოჰ, თქვენა ხართ? გამარჯობათ.

ი რ ი ნ ა. მოვალევი, როგორც იქნა, სახლამდე. (მამას.) ჩემი წამოსვლის წინ ტელეგრაფში ერთი ქალი შემოვიდა. გაუთვლილი მოკვდომიდა დღეს და ქმრისთვის უნდა შეეტყობინებინა საჩატოები. ვერაფრით ვერ გაისუნა მისამართი, ადგა და დემუშა უმისამართოდ გაგზავნა — პირდაპირ სარატოეში. თან ძალზე ტირილდა. მე კი სულ უმოუხუროდ უხეზავ უპასუხე: „არა მცალია-მეთქი თქვენთვის“. ძალიან სულელურად გამოვივიდა. იქნებთან დღეს ჩვენთან ბერიკები?

მ ა შ ა. კი.

ი რ ი ნ ა. (კლებს სავარძელში). დავისვენო ერთი. დავილაღ.

ტ უ შ ე ნ ბ ა ხ ი. (ლიმლით). როცა სამსახურიდან ბრუნდებით, ისეთი პატარა, ისეთი უშეწო ჩანხართ...

მ ა შ ა.

ი რ ი ნ ა. დავილაღ. არა, ვერ ვგეგუბი ტელეგრაფში მუშაობას, ვერ ვგეგუბი.

მ ა შ ა. შენ გახდი რაღაც... (უხტყვს.) თანაც გაახალგაზრდავდი და სახეე თითქოს ბიჭური იერი დაგედო...

ტ უ შ ე ნ ბ ა ხ ი. თმა აქვს ბიჭურად დაყენებული და იმიტომ.

ი რ ი ნ ა. ისე სამსახური უნდა მოგებნო, ეს საქმე საჩემო არ არის. რაც ხევა ძალიან მინდა, რაზეც ვოცნებობდი, სწორედ ის აკლია. ძნელი ყოფილა შრომა უპოხიოდ, ყოველგვარი ფიქრისა და აზრის ვარგეშ...

იბაკს ჰქვამოხან უაჯუნებენ.

ექიმი აკაკუნებს. (ტუშენას.) დაუკაკუნეთ, ჩემო კარო... მე არ შემიძლია... დავილაღ...

ტუშენაზი აკაკუნებს იბაკზე.

ამოვა ახლა. რაღაც ზომები უნდა მივიღოთ. გუშინ ექიმი და ჩვენი ანდრეი კლუბში ყოფილან და ისევ წაუვიათ. ამბობენ, ანდრეიმ ორასი მანეთი წაგოათ.

მ ა შ ა. (გულგრილად). ამ ამბავს ახლა აღარაფერი ეშველებია.

ი რ ი ნ ა. ორი კვირის წინაც წავაო, დეკემბერშიც წავაო. ნეტავი, მალე ვეღლაფერს წაავებდეს, — იქნებ, მაშინ მაინც მოვლორებდით ამ ქალაქს. ღმერთო ჩემო, ყოველდღემ მოსკოლ მისიხივდა, შემლითივდა ვარ. (იცინის.) იცინისი კი გადავალთ, მაგრამ იცინისავე დარჩენილია ჯერ კიდევ... თე-ბურვალთ, მარტი, აპრილი, მაისი... თითქმის ნახევარი წელიწად!

მ ა შ ა. მოდიდ ისე უნდა მოხიზრდეს, რომ ნატამა არ გაივოს ამ წლების ამბავი.

ჩაბუბინი, რომელიც ეს-ეს არის, ამდგარა ლოგინიდან, — იგი სალოის შემდეგ ცხენებდა, — წვერის ვარცხნი შემოლის დარბაზში, მაგაფასთან კლებდა და ჩიბოლან გაჯუსს იღებდა.

ი რ ი ნ ა. იმისთვის, მე მგონი, სულ ერთია.

მ ა შ ა. აი, მოვიდა... ბინის ქირა გადაიხდა?

ი რ ი ნ ა. (იცინის). არა. რვა თვის განმავლობაში კაპივიც არ გადაუხდია. გეტყობ, დაავიწყდა.

მ ა შ ა. (იცინის). რა ამბითა ღარს!

ვეფლანი იცინინ. პაუზა.

ი რ ი ნ ა. რას გაჩემებულხართ, ალექსანდრ ივანტიჩ?
ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. რა ვიცი. ჩაი მინდა. ნახევარ სიცოცხლეს
მიცემდი ერთ ტუქა ჩაინი. დილიდან არაფერი მიჭამია...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ა. ირინა სურგვევა!

ი რ ი ნ ა. რა გნებავთ?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. აქ მობრძანდით.

ირინა მიდის და მაგადასთან ქდება.

უტყვევოდ არ შემოძლია.

ირინა პასიანს შლის.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. რას ვიზამთ? რაკი ჩაის არ გვასმევენ,
მიღით, ვიფილოსოფოსთ მაინც.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. მოდი. რასუე?

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. რასუე? მოდი, ვიოცნებოთ... აი, თუნდაც
იმ ცხოვრებაზე, რომელიც იქნება ჩვენს შერე, — ასე, ორასი,
სამასი წლის შემდეგ.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. ასე იყოს. ჩვენს შემდეგ იფრენენ აეროს-
ტატებით, შეიცვლება პიკაკები, აღმოაჩენენ და განავითარე-
ბენ ალბათ, შეეძებს გრძნობასაც. ცხოვრება კი დარჩება მაინც
ასეთივე, — სასეს სიძნელეებით, საიდუმლოებითა და ბედნიე-
რებით. და ათასი წლის შემდეგ ადამიანი ისევ იტყვის ისევე
ერთი: „ო, რა ძნელია ცხოვრება!“ — და სწორედ ისევე რო-
გორც ახლა, სიკვდილის მივით იქნება შეპყრობილი და სი-
კაცულე ენდობილი...

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი (დაფიქრდება). როგორ გითხრათ? ღე მგო-
ნია, დედამიწაზე თანდათანობით ყველაფერი უნდა შეიცვა-
ლოს და უკვე იცვლება კიდევ ჩვენს თვალწინ. ორასი, სამასი
ან, თუნდაც, ათასი წლის შემდეგ, — დროს აქ მაინც და მა-
ინც მნიშვნელობა არა აქვს, — ახალი, ბედნიერი ცხოვრება
დადგება. ჩვენ, რა თქმა უნდა, იმ ცხოვრების მონაწილენი ვერ
ქნებეთით, მაგრამ ამაჟამადაც ჩვენ მისთვის ვცხოვრობთ, მის-
თვის ვშრომობთ, თუნდაც... მისთვის ვიტანჯებით... ჩვენ
გვწმით მას — და ამაშია სწორედ ჩვენი ყოფნის მიზანი და,
თუ გნებავთ, ჩვენი ბედნიერებაც.

მაშა თავისთვის იცინის.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. რა დავგმართათ?

მა შ ა. რა ვიცი. დღეს დილიდანვე ასე შეიცვება.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ღე იგივე განათლება მაქვს მიღებული, რაც
თქვენს, — აკადემიაში არც შე მოსწავლია. ბევრს კი ვკითხუ-
ლობ. ეს არის, წიგნების შერჩევა არ ვიცი და ალბათ სულაც
არ ვკითხულობ იმას, რასაც უნდა ვკითხულობდე. ის კი უნდა
მოგასაქონეთ, — რაც უფრო მეტს ვცხოვრობ, მით უფრო მეტს
ცოდნა მწყურია. აგერ, თამაში თუთორი გამოშობია, თითქმის
დაგებრდი და მაინც რა ცოტა რამ ვიცი, რა ცოტა რამ! თუმცა
დარწმუნებულ ვარ, რაც ყველაზე მთავარია ცხოვრებაში და
ყველაზე საჭირო, ნამდვილად კარგად ვიცი. ჰოდა, ვერ წარ-
წოილდგნთ, როგორ მინდა დაგიმტკიცოთ, რომ პირადად ჩვენ-
თვის ბედნიერება არ არსებობს, არ შეიძლება იყოს და არც
იქნება. ჩვენ გვიწერია მხოლოდ შრომა და შრომა, ბედნიერება
კი ჩვენი წორეული მთამომავლობის ხვედრია.

პაუზა.

მე თუ არა, ჩემს შვილთა შვილებს მაინც ხვედრთ ის წილად.

დარბაზის გამორღებიაან ვიდეობიმი და რღმდ. სხლებთან სკა-
მებზე. ხმადალა უარსებობს ზიბარაზე და ხმადალავე დღობიან.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. თქვენის აზრით, ბედნიერებაზე ოცნებაც
კი ზედმეტია! მაგრამ თუკი მე ბედნიერი ვარ!

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. არა. ეგ ტყუილია.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (ტანს შემოვრავს და იცინის). ეტყობა,
ჩვენ ერთმანეთს ვერ გაგუვებთ. აბა, როგორ დაგარწმუნოთ,
რომ ნამდვილად ბედნიერი ვარ?

მაშა თავისთვის იცინის.

(თითს უჩვენებს) აბა, იცინეთ! (ვერშინის) ორასი და სამა-
სი წლის შემდეგ კი არა, მილიონი წლის შემდეგაც კი ცხოვ-
რება იქნება ისეთივე, როგორც ახლა. იგი არ იცვლება და
ასე უცვლელად მიდინება, რადგან მისი დინება ექვემდებარე-
ბება საკუთლად კანონებს, რომლებთანაც თქვენ ხელი არ მი-
გიწვდებათ, ან, უფრო სწორად, რომელთაც ვერასოდეს შე-
ცნობთ. ავიღოთ. მაგალითად, მძლევარები, — აი, თუნდაც
წერობები. ბუნების კანონის მიხედვით ისინი უნდა გადაფრინ-
დნენ და გადმოფრინდნენ ხოლმე განსაზღვრულ დროს. და
როგორი აზრებიც არ უნდა ტრიალდებდეს მათ თავში, — მი-
წველაფრიათ თუ უწინმუნებლო, — სულ ერთია, მაინც ასე იფ-
რინენ და არ ცვლინებიათ, საით მიფრინავენ და რისთვის.
ისინი ახლაც ფრენენ და კვლავაც იფრენენ, რა ფილოსოფო-
სებაც არ უნდა გაჩნდნენ მათ შორის. და როგორც არ უნდა
იფილოსოფოსონ, მათ მაინც უნდა იფრინონ, იტყვის და გა-
თავდა.

მა შ ა. მაინც აზრი, აზრი ყოველივე ამის?

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. აზრი... აი თუხე. რა აზრი აქვს ამას?

მა შ ა. მე მგონია, ადამიანს რწმუნა უნდა ჰქონდეს რისი-
მე, ან უნდა ეძიებდეს მას. რწმენის გაჩემე მისი ცხოვრება
არაფერია, არაფერი... ცხოვრობდე და არ იცოდ, რისთვის მი-
ფრინავენ და მოფრინავენ წერობები, რისთვის იბადებიან ბავშ-
ვები, რისთვისაა ცაზე ვარსკვლავები... ან უნდა იცოდ, რის-
თვის ცხოვრობ. ან არადა ყველაფერი უაზრობაა, ყველაფერი
ფუჭია.

პაუზა.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. მაინც როგორ ვნანობ, რომ ჩემი ახალ-
გაზრდობა უკვე წასულია.

მა შ ა. გოგონას აქვს ნათქვამი ერთ ადგილას: მოსაწყე-
ნია ამქვეყნად ცხოვრება, ბატონებო!

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. მე კი ვიტყობი: ძნელია თქვევთან კამა-
თი, ბატონებო! და, თუ ღმერთი გწამთ, თავი დამანებეთ...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (კითხულობს გაზეთს). ბალზაკმა ბერ-
დიჩევში დაიწერა ჯვარი.

ირინა ღლინებს.

ამას ახლავე წიგნაკში ჩაიწერ. (იწერს.) ბალზაკმა ბერდი-
ჩევში დაიწერა ჯვარი. (კითხულობს გაზეთს.)

ი რ ი ნ ა. (პასიანს შლის, დაფიქრებულა.) ბალზაკმა
ბერდიჩევში დაიწერა ჯვარი.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. მორჩა, გადაწყვეტილია. თქვენ იცით,
მარია სერგეევა? მასახურიდან გადადგომას ვთხოვლობ.

მა შ ა. ყური მოგვკარი, მაგრამ კარგა ამაში ვერაფერს ვე-
დავ. არ მიყვარან სამოქალაქო პირები.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. რა განსხვავებაა? (დგება.) უშნო ვარ,
— აბა, რა მაქვს სახმებო პირისა? ეპ, თუკი სულ ერთია
ყველაფერი... აი, ახლა მუშაობას დაიწვევს. ჩემს ცხოვრებაში
ერთხელ მაინც ვიშუწაო ისე, რომ საღამოს შინ დადლოლ-და-
მანცული დავბრუნდე, მივეგდო ლოგინზე და იმწამსვე დამე-
ძინოს. (მიდის დარბაზისკენ) მუშებს, ალბათ, მაგარი ძილი
აქვთ.

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. (ირინას.) წუდან მოკოვის ქუჩაზე, პი-

ქიკოთან, ფერადი ფანქრები გცივლეთ. და აი, ეს პაპია და-
ნა...

ირინა. თქვენ ისევ ისე მეტყვევით, როგორც პატარას,
მაგრამ მე ხომ უკვე დიდი ვარ... (ართმევს ფანქრებსა და და-
ნას, სხიარულით) რა მშვენიერება!

ფედოტიკი. ჩემთვის კი ეს დანა ვიყიდე... აი, შეხე-
დეთ, რამდენი რამე აქვს... დანა, კიდევ დანა, მესამე დანა, ეს
ყურების საჩირქნად, ეს მარკატელი, ეს ფრჩხილების საწმენ-
დი...

როდე (ხმაშალა). ექიმო, რამდენი წლისა ხართ?
ჩემბუტიკინი. მე? ოცდაათმეტის.

ციცინია.

ფედოტიკი. (ირინას). მე თქვენ ახლა სხვანაირ პასი-
ანსს გინერებთ... (შლის პასიანსს.)

შეშაქთ სამოვარო, ანფისა სამოვართან ფუსფუსებს; ცოტა
ხნის შემდეგ შემოღის ნაბაშა და ისიც მაკიდალასან წრიალებს; შე-
მოღის სილუკინი, ყველას ეხალაშება და მაკიდალასან ქლდა.

ვერშინინი. მაინც როგორი ქარია გართო!
მაშა. პო. თავი მოგვაბუნვარა ზამთარმა. მე უკვე დამავიწყ-
და კიდევ — რანაირია ზაფხული.

ირინა. გამოღის პასიანსი, გამოდის! — უკვე გებღაგ-
მას გადაავალთ მოსკოვში.

ფედოტიკი. არა, არ გამოდის. ხელად? რეინია ყვავის
ორიანს დაეცა. (ციცინია.) მაშ, ვერ გადახვალთ მოსკოვში.

ჩემბუტიკინი (კითხულობს გაზეთს). ციციკარი. აქ
ყვავილი მძინვარებს.

ანდრეას. (მოუახლოვდება მაშას). მაშა, გენაცვალე, ჩი
შხა არის. (ვერშინინს.) მოზრანდით, თქვენი ავალაყუ-
თილოშობილება... უკაცრავად, ჩემო ბატონო, დამავიწყდა
თქვენი სახელი...

მაშა. აქ მომიტანე, გაღია. იქ არ მინდა.
ირინა. გაღია!

ანდრეას. მოვდივარ-არ!
ნატაშა. (სოლენის). ტუტუთა ბავშვებს მწვენიერად ეს-
მით ყველაფერი. „გამარჯობა-მეთუი, ბობიკ, ვეუბნები, გამარ-
ჯობა-მეთუი, გენაცვალე!“ ის კი რაღაც განსაკუთრებულად მი-
ყურებს. თქვენ გგონიათ, ჩემში მხოლოდ დედა ლაპარაკობს,
მაგრამ, არა, არა, გარწმუნებთ! ეს რაღაც არაჩვეულებრივი
ბავშვია.

სოლენი. ვე ბავშვი რომ ჩემი იყოს, მე მას ტაფაზე შევ-
ბრავაფდი და შევხარამუნებდი. (ჭეკით ხელში სასტუმროში
გამოდის და კუთხეში მოიკალათებს).
ნატაშა. (სახეზე ხელებს აიფარებს). რა უხეში, რა
უხრდელი ადამიანია!

მაშა. ბედნიერია, ვინც ვერ ამჩნევს, ზაფხულია ახლა თუ
ზამთარი. მე მგონია, მოსკოვში რომ ვყოფილიყავი, ამინდს
ჩემთვის მნიშვნელობა არ ექნებოდა.

ვერშინინი. ამ დღეებში ერთი ფრანგი მინისტრის
ციხეში დაწერილ დღიურებს ვკითხულობდი. მინისტრი პანა-
მის საქმის გამო ყოფილა გასამართლებული. უნდა ნახოთ,
რა გატაცებით, რა აღფრთოვანებით წერს ჩიტებზე, რომელ-
თაც ციხის სარკმლიდან ხედავს და რომელთაც თავისი მინის-
ტრომის დრის ვერც კი ამჩნევდა. ახლა, როცა გაათავისუფ-
ლეს, ის ალბათ ისევ ვეღარ ამჩნევს ჩიტებს. თქვენც ასე მოგი-
ვათ: როცა მოსკოვში იცხოვრებთ, ვეღარც კი შეამჩნევთ ამას.
ბედნიერება ჩვეთთვის არ არის და არც იქნება. ჩვენ მხოლოდ
ვეწრავართ მას.

ტუშენბახი. (სურფიდან კოლოფს იღებს). სად არის
კამფეტები?

ირინა. სოლენიმ შეჭამა.

ტუშენბახი. სულ?

ანდრეას. (აწვდის ჩაის ვერშინინს). თქვენთან წერი-
ლია, ბატონო.

ვერშინინი. ჩემთან? — (ართმევს წერილს). ჩემი გო-
გოსია. (კითხულობს.) პო, რა თქმა უნდა... მამაპტივი, მარია
ხერგევნა. უნდა გავიპარო. ჩაის არ დავლევ. (დგება, აღელ-
ვებულა.) სულ ერთი და იგივე მთორდება...

მაშა. რა მოხდა? თუ საიდუმლო არ არის.

ვერშინინი. (ჩუმად). ცოლმა ისევ მიიწამლა თავი.
უნდა წავიდე. შეუმჩნევლად გავალ. ყელში ამოვიდა ეს ყვე-
ლაფერი. (ხელზე ჰკოვრის მავსა.) ჩემო ძვირფასო, კარგო,
მშვენიერო... ჩუმად გავალ აქედან... (მიდის.)

ანდრეას. სად წავიდა? მე კი ჩაი მივართვი... რანაირი
ყოფილი!

მაშა. (გაჯერდება). მომეწვი, თუ ღმერთი გწამს! მო-
მადგები და შენგან მოსვენება არ არის... (მიდის ფინჯით
ხელში მავდისკენ.) თავი მომაბუნვარე, ბებერო!

ანდრეას. რაღა ვაპრობ, შენი ჭირიში!

ანდრეას ხმა: „ანდრეას!“

ანდრეას. (აკაგრებს). ანფისა! დამკადარა იქა და...

(მიდის.)
მაშა. (დარბაზში, მავიდასთან; გაჯერებით). დამსკით
სადმე! (მავიდაზე კარტს მირევ-მორვეს.) გაუშლიათ აქ კარ-
ტი. ჩაი დალიეთ!

ირინა. შენ, მაშა, რაღაც გააბეული ხარ.

მაშა. რაკი გააბეული ვარ, მაშ, ნურც მელაპარაკებით.
თავი გამაბნებთ!

ჩემბუტიკინი. (სიცილით). თავი გაანებეთ მავსა, თა-
ვი გაანებეთ...

მაშა. სამოცი წლისა ხართ და ბავშვივით კი იქცევით,
ემშაკი ვერ გაიგებს რასა ჩხახავთ.

ნატაშა. (ობრავს). ძვირფასო მაშა, რა საჭიროა ლაპა-
რაკით ასეთი გამოთქმების ხმარება? უნდა გითხრა, მაღალ,
წესიერ საზოგადოებაში. შენი მშვენიერი გარეგნობით, პირ-
დაპირი მომხიბლავი იქნებოდი, ასეთ სიტყვებს რომ არ ხმა-
რობდე. Je vous prie pardonner moi, Marie, mais vous
avez des manieres un peu grossieres³.

ტუშენბახი. (სიცილს იკავებს). მომაწოდეთ... მომა-
წოდეთ, ვეთავაჯ... იქ, მგონი, კონკანია...

ნატაშა. Il paraît, que mon bonnité déjà ne dort pas⁴,
გაიღვიძა. დღეს რაღაც ვერა მყავს კარგად. წავალ, მივხედავ,
მამაპტივი... (მიდის.)

ირინა. ალექსანდრ იგნატოვი სადაა წავიდა?

მაშა. სახლში. ცოლს ისევ რაღაც არაჩვეულებრივი შე-
ეხთხვა.

ტუშენბახი. (მიდის სოლენისთან, ხელში გრაფინი
უტირავე კონიაკით). სულ მარტო ზისხართ, ფიქრობთ რაღაცა-
ზე, — კაცი ვერ გაიგებს, რაზე. მოდი, შეგვირდევ, მოდი, კო-
ნიაკი დავლით.

³ გოხთვო, მამაპტიო, მარო, მაგრამ თქვენ ერთობ უხეში მანე-
რები გაქვთ (ფრანგ.).

⁴ მგონი, ჩემს ბობიკს აღარ სიანავს (ფრანგ.).

სამეფ.

დღეს მთელი ღამე პიანინოზე დაკვრა მომხდებდა, — ალბათ, ათასგვარი სისულელის დაკვრა... რა გაეწყობა!

სოლენი. როგორ თუ შეერვიდეთ? მე თქვენთან არ მიჩნებოდა.

ტუშენბახი. ყველთვის ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებთ, თითქოს ჩვენს შორის რღაც უსამართლოება მომხდარიყოს. უნდა ითქვას, უცნაური ხასიათი გაქვთ.

სოლენი. (გამოთქმით). უცნაური ვარ, უცნაური ვიდა არ არის! ნუ მიწყრები, ალკო!

ტუშენბახი. რა შუაშია აქ ალკო...

პაუზა

სოლენი. როცა მართო ვარ ვინმესთან, ზაშინ არა მიშავს, — ისეთივე ვარ, როგორც — ყველა, სასოვადღობაში კი უხალისო ვხდები, გმორცხვობ და... ათასი სისულელის ჩმახვას ვიწყებ. მაგრამ მაინც ძალიან, ძალიან ბევრზე პატრონისა და კეთილშობილი ვარ. და ამის დამტკიცება მე ყოველთვის შემძლია.

ტუშენბახი. სასოვადღობაში ყოფნისას თქვენ აუცილებლად რაღაცაზე ამხიბრდებით ხოლმე. ამიტომ ხშირად ნაწყენი ვრჩები თქვენზე. მაგრამ რატომღაც მაინც მესიმატებოდა. რაც იყოს, იყოს, — დავთვრები დღეს. მოდი, დაველოდო!

სოლენი. დავლით.

სამეფ.

თქვენმა საწინააღმდეგო, ბარონო, მე არასოდეს არაფერი მქონდა. მაგრამ ლურმონტოვის ხასიათი მაქვს. (ჩუმად) ცოტათი ვეგავარ კიდევ ლერმონტოვის... როგორც... ამბობენ... (ჯობიდან სუნამოს იღებს და ხელეშვებს ისხამს).

ტუშენბახი. სამხედრო სამსახურს თავს ვანებებ, მორჩა და გათავდა! ხუთი წელი სულ ამაზე ვფიქრობდი და ბოლოს, როგორც იყო, გადაწყვიტე. მუშაობა უნდა დავიწყო.

სოლენი. (გამოთქმით). ნუ მიწყრები, ალკო... დაივიწყე, დაივიწყე ოცნებები შენი...

პაუზა

ვიდრე ისინი ლაპარაკობენ, ანდრეი შეუმჩნევლად შემოდის წიგნით ხელში და ჯდება სანთელთან.

ტუშენბახი. მუშაობა უნდა დავიწყო...

ჩებუტიკინი. (ირინასთან ერთად მიდის სასტუმროსკენ). სუფარა ნამდვილი კავკასიური იყო: ხახვიანი წვენი, შემწვარი-მოსხარკულიდან... რა ჩეხარტმა, შემწვარი ხორცი.

სოლენი. ჩერემშა ხორცი კი არა, მცენარეა, ჩვენებურ ხახვს წააგავს.

ჩებუტიკინი. არა, ჩემო ანგელოზო. ჩესართმა ხახვი კი არა, შემწვარი ცხვრის ხორცია.

სოლენი. მე კი თქვენ გუგუნებით, ჩერემშა ხახვია-მეთქი.

ჩებუტიკინი. მე კი გუგუნებით, ჩესართმა ცხვრის ხორცია-მეთქი.

სოლენი. მე კი თქვენ გუგუნებით, ჩერემშა ხახვია-მეთქი.

ჩებუტიკინი. ნეტა რას გეკამათობთ. თქვენ კავკასიაში არასოდეს არ ყოფილხართ და არც ჩეხართმა გიჭამიათ.

სოლენი. არ მიჭამია იმიტომ, რომ დანახვაც კი მზეხარება. ჩერემშას ისეთივე სუნი აქვს, როგორც ნივრ.

ანდრეი. (შუღარით). კმარა, ბატონებო! გემუდარებო!

ტუშენბახი. როდის მოვლენ ბერიკები? ირინა. ცხრისთვის შეგვიპრდნენ, — მაშ, სადაცაა, შეგვლენ.

ტუშენბახი. (ცხვევა ანდრეის). Ах, вы, сени, мои сени, сени новые мои...

ანდრეი. (ცეკვავს და მღერის). Сени новые, кле-новыи...

ჩებუტიკინი. (ცეკვავს). Решетчатые-е! იცინავს.

ტუშენბახი. (კოცნის ანდრეის). დალახვოს უმშობმა, მოდი, დავლით, ადრეაშუა, მოდი, დავლით იმისა, რომ ამიერთიდან წამე და თქვენ შენთან ვილაპარაკებთ. მეც შენთან ერთად წამოვალ, ანდრეაშუა, მოსკოვში, უნივერსიტეტში შესასვლელად.

სოლენი. რომელი? მოსკოვში ორი უნივერსიტეტია. ანდრეი. მოსკოვში ერთი უნივერსიტეტია.

სოლენი. მე კი გუგუნებით — ორია. ანდრეი. გინდა სამი იყოს. მით უკეთესი.

სოლენი. მოსკოვში ორი უნივერსიტეტია.

უკმაყოფილო ხმები, სოლენის აჩუგებენ. მოსკოვში ორი უნივერსიტეტია: ძველი და ახალი. და თუ თქვენ არა გსურთ მომისმინოთ, თუ თქვენ ჩემი ლაპარაკი გადლინებთ, მე შემოიღია არ ვილაპარაკო. მე სხვა თთანსეც კი შემოიღია გავიდე... (გადის ერთ-ერთი კარიდან).

ტუშენბახი. ბრავო, ბრავო! (იცინის) ბატონებო, დაიწყეთ, მე პიანინოზე დავუკრა. სასაცილოა ეს სოლენი, ღმერთმაში... (ჯდება პიანინოსთან, უკრავს ვალსს).

მ. შ. შ. (მართო ცეკვავს ვალსს). ბარონი მთვარალია, ბარონი მთვარალია, ბარონი მთვარალია!

შემოდის ნახაშა.

ნატაშა. (ჩებუტიკინის). ივან რომანიჩ! (რღაცას ეუბნება ჩებუტიკინს და ჩუმად გადის). ჩებუტიკინი მხარზე ეხება ტუშენბახს და რღაცას ეთრრულებუბა ირინა. რა მოხდა?

ჩებუტიკინი. დროა, წავიდე. კარგად ბრძანდებო-ღეთ.

ტუშენბახი. ღამე შვიდობისა. წასვლის დროა. ირინა. კი მაგრამ... ბერიკები?..

ანდრეი. (დარცხვენით). ბერიკები აღარ მოვლენ. გესმის, ჩემო კარო? ნატაშა ამბობს, ბოთიკი ვერ არის მთლად კარგადო და ამიტომ... ერთი სიტყვით, არ ვიცი, ჩემთვის სრულიად სულ რაითია.

ირინა. (მხრების აჩეჩეთ). ბოთიკი ვერ არის კარგადო! მ. შ. შ. ჯანდაბას, რაც არის, არის! რაკი გვაგდებენ, მაშ, უნდა წავიდე. (ირინას.) ბოთიკი კი არ არის ავად, ავად თვითონ არის... აი... (შუბლზე თითს იკაკუნებს.) გაუთლებლი!

ანდრეი გადის მარჯვენა კარით თავის ოთახში, ჩებუტიკინი უკან მიჰყვება; დარბაზში ერთმანეთს ემშვიდობებიან.

ფედოტიკი. რა საწყენია! ვფიქრობდი, საღამოს მხიარულად გაგატარებ-მეთქი, მაგრამ თუკი პატარა ავადა, რა გაეწყობა... ხვალ სათამაშოებს მოვუტან... რ. ო. ე. (ხმახმალა). დღეს განგებ გამოვიძინე სადილის შემდეგ, — მეგობრა, მთელი ღამე ვიცეკვედი. ასლა ხომ მხოლოდ ცხრა საათია!

მ. შ. შ. გავიდე ქუჩაში, იქ ვილაპარაკებო. იქ გადაწყვიტებო, როგორ მივიტოვებო.

ისმის: „შვიდობით! კარგად ბრძანდებოდეთ!“ ისმის ტუშენბახის მხიარული სიცოლი. ყველანი მიდიან. ანუისა და მოახლე ქალი

სულურას ალაგებენ, აქრობენ სინათლებს. ისმის ძიძის ნანა. ჩუმად შემოდიან ანდრეი და ნინა. ანდრეის პალტო აცვია და ქუდა ახურავს.

ჩემ უტკიანი ი. ცოლის შერთვა ვერ მოვასწარი, იმიტომ რომ, ცხოვრებამ ელვის უსწრაფესად გაიბრინა და იმიტომაც, რომ გავრეგებთ მიყვარდა დღემდე, ის კი უკვე გათხოვილი იყო...

ანდრეი. ცოლის შერთვა არც ღირს. არც ღირს იმპროტო, რომ ცოლიანობა მისაწყენია.

ჩემ უტკიანი ი. ეს კი ასეა, მაგრამ მარტობა?... მარტობას რას უნა? როგორც არ უნდა იფილოსოფოსო, მარტობა მანაც საშინელებაა, ჩემო კარგო... თუმცა არსებითად... რა თქმა უნდა, ყველაფერი სულ ერთია!

ანდრეი. ჩქარა წავიდე.

ჩემ უტკიანი ი. რა გეჩქარებთ? მოვასწრებ.

ანდრეი. მემშინია, ცოლმა არ შემეჩეროს.

ჩემ უტკიანი ი. პო-ო!

ანდრეი. დღეს არ ვითამაშებ, ისე ვივადებო. ვერა ვარ რაღაც კარგად. რა ვუშველო, ივან რომინა, ამ ჩემს ქოშინს?

ჩემ უტკიანი ი. აბა, რას მგითხვები? არ მასხვს, ჩემო კარგო, არ ვიცი.

ანდრეი. სამზარეულოდან გავიდე.

რეავენ ზარს, კიდევ რეავენ; ისმის ხმაური, სიცილი, ანდრეი და ჩემუტკიანი მიდიან.

ირინა (შემოღის.) რა ამბავია იქ?

ანდრეი. ბერიკები მოვიდნენ.

ისმის ზარის ხმა.

ირინა. სახლში არაინ არის-თქო, ჩემო გადი. ბოდიში მოგებად.

ანდრეი. ირინა დაფიქრებული დაღის ოთახში, ალულებუ-ლია. შემოღის მონღონი.

სოლენი. (გაოკებული.) არაინ არის... სად წავიდე?

ირინა. სახლებში.

სოლენი. საკვირველია. მარტო ხართ?

ირინა. მარტო ვარ.

პ ა უ ზ ა

მშვიდობით.

სოლენი. წელან ცოტა თავშეუკავებლად მოიქციე, უტკიანო. მაგრამ თქვენ სხვებს არ ჰგავხარ, თქვენ სუფთა ხართ და ამაღლებული, თქვენ სიმართლეს ხედავთ... მხოლოდ თქვენ ერთს შეგიძლიათ ჩემი გაგება. მიყვარხარ, მე თქვენ უსახლგროდ, თავდავიწყებით მიყვარხარ...

ირინა. მშვიდობით! ჯობს, თქვენც წახვიდეთ.

სოლენი. მე უთქვენიოდ სიცოცხლე არ შემიძლია. (მის-დევს უკან.) ო ჩემო ნეტარება! (ცრემლმორთული.) ჩემო ბედნიერება! რა შესანიშნავი, რა მშვენიერი, რა გასათვარი თვალები გაქვთ... ასეთი თვალებით მე ჯერ ქალი არ შემხვედრია.

ირინა. (ცივად.) კმარა, ვასილი ვასილი!

სოლენი. პირველად გელაპარაკებით ჩემს სიყვარულზე და თავი მიწაზე კი არა, სხვა პლანეტაზე მგონია. (შუბლს ის-რებს.) ეჰ, რა თქმა უნდა, თავს ძალად ვერაგის შეაყვარებ... მაგრამ ბედნიერი მეტოქის ყურებას კი ვერ ავიტან, ვერა... გეფიცებით ყველაფერს, რაც კი წმინდა გამაჩნია, რომ ჩემს მეტოქეს აუცილებლად მოვკლავ... ო, რა მწვინიერი ხართ!

გამოვიღოს ნატაშა საწილოდ ხელში.

ნ ა ტ ა შ ა. (შეხებას ჯერ ერთ ოთახში, მერე — მეორეში და გვერდით ჩაუვლის ქმრის ოთახს.) აქ ანდრეია. ივით-სოს. უკაცრავად, ვასილი ვასილი, არ ვიცი, რომ აქა ხართ, შინაურულად გამოვიდი...

სოლენი. ჩემთვის სულ ერთია. მშვიდობით! (მიდის).

ნ ა ტ ა შ ა. როგორი დაღლილი ხარ, ჩემო კარგო, ჩემო საბრალე ვოგო! (კეოვნის ირინას.) კარგი იქნებოდა, ცოტა ადრე წავიდოდე.

ირინა. ბოიკოს სინივას?

ნ ა ტ ა შ ა. სინივას, მაგრამ მოუხვეწრად სინივას. ამ გახ-სენებამზე, ჩემო კარგო, — სულ მინდა გითხრა და ხან შენ არა ხარ სახლში, ხან მე არ მქალაქ... ახლანდელი საბავშვო ოთახ-ნი ბოიკოსთვის, მე მგონი, ცოტა ცივია და ნესტიანი. შენი ოთახი კი ისეთი კარგია ბავშვისათვის. ჩემო კარგო, ძვირფა-სო, იქნებ ჯერჯერობით ოლქასთან გადასულიყავი.

ირინა. (ვერ გავიცია, რას ეუბნება ნატაშა.) სადა?

ისმის, როგორ უახლოვდება სახლს ებლი ვეხნების უღარუნით.

ნ ა ტ ა შ ა. შენ და ოლქა ჯერჯერობით ერთ ოთახში იყა-ვიეთ, შენი ოთახი კი ბოიკოს დავეთმოთ. ისეთი საყვარელი ბავშვია! დღეს ეუბნები: „ჩემო ბოიკო! ჩემო ბუჭუნა!“ ის კი შემომყურებს თავისი უცოდელი თვალებით.

ისმის ზარის ხმა.

ალბათ, ოლქაა. როგორ დაიკვირან!

მთახილ მთავროვდება ნატაშას და ენურჩულება.

ნ ა ტ ა შ ა. პროტოპოპოვია? რა უცნაურია. პროტოპო-პოვი მოსულა და ეტლით გასივრების მთავრობს. (იყინის.) რა უცნაურები არიან ეს მამაკაცები.

კვლავ ზარია.

კიდევ ვიღაც მოვიდა. მოდი, გავსივრებ თხუთმეტიოდე წუ-თით... (მთახილს.) უთხარი, ახლავ გამოვი-თქო.

რეავენ... ოლქაა, ალბათ... (მიდის);

ისევ ზარი.

მოახლე გარბის, ირინა ჩაფიქრებული ზის, შემოდიან კალაშნიკინი და ოლქა, მათ მოჰყვება ვარშინინი.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ვერაბა! თქვენ კი ამბობდით, საღამოს მართავენ.

ვერ შ ი ნ ი ნ ი. საკვირველია. სულ რაღაც ნახევარი საა-თის წინ წავიდი და მაშინ ბერიკებს ელოდებოდნენ...

ირინა. აყვლანი წავიდნენ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. მამაც წავიდა? სად წავიდა? პროტოპო-პოვი რიდასთვის იცდის ქვეითი ეტლით? ვის ელოდება?

ირინა. ნურაფერს მგითხვებით... ძალიან დაღლილი ვარ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. აი, შე ჭირვეულო...

ო ლ გ ა. საბჭო ეს-ეს არის დამთავრდა. დავიკანჯე. ჩვენი უფროსი ავადა და ახლა მის მავიჯრად მე ვარ. თავი, თავი მტკიცეა, თავი... (ჯღბა.) ანდრეის ორასი მანეთი წაუვია გუ-შინ კარტში... მთელი ქალაქი ამაზე ლაპარაკობს...

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. პო, მეც დავილაღე საბჭოზე. (ჯღბა.)

ვერ შ ი ნ ი ნ ი. ჩემს ცოლს ჩემს შესანიშნავლად ისევ რა-ღაც დაუღვია და კინაღამ მართლა მოიწამლა. მადლობა მღერობს, ყველაფერმა მშვიდობიანად ჩაიარა და ცოტა ამოვი-სუნთქე... ვისეებებ ახლა... მაშ, უნდა წავიდე? რა გავწყობა! ნება მიბოძებ, გისურვებ კარგო მოვლევ კარგი. ფაფორი იღონ, მოდი წავიდე სადმე ერთად! შინ ყოფნა არ შემიძლია, არას-გუზით არ შემიძლია... წავიდე სადმე!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. დავიღალე. ვერ წამოვალ. (დგება). დავიღალე. ჩემი ცოლი შინ წავიდა?

ი რ ი ნ ა. ალბათ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (ხელზე ჰკოცნის ირინს). მშვიდობით! ხვალ და შეგ მთელი დღე ვისვენებთ. კარგად იყავით! (ში-დის.) ძალიან მინდა ჩაი. მეგონა, სასიამოვნო საზოგადოებაში გავატარებდი ხალამის. მაგრამ თ, fallaceum hominum spem. შეძახილი ბრალდებით ბრუნვანი...

ვ ე რ შ ი ნ ი ნ ი. მაშ მარტო წავალ. (გაღის კულიგინთან ერთად სტენით.)

ო ლ გ ა. თავი მტკივა, თავი... ანდრეიმ წააგო. მთელი ქალაქი ამასზე ლაპარაკობს... წავალ, დავწვიები. (მიდის.) ხვალ თავისუფალი ვარ... თ, ღმერთო ჩემო, რა ბედნიერებაა! ხვალაც თავისუფალი ვარ, ხვალ შევიტაც... თავი მტკივა, თავი... (გაღის.)

ი რ ი ნ ა. (მარტო). ყველანი წავიდნენ. აღარავინ არის.

ქუჩაში გარმონს უკრავენ, ისმის ძიძის ნახა.

ნ ა ტ ა შ ა. (გადაივლის დარბაზს; ახურავს ქუდი და აცვია ქურთი. უკან მოახლე მისდევს). ნახევარ საათში დაბრუნდები. სულ ცოტას გავისიერნებ (მიდის.)

ი რ ი ნ ა. (მარტოდ დარჩენილი, მოწყენით). მოსკოვი! მოსკოვი! მოსკოვი!

ფ ა რ ლ ა

მ ო ქ მ ე ლ ე ბ ა მ ე ს ა მ ე

ო ლ გ ა და ირინს ოთახი. მარცხნივ და მარჯვნივ, შირშებს უკან, საწოლები დგას. ღაბის მესამე საათია. გარედან ხანაგაშო ზარების რკვეა ისმის: ქალაქი ხანძარია, რომელიც დღი ხანია ვაჩენილა. ჩანს, სახლში ტერ კიდევ არ დაწოლულან. დივანზე მამაა წამოწოლილი; მას, ჩვეულებისამებრ, შავი კაბა აცვია, შემოდიან ოღბა და ანწისა.

ან ფ ი ს ა. სხედან ახლა ქვევით, კიბის ქვეშ... ვუბნები — „ამობრძანდით ზევით, აბა, ეს რასა ჰგავს-შეთქი“. ისინი კი ტირიან. „მამა, არ ვიცი, სად არისო. ვაითუ, დაიწყოა“. აბა, რა საფიქრებელია! ეზოშიც ვილაყვები არიან... იმთავაც არაფერი აცვიათ.

ო ლ გ ა. (კარადიდან კაბას იღებს). აი, ეს რუხი კაბა გაუტანე... ესეც... ეს შედარბანიც... ეს ქვედაკაბაც წაუღე. ჩემო გადი... ეს რა უბედურებაა, ღმერთო ჩემო! კირსანოვის შესახვევი, როგორც გტყობა, მილიანად დამწვარა... ესეც... აი ესეც... (კაბას კაბაზე აჩერებს ანფისს.) საწყალი ვერშინიერბი გულგახეთქილები არიან... კინაღამ იმითი სახ-ლოდ დაიწვა თურმე... ჩვენთან გაათიონ ღამე... მათი შინ გაშვება არ შეიძლება... საწყალ ფედოტიკს ყველაფერი დასწვია, აღარაფერი დარჩენია.

ან ფ ი ს ა. თერაპონტისთვის დაგეძახა, ოლგუშკა, თორემ მარტო ვერ მოვერევი...

ო ლ გ ა. (რეკავს ზარს). ვის გააგონებ ახლა... (გასახ-ხვებს კარში.) ვინა ხართ მანად აქ მოიდით!

გაუფლო კარგიდან მოჩანს ხანძრის ანარეკლით ალაღალებული ფანჯარა. ისმის, როგორ ჩაიქროლებს სახლთან მუხანძრითა რაზმი. რა საშინელებაა, რა საშინელება!

აი ესენი ქვევით ჩაიტანენ... კიბის ქვეშ კოლოტილის... შეიღები არიან შეფარებულები... იმით მიეცი. აი ესეც... თერაპონტი. ბატონი ბრძანდებით. თორმეტ წელს მოსოციყი, ასე იწვიდა. ღმერთო, დიხებულთ! ფრანგები გაკვირვებულები იყვნენ.

ო ლ გ ა. წაიდა, თერაპონტ, წაიდა.

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. ბატონი ბრძანდებით. (მიდის.)

ო ლ გ ა. ჩემო გადია, შენ გენაცავე, ყველაფერი მიეცი. ჩვენ არაფერი გინდა, ყველაფერი მიეცი, გადია... დავიღალე, ფეხზე ძლივს ვდგავარ... ვერშინიერბის შინ გამშვება არ შეიძლება... ცოგოები სასტუმროში დააწვიებთ, ალექსანდრ იგნატჩი კი — ქვევით, ბარნთან... ფედოტიკი ბარნთან მოათავსეთ, ანდა ჩვენთან, დარბაზში... ექიმი, თითქოს პიბრზე, მივრალია, ძალზე მივრალია და მასთან ვერავის დავაწვიებ. ვერშინიერბის ცოლიც სასტუმროში დააძინებთ.

ან ფ ი ს ა. (დაქანცული). ოლგუშკა, ჩემო საყვარელო, ნუ გამაგლებ, ნუ!

ან ფ ი ს ა. ნეტა, რას ამბობ, გადია! აბა, ვინ გაგდებს!

ან ფ ი ს ა. (გულზე მიეკრება). ჩემო ძვირფასო, ჩემო საყვარელო, მე ხომ ვერმობ, მე ხომ ვემუშაბ... გამომუღევა ძალა და მეტყვიან... თავიდან მოვეშორდიო. აბა, სად წავაღალ? ვისთან? ოთხმოცი წლისა. ოთხმოცდამეორე წელში გადავდექი...

ო ლ გ ა. დაჯექი, ჩემო გადია... როგორ დაიღალე, შე საწყალი... (აკაშუვ დასვამს.) ცოტა შეისვენე, ჩემო კარგო. რა გაფთვრებული ხარ!

შეშლის ნატაშა.

ნ ა ტ ა შ ა. ამბობდეს, ხანძრით დაზარალბულთა დასახ-მარებლად სასწრაფოდ საზოგადოება უნდა შეიქმნასო. კარ-გია! მშვენიერი აზრია. საერთოდ, ასე უნდა იყოს, — უნდა ვესმარებოდეთ ღარიბებს, ეს დაიდრების მოვალბობაა. ბო-ლიც და სოფოჩკას კი სძინავთ თავისთვის, ისე სძინავთ, ვი-თომც აქ არაფერიო იმოდენ ხალხს მოიყარა თავი ჩვენ-სა! — საითაც არ გაიხედავ, საესუა. ახლა ქალაქი ინფლუ-ენციად გავრცელებული. მენიზია, ბავშვებს არ შეროუტანონ. ო ლ გ ა. (ყურს არ უკლებს). ამ ოთახიდან არა ჩანს ხან-ძარი, აქ სიმშვიდა...

ნ ა ტ ა შ ა. პო... მე, ალბათ, გაწვიწვილი ვარ. (ტრიალებს სარკის წინ.) მეუბნებიან, გასუქდიო... არაფერი! სრულიად-დეც არ განუტყებულვან! მამას კი სძინავს, — დაიქანცა საწყალი... (ანფისს, ცივად.) როგორ ბედავ ჯდომას ჩემი თან-დასწრებით! ადე! გასწვი აქედან!

ანფისა გაღის; პ ა უ შ ა.

ვერ გამიგია, რისთვისა ვკავს აქ ეს ბებერი!

ო ლ გ ა. (სახტად დარჩენილი). მამატიე, მაგრამ არც შე მეხმის...

ნ ა ტ ა შ ა. ვე არაფრის მაქნისია აქ. ვე ვაღიბის ქალია და სოფელი უნდა ცხოვრობდეს... მეტისმეტად ელოლიავებით! მე წესრიგი მიყვარს! სახლში ზედმეტი ხალხი არ უნდა იყოს. (ლოყაზე ხელუბს უკაცუნებს). დაიღალე, შე საბარბა! დაიღალე ჩვენი გიმნაზიის უფროსი! როცა ჩემი სოფოჩკა გა-იზრდებდა და გიმნაზიაში შევსა, მე მამინ შენი როდო მექნება.

ო ლ გ ა. მე გიმნაზიის უფროსი არ ვიქნები.

ნ ა ტ ა შ ა. ავირჩევენ, ოლიჩკა, ავირჩევენ. ეს გადაწყვეტილია.

5 ო, აღმართია ტრუ მიმდებო! (ლოთ)

შემოღის ჩაზაშობიანი; ფეხურევადა, ფხიხელით გადაჭრის
ოთახს, შერეულად, მოიხე-მოიხედავს, მერე მიდის პირსახეზე და მუცელში
ხელბის პანას იწყებს.

ო ლ გ ა. ნამდვილად უარს ვიტყვი. არ შემძლია... ვე ჩემს ძალ-ღონეს აღმატება... (წყალსა სვამს.) შენ ახლა ისე უხუნად მომეკი გადიას... მაპატიე, მაგრამ მე ამის ატანა არ შემძლია... პირდაპირ, თვალთ დამინუნელა...

ნ ა ტ ა შ ა. (აღუფრებით.) მაპატიე, ოლბა, მაპატიე... არ მინდობა შენი გულისტკნა.

ნ ა შ ა დგება, დაავლებს ხელს ბალიშს და გაჯავრებული გადის.

ო ლ გ ა. გაიგე, ჩემო კარგო... ჩვენ, იქნებ, უცნაურად ვართ გაზრდილები, მაგრამ მე ასეთ რამეებს ვერ ვიტან. ამგვარი დამოკიდებულება მტანჯავს, სიცოცხლეს მიმოკლებს, სულიერად მანადღერებს...!

ნ ა ტ ა შ ა. მაპატიე, მაპატიე... (კოყნის.)

ო ლ გ ა. ყოველგვარი, თუნდაც სულ უმნიშვნელო, სისუხე-შე, არათავაზიანად ნათქვამი სიტყვა სიმშვიდეს მიკარგავს...

ნ ა ტ ა შ ა. მე ხშირად ზედმეტს ვლახავარბო, ეს მართალია, მაგრამ მაინც... ხომ შეიძლება, ჩემო კარგო, მაგას სოფელში ეცხოვროს.

ო ლ გ ა. ვე. უკვე ოცდაათი წელია, რაც ჩვენთან არის.

ნ ა ტ ა შ ა. ახლა ხომ მაგას მუწაობა აღარ შეუძლია! ან მე არ მესმის შენი, ან შენ არ გინდა ვამიგო. მაგას შრომის უნარი აღარა აქვს, — ან სინისას, ან ისე ზის.

ო ლ გ ა. იჯდეს, მერე.

ნ ა ტ ა შ ა. (გაკვირვებით.) როგორ თუ იჯდეს? ვე ხომ მოსამსახურეა! (ცრემლორეული) არ მესმის შენი, ოლბა. მყავს გამდლო, მყავს ძიბა, გყავს მოსლენ, მზარეული... რი-დასთვის გჭკვირდება ეს ბებერი, რიდასთვის?

გარედან ისევ საგანგაშო ზარის ხმა ისმის.

ო ლ გ ა. ამ დამემ ათი წლით დამაბერა.

ნ ა ტ ა შ ა. ჩვენ უნდა შევთანხმდეთ, ოლბა. შენ გიზნაზიან-ხარ, მე ოჯახში, შენ სწავლის საქმე განარია, მე— ოჯახის. და თუ მე რამეს ვამბობ მოსამსახურეების შესახებ, ესე იგი ვიცო, რასაც ვამბობ; მე ვიცი, რასაც ვამბობ... და რომ ზეგლე მოლორდეს აქედან ვე ბებერი ქურდაცაყვ, ვე ბებრუ-ხანა... (ფეხებს ატყაპუნებს.) ვე კუდიანი! არავინ არ ამიზა-ლის ნერვეები! არავინ! (გონს მოდის.) დემრთანინ, თუ ქვევი-თა ოთახში არ გადახედვი, სულ ასე ვიჩხუბებთ. ეს საშინელე-ბაა.

შემოღის კალბიანი.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. მაშა სად არის? დროა, შინ წავიდე. ამ-ბოზე, ხანძარი განვლდაო. (იზმორება.) მხოლოდ ერთი უბანი დარჩენა, — ქარი კი ქროდა. პირველად ასე გვერთხობოდა, მთელი ქალაქი იწვისო. (ჯდება.) დავიქანცე, ოლიკა, ჩემო კარგო... ხშირად ვფიქრობ! მაშა რომ არა ყოფილიყო, შენ შეიკრთავდი, ოლიკა. შენ ძალიან კარგი ხარ... გაიტანაჯე. (მთავრებს.)

ო ლ გ ა. რა ამბავია?

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. თითქოს განგებ, მაინც და მაინც ახლა ჩაიხრჩო ღვინოში თავი ექიმბა. საშინლად არის გაღვრილი. თითქოს განგებ! (დგება.) აი, მგონი, აქეთ მოდის... გესმით? პო, აქეთ მოდის... (იციხის.) ერთი უყურეთ მაგას, რა სანა-ხავია! მე კი დავიმაღლები და... (მიდის კარადასთან და კუთ-ხეში დგება.) აი ვე ავაზაკი, ევა!

ო ლ გ ა. ორი წელია, არ დაუღვია, ახლა კი, ერთი უც-მის, ადგა და დაითვრა... (ნატაშასთან ერთად ოთახის სიღრ-მისკენ მიდის.)

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (პირქუშად.) ეშმაკმა დალახვროს... ეშმაკსაც წაუღია მავათი თავი... მავათა ჭკონიათ, ექიმი, ყველაფრის მკურნალობა იცისო. მე კი არაფერი არ ვიცი; რაც ვიციო, ყველაფერი დამავიწყდა, აღარაფერი მახსოვს, სრუ-ლიად აღარაფერი.

ო ლ გ ა ნატაშა შეუმჩნევლად გადის.

ეშმაკმა დალახვროს! გასულ ოთხშაბათს ქალსა ვწამლობდი, — ვერ ვუწვეულ, მოკვდა. რა თქმა უნდა, ჩემი ბრალია, რომ მოკვდა. ჩემი ბრალია, მა რა! ამ ოცი-ოცდასუთიოდ წლის წინ კიდევ ვიცოდი რაღაც, ახლა კი აღარაფერი მახსოვს. აღა-რარაფერი. იქნებ, ადამიანი არცაა ვარ და მხოლოდ თავს ვიჭერ ისე, თითქოს ხელებიც მესხას, ფეხებიც, თავიც; იქნებ, არც კი ვარსებობს საერთოდ, და მხოლოდ მერყვნება, რომ დავი-ვიკო, ვჭამ, მიძინას. (ტირის.) ო, ნეტავი მართლა არ ვარსე-ბობდა! (წყვეტს ტირილს; პირქუშად.) მისი რჯულია არ იყ-ოს... საში დღის წინ კლუბში ლაპარაკი ჩამოვარდა — შექს-პირით, ვოლტერით... მე არც ერთი არ წამიკითხავს, სულაც არ წამიკითხავს; თავი კი ისე დავიჭირე, ვითომ წაკითხული მქონდა. სხვებმაც ისე დაიჭირეს თავი. რა საძაგლობა ეს! რა სიმდაბლა! გამახსენდა ის ქალი, ოთხშაბათს რომ ხელ-ზე შემომბაკვდა, ყველაფერი გამახსენდა და გული ამემტოდა, თავი შემეზინდა... წავედი და ერთი კარვად გამოვთვიერი...

შემოღის ირინა, პარშინინი და ტაშახანა; ტუხახანა სა-მოქალაქო ტანსაცმელი აცია, — ახალი და მოღერი.

ი რ ი ნ ა. აქ დავსხდეთ. აქ არავინ წვევათქვობებს.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ჯარისკაცები რომ არა, მთელი ქალაქი გადაიწვებოდა, ყოჩად მაგაი! (სამოგუნებისგან ჩელებს იფშე-ნეტს.) ოქრო ბიჭები არიან! ნამდვილი ვაჟკაცები!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (საფაროდან გამოდის.) რომელი საათია, ბატონებო?

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. უკვე ოთხი დაიწყო. თენდება.

ი რ ი ნ ა. ყველანი დარბაზში სხედან, არავინ მიდის, ის თქვენი სოფელიც იქა ზის... (ჩებუტიკინს.) კარგი იქნებოდა, დაგვიძინათ, ექიმო.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. არა მიზავს... მადლობელი გასლავარო. (წვერს ივარცხნის.)

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (იციხის.) გამობრუქულხართ, ივან რო-მანიჩი! (მხარზე ჩელებს დაკრავს.) ყოჩაღ! In vino veritas,⁶ ასე ამბობდნენ ძველად.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. კონცერტის მოწყობასა მისთვის დაზარა-ლებულთა სასარგებლოდ.

ი რ ი ნ ა. მერე, ვის შეუძლია...

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. შეიძლება მოწყობა, თუკი მოვიწოდ-მებოდი. მარი სერგევენა, ჩემის აზრით, საუცხსოდ უკრავს როიალზე...

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. საუცხოოდ!

ი რ ი ნ ა. დაავიწყდა უკვე სამი წელია, არ დაუკრავს... კი არა, ოთხიც.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. იმ ქალაქში სრულიად არაიყოს ესმის მუ-სიკა, არც ერთ ადამიანს, მაგრამ მე, — მე ნამდვილად მეს-მის და პატიოსნებას გეფიცებით, რომ მარი სერგევენა დიდე-ბულად უკრავს, თითქმის ტალანტით.

⁶ ღვინოშია ტეშპირიტება (ლთ).

მოვიდვარ და დედა აქ ერთ ამბავშია — წივის, კივის, მკვირვარების რბობა.

მამა შემოდის ბაღშით ხელში და ჯდება დეაზანზე.

და როცა ჩემი გოგოები კარებში საცვლების ამარა დავინახე, დავინახე ცეცხლის აღისაგან წითლად განათებული ქუჩა და სახარული ღრინაკლი გავიგონე, ვიფიქრე: რაღაც ამის მსგავსი ხდებოდა-მეთქი, ალბათ, მრავალი წლის წინ, როცა მოულოდნელად თავს გვესხმოდა მტერი, გვძარცვავდა, ცეცხლს გვესხდებოდა... სინამდვილე კი რამოდენა განსხვავებაა წარსულსა და დღევანდელ დღეს შორის! მაგრამ გაიგონის კიდევ რაღაც დრო, — ასე, ორასი, სამასი წელი, — და ჩვენს ახლანდელ ცხოვრებას შეხედავენ აი, ასევე — შიშითაც და დაცინვითაც; დღევანდელი ვითარება მოქმედებით ძალზე უხეშ, მოუწესრიგებელ, მძიმე და უცნაურ ვითარებად. ო, ალბათ, რა ცხოვრება იქნება მაშინ, რა ცხოვრება! (იყინის). მამატყეთ, მე ისევ ფილოსოფოსობა დავიწყე. ნება მიბოძეთ, განვაგრძო, ბატონებო. საშინლად მინდა ვიფილოსოფოსო, — რატომღაც ასეთ გუნებაზე ვარ ახლა.

პაუზა

თითქოს სძინავს ყველას. ჰოდა, იმას ვამბობდი: რა შესანიშნავი ცხოვრება იქნება-მეთქი მაშინ! აბა, წარმოიდგინეთ... ისეთები, როგორებიც თქვენა ხართ, ქალაქი ახლა ხომ მხოლოდ სამაია! შემდგომ თათბერში კი მეტი იქნება, სულ მეტი და მეტი, და დადგება დრო, როცა ყველაფერი თქვენებურად შეიცვლება, ცხოვრებას თქვენებურად დაიწყებენ; მერე თქვენს ნისთანების დროც გავა და თქვენზე უკეთესი თათბერი წამოვლენ. (იყინის.) დღეს რაღაც განსაკუთრებულ გუნებაზე ვარ. საშინლად მწყურია სიცოცხლე... (მღერის.) ყველა ასაკი მშორიწივებს ტრფობას, ის აფაჭიჭებს გულსა და გრძნობას. (იყინის.)

მ ა შ ა. ტრამ-ტამ-ტამ...

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ტამ-ტამ...

მ ა შ ა. ტრა-რა-რა?

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ტრა-ტა-ტა. (იყინის).

შემოდის ვალდობანი.

ფ ე ლ ო ტ ი კ ი... (ც ე კ ვ ა ვ ს). დავიწვი, დავიწვი! სულ მილოდიანდ ამოვიწვი!

იყინია.

ი რ ი ნ ა. ხუმრობთ თუ მართლა? ყველაფერი დავეწვათ?

ფ ე ლ ო ტ ი კ ი (იყინის). სულ ყველაფერი. აღარაფერი დამრჩა. გიტარაც დაიწვა, ფოტოგრაფიაც და მთელი ჩემი წერილებიც... უბის წიგნაკი მინდოდა თქვენთვის საჩუქრად, — ისიც კი დაიწვა.

შემოდის სოლენი.

ი რ ი ნ ა. არა, არა, ვასილი ვასილი, მიბრძანდით, გეთაყვა, აქ შემოსვლა არ შეიძლება.

ს ო ლ ე ნ ი. ერთი ამისხნით, რატომ შეიძლება ბარონისთვის, ჩემთვის კი — არა?

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. მართლაც, დროა წავიდეთ. როგორ არის ხანძრის საქმე?

ს ო ლ ე ნ ი. ამბობენ, ქრებო. არა, მე ნამდვილად მაოცებს, რატომ შეიძლება შემოსვლა ბარონისთვის, ჩემთვის კი — არა? (ჯიბიდან სუნამოს იღებს და ისხურებს).

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ტრამ-ტამ-ტამ?

მ ა შ ა. ტრამ-ტამ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. სწორი ბრძანდებით, ბარონო. მე მამა ძალიან მიყვარს. მშვენიერი ქალია.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. უკრავდე ასე ბრწყინვალედ და, ამავე დროს, ხედავდე, რომ შენს ირგვლივ მუსიკისა არავის არაფერი გაეგება!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (ამოთხრებულ). ჰო... მაგრამ მართებული იქნება, რომ მამა კონცერტში მონაწილეობა მიიღოს?

პაუზა

რა ვიცი, ბატონებო, მე ამისი არაფერი გამეგება. შეიძლება, ეს კარგიც იყოს. უნდა მოგახსენოთ, ჩვენი დირექტორი კარგი აღამაობაა, ძალიანაც კარგი, უცვლიანესი, მაგრამ ისეთი ზებუნდობით აქვს, რომ... რა თქმა უნდა, ეს მას არ ეტება, მაგრამ მაინც, თუ გნებავთ, მოველაპარაკებო.

ჩუბუტაინი ფაფურის საათს იღებს და ათვლიაობებს.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ამ ხანძართან ბრძოლაში ერთიანად ამოვიტხუხუნი, აღამიანს აღარ ვგავარ.

პაუზა

გუშინ ყური მოვკარი, თითქოს ჩვენი ბრიგადის გადაყვანა უნდათ სადაღ შორს. ზოგი ამბობს — პოლენეთის სამეფოშიო, ზოგი — ჩიტაშიო.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. ვე მეც გავიგე. რას ეიზამთ? ქალაქი მაშინ სულ მთლად დატარდებოდა.

ი რ ი ნ ა. ჩვენც წავალთ!

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (ხელიდან უვარდება საათი და ისხვრება). დაიშხვრა!

პაუზა. ახვალა შეუწახლებული და შემბარია.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (კრებს ნახსენებებს). ასეთი ყივრფასი ნივთის გატყობა... — აჰ, ივან რომანიჩი, ივან რომანიჩი! მოუფაქცევაში ნულს გიჭურთ მინუსით!

ი რ ი ნ ა. დედაჩემის საათი იყო.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. შესაძლოა... დედისა და დედისა იყოს. იქნებ, არც გამიგებია და მხოლოდ გვეჩვენება, რომ გატყობე. იქნებ, მხოლოდ გვეჩვენება, რომ ვარსებობთ, სინამდვილეში კი არ ვარსებობთ. მე არაფერი არ ვიცი, არავინ არაფერი არ იცის. (კარგებთან.) რას მიყურებთ? ნატაშას რომანი აქვს განაღებული პრეტოპოპოვთან, თქვენ კი ვერა ხედავთ... თქვენ აი, სხედხართ აქ და ვერაფერსა ხედავთ, ნატაშას კი რომანი აქვს განაღებული პრეტოპოპოვთან... (მღერის.) იქნებ, საჩუქრად მიიღებდით პატარა ფინჯის... (მიღის.)

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. ჰოო... (იყინის.) მაინც რა უცნაურია ეს ყველაფერი!

პაუზა

როგორც კი ხანძარი გაჩნდა, მაშინვე შინისკენ გავიქციე; მივედი და ვხედავ — ჩვენი სახლი უვნებლად დგას და არც არავითარი საფრთხე ელის, მაგრამ ჩემი გოგოები საცვლების ამარა ატუხულან კარებთან, დედა არსად ჩანს, ირგვლივ დაწვრილებს სახლი. დააქუნებენ ცხენებს, წვააწვიაკებენ ძაღლები და ყოველივე ამის გამო გოგოებს სახეზე აწერიათ შიში, ძრწოლა, მუდარა და, რა ვიცი, კიდევ რა. გული შევიკუმშა, როცა მათ შეუხედავ: დმერთო ჩემო, კიდევ რამდენი რამ შეხედებათ-მეთქი ამ გოგოებს მთელი სიცოცხლის მანძილზე! ვტაცე ორივეს ხელი, მიფრბივარ და თან ვფიქრობ: ვინ იცის, მთელი სიცოცხლის მანძილზე კიდევ რამდენი რამ გადასდებათ-მეთქი თავს ამ საცოდავებს!

ვე რ ო ი ნ ი ი. (იყინის, სოლუნის). დარბაზში გავიღეთ სო უ ნ ი. კარგი, ამასაც დავისხომებთ. უკეთ ამხსნა იქნებ ეს არი, მაგრამ დაახარბოს ვიღაცას ზბა... (უყურებ ტუზუნბახს.) ძიბ, ძიბ, ძიბ... (გადის ვერშინინსა და ფედოტიკთან ერთად.)

ი რ ი ნ ა. უპ, გაბლთა აქაურობა ამ სოლუნიმ... (გაოცებით). ბარონს ჩასძინებია! ბარონო! ბარონო!

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (გამოფხიზლდება). როგორ დავღლილვარ... აგურის ქარხანა... ბოღდა არ გეგონათ, — ნამდვილად მალე უნდა აგურის ქარხანაში სამუშაოდ. ამაზე უკვე მივეუპაპარაკე. (ირინის ნაზად.) თქვენ ისეთი ფერმკრთალი ხართ, მწვენიერი, მომხიბლავი... ასე მგონია, თქვენი სიფერმკრთალე წყვეტადში შეუქვით იჭრება... თქვენ სვედიანი ხართ, ცხოვრებით უკმაყოფილო... წამოდით ჩემთან ერთად. წამოდით, ერთად ვიმუშაოთ...

მ ა შ ა. ნიკალაა ლვოვიჩ, გეყოფათ, წადით აქედან.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (სიცილით). თქვენც აქა ხართ? ვერა გებოდათ. (ხელზე ჰკოცნის ირინას.) მშვიდობით, აი, მივდივარ... გიყურებთ ახლა და მაგონდება, — ოდესღაც, დიდი ხნის წინ, თქვენი სახელწოდების დღეს, რა ხალისიანად და მხიარულად ლაპარაკობდით შრომის სისარულზე... რა ბედნიერი ცხოვრება მეგატებოდა მაშინ თვალწინ! მითხარით, სად არის ის ცხოვრება? (ჰკოცნის ხელზე). თვალები ცრემლებითაა გაჭექს სავაღ. დაწვით, დაძინეთ, უკვე თუნდება... სადაც არის, მზე ამოვა... ნება რომ მიმცა, საკუთარ სიცოცხლეს არ დავიშურებდი თქვენთვის!

მ ა შ ა. ნიკალაა ლვოვიჩ, წადით! რა არის მართლა და მართლა...

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. მივდივარ... (მიდის.)

მ ა შ ა. (წვება). გძინავს, ფადლორ?

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. პა?

მ ა შ ა. წასულიყავი სახლში.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ჩემო საყვარელო მაშა, ჩემო ძვირფასო მამა...

ი რ ი ნ ა. დაქანცულია. თავი დაანებე, ფედაა, დასვენოს. კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ასლავე წავალ... ჩემი კარგი, ჩემი მშვენიერი ცოლი... მიყვარხარ, ჩემო სასურველ...

მ ა შ ა. (გაჯერებით). amo, amas, amat, amamus, amatis, amant.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (იყინის). არა, მართლა, საოცარი ქალია შვიდი წელია, ცოლად შეირთო და თითქოს გუშინ დაღვივრეთ ჯვარი. პატიოსნებას ვეფიციები. აი, ღმერთმანი, მართლა საოცარი ქალი ხარ. კმაყოფილი ვარ ჩემი ბედით, კმაყოფილი ვარ, კმაყოფილი!

მ ა შ ა. მიმბეზრდა, მიმბეზრდა, მიმბეზრდა... (წამოკდება.) აი, ჩამიჯდა ერთი აზრი თავში და ტკინი მიხვრებდა... ეს პირდაპირ აღმამშოთებელია, განუშება აღარ შემიძლია. ანდრეიზე ვამბობ... დააგორავა ეს სახლი ბანკში და მთელი ფული ვი მისა ცოლმა ჩაიჯიხა. მაგრამ სახლი ხომ მარტო მისი არ არის, — ის ოთხივესა! ეს უნდა იცოდეს ანდრეიმ, თუკი წესიერი აღმამიანია.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ნეტავი წენ, მაშა! რისთვის გინდა ეს სახლი? ანდრეი უნდა ყელამდე ვალებშია, თავი დაიხლებე.

მ ა შ ა. ყოველ შემთხვევაში, ეს აღმამშოთებელია. (იხვეწება.)

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ჩვენ არ გვიჭირს. მე გინმანიაში ვმუშაობ, თან ყრმბ გაკვეთილებში მაქვს... მე უბრალო, პატიოსანი აღ-

მანია ვარ... როგორც იტყვიან, amia mea mecum porto. მ ა შ ა. მე არაფერიც არ მინდა. მე მხოლოდ უსამართლოება მა მზაფოთებს.

ა ა უ ზ ა

წადი, ფადლორ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (ჰკოცნის). დაღლილი ხარ, ერთი ნახევარი საათი დაისვენე. მე კი იქით სადმე დავჯდები, დაგელოდები. დაძინე... (მიდის.) კმაყოფილი ვარ, კმაყოფილი, კმაყოფილი. (გადის.)

ი რ ი ნ ა. მართლაც, როგორ დაქინდა ჩვენი ანდრეი, როგორ გამოიფხიდა და დაბერდა ამ ქალის ხელში! ოდესღაც პროფესორობისთვის ემზადებოდა, გუშინ კი თავს იწონებდა იმით, რომ, ბოლოს და ბოლოს საერთო სამმართველოს წევრად აირჩიეს. ეს სამმართველოს წევრია, პროტოპოპოვი კი თავმჯდომარე... მთელი ქალაქი მაგაზე ლაპარაკობს, ხარხარებს და მარტო მაგან არ იცის და ვერა ხვდება, რა ამბავია მის თავს... ახ ახლაც, ყველა ხანძრისკენ გაიქცა, ეს კი თავის თაყვინი ჩავეტლავ და ვითომც აქ არაფერიაო, ვილინის უკრავს. (ნერვიულად.) ო, ეს ხომ სასწინებება, სასწინებება, სასწინებება! (აღრ თმშილია.) აღარ შემიძლია, აღარ შემიძლია! აღარ ატანა!.. აღარ შემიძლია!..

შემოდის ოლბა და თავისი მაგილის დალაგებას იწყებს. (ხმამალა ქვითინებს.) აიღეთ და მომკალით, მეტის ატანა აღარ შემიძლია.

ო ლ გ ა. (შემინებული). რა იყო, რა დაგემართა, ძვირფასო!

ი რ ი ნ ა. (ქვითინით). სად, სად წავიდა, სად გაქრა ყველაფერი? სად? ო, ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო! მე უკვე ყველაფერი დამავიწყდა, ყველაფერი... ყველაფერი ამერიას თავში... ისიც კი აღარ მახსოვს, როგორ არის იტალიურად ფანჯარა, ან აი, ტერი... ყველაფერი მავიწყდება, დღითიდღე ყველაფერი მავიწყდება, ცხოვრება კი მიდის და აღარასოდეს ვაპყრობი მაგი, აღარასოდეს, და ჩვენ ვერასოდეს ვართ საუკეთესო... უკვე ვრწმუნდები, რომ ვერ წავალთ, ვერა...

ო ლ გ ა. ძვირფასო, ძვირფასო...

ი რ ი ნ ა. (თავს იკავებს). ო, რა უბედური ვარ... აღარ შემიძლია მუშაობა, აღარ ვიმუშავებ. მეყო, მეყო! ჯერ ტელეგრაფული ვიყავი, ახლა ქალაქის სამმართველოში ვმსახურობ და მძულს, მეზიზღება ყველაფერი, რასაც კი მაგაღებენ... უკვე ოცდამეათზე წელში გადავადვები, უკვე დიდი ხანია, ვმუშაობ და გონება გამომეფიქტა, გაყვმი, დავეშნოვდი, დაბებრდი და არაფერი, არაფერი, არავითარი კმაყოფილება არ მიგრძენია. დრო კი მიდის და ისეთი გრძნობა მაქვს, რომ ვშობრდები ნამდვილ, მწვენიერ ცხოვრებას, სულ უფრო და უფრო ვშობრდები და რაღაც საშინელი უფსკურლისკენ მივექმნები. სასოწარკვეთილებაში ვარ ჩავარდნილი და ნეტავი, როგორ ვარ ცოცხალი, თავი როგორ არ მოვიკალი ამდენ ხანს, ვერ გამიგია...

ო ლ გ ა. ნუ ტირი, ჩემო გოგო, ნუ ტირი... გული მეტანჯება.

ი რ ი ნ ა. აღარ ვტირი, აღარ... კმარა... აი, უკვე აღარ ვტირი... კმარა... კმარა... კმარა!

ო ლ გ ა. ძვირფასო, გუბნები როგორც და, როგორც მეგობარი, მიიღე ჩემი რჩევა და ცოლად გააკვივი ბარონს!

7 მიყვარს, გიყვარს და ა. შ. (ლათ).
8 ყველაფერი, რაც მაქვს, თანა მაქვს (ლათ).

შენ ხომ მას პატივს სცემ, ავსებ... მართალია, უღამაზოა, მაგრამ ისეთი პატიოსანია, ისეთი ფაქიზი სულისაა, ისეთი უწინა... ქალი ხომ სიყვარულისათვის არ თხოვდება, თხოვდება იმისათვის, რომ თავისი მოვალეობა აღასრულოს. ყოველ შემთხვევაში, მე ასე ვფიქრობ და თვითონაც უსიყვარულოდ გაგიზოვებდით. ვისაც არ უნდა ვეზოხებ, სულ ერთია, გაყვებიან, ოღონდ ეს პატიოსანი კაცი ყოფილიყო. ხანში შე-სულსაც კი გაყვებოდით...

ირინა ე. მე სულ მოსკოვში გადასვლას ველოდი, ვფიქრობდი, იქ შემხვდებოდა ჩემთვის სასურველი ადამიანი. მე ის მიყვარდა, სულ მასზე ვოცნებობდი... მაგრამ ყველაფერი სისულელე აღმოჩნდა, ყველაფერი...

ო ლ გ ა. (ებევა დას). ჩემო ძვირფასო, ჩემო საყვარელო დო, მე განა ვე არ მესმის? როდესაც ბარონმა ნიკოლაი ლეოვიჩმა სამხედრო სამსახური მიატოვა და ჩვენთან პიჯაკით მოვიდა, ისეთი უშნო მეჩვენა, რომ ტირილიც კი დავუწყე... არა გატირებოთ? — მკითხა. აბა, რა უნდა მკაპსხა? მაგრამ ღმერთს რომ ენებებინა და ცოლად შევირთა, ზედღმერთი ვიქნებოდი. ეს ხომ სულ სხვა ამბავია, სულ სხვა.

მარჯვენა კარიდან გამოდის ნატაშა და, სათლით ხელში, ჩუმაღ გალაშლის სცენას მარცხენა კარისაკენ.

მ ა შ ა. (წამოაღდება). ისე დადის, ვეგონება, ქალაქს მაგან წაუკიდა ცეცხლით.

ო ლ გ ა. სულელი ხარ, მამა. თავისი ოჯახში ყველაზე სულელი შენა ხარ. მამაკბე, გეთყავა.

პ ა უ შ ა

მ ა შ ა. მინდა გაგნდოთ, ძვირფასო დებო. გული მეწურება. გაგნდობით მხოლოდ თქვენ და სხვას არასოდეს... ახლავ გეტყვი. (ჩუმაღ). ეს ჩემი საიდუმლოა, მაგრამ თქვენ ყველაფერი უნდა იცოდეთ... არ შემიძლება გაჩუმება...

პ ა უ შ ა

მე მიყვარს, მიყვარს... მიყვარს ეს ადამიანი.. ის სულ ცოტა ხნის წინ აქ იყავი... ერთი სიტყვით, რაღა ბერის გაგაგრძელო, ვერშინინ მიყვარს...

ო ლ გ ა. (შირმას ეყარება). მოდი, გაჩუმდი. სულ ერთია, არ გისმენ.

მ ა შ ა. რა მეშველება! (თავში ხელებს იტაცებს.) მე ის ჯერ უცნაურად მეჩვენებოდა, მერე მეცოდებოდა... მერე კი შემეყვარდა... შემეყვარდა მისი ხმა, მისი ლაპარაკი; შემეყვარდა თავისი ორი გოგოთი და მთელი თავისი უბედურებებით...

ო ლ გ ა. (შირმის იქით). არ გისმენ, სულ ერთია. რა სისულელეც არ უნდა თქვა, მე, სულ ერთია, არ გისმენ.

მ ა შ ა. ეჰ, სულელი ხარ შენ, ოლა. რაკი მიყვარს, მამ, ასეთი ყოფილა ჩემი ბედი. ჩემი სხედრი ყოფილა ასეთი... იმასაც ვუყვარვარ... საშინაოა ეს ამბავი, არა? ცუდია განა? (გჭიდება ირინას ხელზე, თავისკენ იზიდავს.) ო ჩემო ძვირფასო... ნეტა როგორ გავატარებთ ამ ცხოვრებას, სადამდე მივალთ... როცა რომელიმე რომანს კითხულობ, გეჩვენება, რომ ყველაფერი ეს, დიდი ხანია, ცნობილია და ძალზე გასაგები, მაგრამ როგორც კი თვითონ შეგიყვარდება, მაინც უდავოა იმასზე, რომ არაინა არაფერი იცის და თითოეულმა თავისი საქმე თვითონვე უნდა გადაწყვიტოს... ჩემო კარგებო, ჩემო დებო... გაგნდეთ და ამის მერე ხმასაც აღარ ამოვიღებ... ამის მერე

გოგოლის შემოღივით ვიქნები... დამეზუნდები... დამეზუნდები...

შეშლის ანდრეი, უკან მოსდევს თმარაზანში.

ან დ რ ე. (გაჯავრებით). მითხარი, რა გინდა, ვერაფერი გაივებ.

თ ე რ ა პ ო ტ ი. (კარგებში, მოუთმენლად). მე, ანდრეი სერგეევიჩი, უკვე ერთი ათჯერ მაინც მოვახსენეთ.

ან დ რ ე. ჯერ ერთი, მე შენთვის ანდრეი სერგეევიჩი კი არა, თქვენი მალაკეთილშობილება ვარ!

თ ე რ ა პ ო ტ ი. მესამარცხედი, თქვენი მალაღმობილებაც, გუთხევე, ნება მოგვცეით, მდინარეზე ბაღით ჩავიდეთო. თორემ იმთავითვე მისი შემოვლა უხდებათ, რომ წელში გაწყდნენ. ან დ რ ე. კარგი. უთხარი, კარგი-თქო.

თერაპონტო მიდის.

მომამბურებს თავი. ო ლ გ ა სად არის?

ო ლ გ ა შირმის იქიდან გამოდის.

კარადის გასაღებისთვის მოვედი, ჩემი დამეკარგა. მგონი, შენც უნდა გქონდეს ისეთი პატარა გასაღები.

ო ლ გ ა უხოდ აწვდის გასაღებს. ირინა თავისი შირმის უკან გადის.

პ ა უ შ ა

რა უშველებელი ხანძარი იყო! ახლა კი შენელდა. ეწმაკმა იცის მაგისი თავი, გული მომიყვანა ან თერაპონტმა, სისულელე ვუთხარი... თქვენო მალაკეთილშობილებაც-მეთქი...

პ ა უ შ ა

რას გაჩუბებულხარ, ოლა,

პ ა უ შ ა

დროა, თავი დანებოთ ამ სისულელეებს და ტყუილ-უბრალოდ არ იბუსებოდეთ. მამა, შენც აქა ხარ, ირინაც აქ არის, ჰოდა, შესანაშნავია. — მოდი, ერთხელ და სამუდამოდ გულახილად ვუღამარაკეთი ერთმანეთს. მითხარით, რა არ მოგწონთ ჩემი, რა?

ო ლ გ ა. ახლა თავი დაეანებოთ ამას, ანდრეუშა. ხვალ ვილაპარაკოთ. (აღუვებოთ.) რა მიმივ ღამე!

ან დ რ ე. (ძალზე შეშველობა). ნუ ღელავ. მე სრულიად მშვიდად გვეკითხებით: რა არ მოგწონთ ჩემი? ჰირდაპირ მითხარით.

ისმის ვერშინინის ხმა: „ტრამ-ტამ-ტამი“

მ ა შ ა. (დგება, ხმამალა). ტრამ-ტამ-ტამი! (ო ლ გ ას.) მშვიდობით, ოლა, კარგად იყავი. (გადის შირმის უკან, ქოცნის ირინას.) მშვიდად იძინე... მშვიდობით, ანდრეი. ახლა წადი, დაქანცულები არიან. ხვალაც შეიძლება ლაპარაკი... (მიდის.)

ო ლ გ ა. მართლაც, ანდრეუშა, მოდი, ხვალასთვის გადავდოთ... (გადის თავისი შირმის უკან.) ახლა კი დეივინით.

ან დ რ ე. ერთს გეტყვით მხოლოდ და წავალ. აი ახლავ... ჯერ ერთი, თქვენ რაღაც არ მოგწონთ ნატაშას, ჩემი ცოლის, — და ამას მე ვამჩნევ დღიდან ჩემი ქორწინებისა. ნატაშა მშვენიერი, პატიოსანი ადამიანია, პირდაპირი და კეთილშობილი — აი ჩემი აზრი. ჩემი ცოლი მიყვარს და პატარა ვცემ, — გესმით? — პატარა ვცემ და მოვიხიზვ, რომ მას ასევე სცემდნენ პატარა სხვებიც. ვიფიქრებ, ის პატიოსანი, კეთილშობილი ადამიანია, ყველა თქვენი უკმაყოფილება კი, მამაკბე და, ურბალო ქირავდება.

პ ა უ ზ ა

მეორეც, თქვენ თითქოს ჯავრობთ იმაზე, რომ პროფესორი არა ვარ, მეცნიერებას არ გავეყვი. მაგრამ მე ხომ ერთბაშად ვმსახურობ, საერთოდ სამმართველოს წევრი ვარ და ეს ჩემი სამსახური ისეისავე წმინდა და მაღალ საქმედ მნახანია, როგორც მეცნიერული მუშაობა. მე კიდევ სამმართველოს წევრი ვარ და, თუ გნებავთ, ვამაყობ საიტყვ ამით.

პ ა უ ზ ა

მესამეც... კიდევ ერთი რამ დამჩნა სათქმელი... მართალია, სახლი თქვენი ნებართვით გარეშე დავაგორავე... ამაში დამნაშავე ვარ, დიას, და გზთზე, მაპატიოთ... ვალებმა მიძულეს... ოცდარეზუმეტი ათასი მემართა... მე უკვე აღარ ვთავაშობ კარტს, — დიდი ხანია, თავი დავანებე, მაგრამ მთავარი, რაც თავის ვასამართლებლად შემძილია ვთქვა, ის არის, რომ თქვენ ქალიშვილები ხართ, პენსიას ღებულობთ, მე კი, ასე ვთქვათ, არავითარი შემოსავალი არა მქონდა...

პ ა უ ზ ა

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (კარგებში). მამა აქ არ არის? (შეშფოთებული.) მამა სად არის? უცნაურია... (გადის.)

ან დ რ ე. ყურსაც არ მივადებე! ნატაშა მშვენიერი, პატრიონანი ადამიანია. (გარეშდება და სცენაზე ბოლოსა სცემს. მერე შერქვდება.) როცა ცოლს ვირთავდი, ვფიქრობდი, ბედნიერები ვიქნებოდით... ყველანი — ბედნიერები ვიქნებოდით... მაგრამ, ღმერთო ჩემო... (ტირის.) ჩემო საყვარელო დებო, ძვირფასო დებო, არ დავიჯეროთ, არ დავიჯეროთ, რასაც ვამბობ... (გადის.)

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (კარგებში — შეშფოთებით). მამა სად არის? აქ არ არის? საკვირველი ამბავია. (გადის.)

ისმის საგანგაშო ზარების ხმა, სცენა ცარიელია.

ი რ ი ნ ა. (შირშის იქით.) ოლღა! ვინ გვიკაკუნებს იატაკიდან?

ო ლ გ ა. ექიმი ივან რომანოვი. შიგარალია.

ი რ ი ნ ა. მამოუხეხარი ღამე!

პ ა უ ზ ა

ო ლღა! (გამოიხედავს შირშის იქიდან.) გაიგე? ზრივდა მინდის აქედან, — სადღაც შორს გადაჰყავთ თურმე.

ო ლ გ ა. ეგ, ალბათ, ჭორია.

ი რ ი ნ ა. სულ მარტონი დავრჩებით მაშინ... ოლღა!

ო ლ გ ა. პო, მერე?

ი რ ი ნ ა. ჩემო ძვირფასო, ჩემო საყვარელო ოლღა, მე პატრესა ვცემ, ვაფასებ ბარნარე — მშვენიერი ადამიანია; გავყვები ცოლად, თანახმა ვარ, ოღონდ კი მოსკოვში წავიდეთ! გემუდარები, წავიდეთ მოსკოვში! მოსკოვზე უკეთესი არაფერია ამქვეყნად! წავიდეთ, ოლღა! წავიდეთ!

ფ ა რ დ ა.

მ ო ქ მ ე დ ე ბ ა მ ე ო თ ხ ე

პროზოროვების ძველი ბაღი. ნაძვების გრძელი ხეივანი, რომლის ბოლოზე მოჩანს მდინარე. მდინარის გაღმა ტყვა. მარჯვნივ სახლის ტერასა; აქ, მაგალიტე, პოლოვები და ქიქები ფაას; ეტუბობა. ეს-ესა, შამანური უცხოთ. დღის თორმეტი საათია. დროდღამო თბილის-ორღა გამწვლი გადქარის ხოლმე ბაღს ქუჩიდან მდინარისკენ. სწრაფად ჩაივლის ხატიოღა ჯარისკაცი. ზაპოპოპინის ბაღში, საფარქმში, უდარდელად — ეს განწყოზილება მას

მოქმედების ბოლომდე გაკვეება — და ელის, როდის დაუძახებენ თავზე ჭული ახარავს და ხელში ცოხი უჭირავს. ირინა, უღვრეტი გაპარული კაულბინი, ეხლს ჩამოკიდებული ორდენით, და ბუნახანი. ტერასაზე დანაწ და აცოლბენ ფედონისას და როდის, რომლებიც კიბებზე ჩამოდან; ორივე ოფიცერს სამგზავრო ფორმა აცვია.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (კოცინის ფედოტიც). კარგი ადამიანი ხართ და მეგობრულადაც ვცხოვრობდით. (კოცინის როდეს.) ერთხელ კიდევ უნდა გაკოცოთ. მშვიდობით, ძვირფასო!

ი რ ი ნ ა. ნახვამდის!

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. ნახვამდის კი არა, მშვიდობით. ჩვენ ერთმანეთს უკვე ვეღარასოდეს ვნახავთ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ვინ იცის! (თვალბებს იწმენდს, იღიმიება.) აი, ავტირად კიდევ.

ი რ ი ნ ა. რატომ — შეგვგდებით ერთმანეთს როდისმე.

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. ათი-თხუთმეტი წლის მერე? მაშინ, ალბათ, ძლივს ვიცნობთ ერთმანეთს და ცივად მივსალამებთ... (უღლებს სურათს.) ერთი კიდევ, — უკანასკნელად.

როდე. (ეხვევა ტუზუნბახს). ვეღარა ვნახავთ ერთმანეთს... (კოცინის ირინას ხელზე.) გმადლობთ ყველაფერისთვის, ყველაფერისთვის!

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. (წყნით). დამაცადე!

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. ღმერთი მოწყალეა, კიდევ შევხვდებით ერთმანეთს. იცოდეთ, წერილები გამოვგვავაწვებთ ხოლმე, უსათუოდ გამოვგვავაწვებთ.

როდე. (თვალს შეავლებს ბაღს). მშვიდობით, სეგში! (ყვირის.) ჰეჰე!

პ ა უ ზ ა.

მშვიდობით, გეო!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ვინ იცის, ცოცხალი შვირთით იქ, პოლონეთში... ბოლონული ქალი მოგვეხვევით და გეტყვით: „კოხხენე“ (იგინის).

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. (დაიხედავს საათზე). ერთი საათიც აღარ დაგვრჩა. ჩვენი ბატარეიდან მხოლოდ სოფელ წაჯა კარჭაპით, ჩვენი კი სამწყობრო ნაწილს გავყვებით. დღეს სამი ბატარეა წაჯა, ხვალ — კიდევ სამი და ქალაქში სირუმი და სიმშვიდე გამეფდება.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. და, ამავე დროს, საშინელი მოწყენილობა;

როდე. მარია სერგეენვა სადღა?

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. მამა ბაღშია.

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. გვირღვდა გამკვირვებით.

როდე. მშვიდობით, უნდა წავიდე, თორემ, სადაცაა, ავტირდები... (სწრაფად ეხვევა ტუზუნბახს და კელოვინს, ხელზე კოცინის ირინას.) მშვენიერად ვცხოვრობდით აქ...

ფ ე დ ო ტ ი კ ი. (კელოვინს). ეს თქვენ გქონდეთ სახსოვრად... უბის წიგნაკი და ფანქარი... ჩვენ აი, ასე წავალთ მდინარეზე...

მიღიან; თან უან იუფრებან.

როდე. (ყვირის.) ეჰე-ჰე!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (ყვირის). მშვიდობით!

სცენის სიბრძნეში ფედოტიკი და როდე ზედმიწევნით მამას და ეტოვებენ; მამა შიშო მთავრება.

ი რ ი ნ ა. წავიდენ... (ჯდება ტერასის ქვედა საფეხურზე.) ჩებუტიკინი. ჩემთან გამომწვიდობება კი დაავიწყდით.

ი რ ი ნ ა. რატომ თვითონ არ დავშვებდით?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. მეც როგორღაც დავაპყვდა. თუცა მა-
ლე ენახავ, ხვალ მეც მივდივარ... კიდევ ერთი დღე დარჩა.
ერთი წლის შემდეგ სამსახურიდან გამოვალ, ისევ აქ დავბე-
რუნები და ჩემს სიცოცხლეს აქ, თქვენს გვერდში დავასრუ-
ლებ... პენსიამდე ერთი წელია დამრჩა... (იღებს ჯიბეში გა-
შუთს, ამოიღებს მეორეს.) ჩამოვალ აქ, თქვენთან, და ჩემს
ცხოვრებას ძირფესვიანად შევცვლი... გავხდები ისეთი ჩემი,
ისეთი თვინიერი, ისეთი წესიერი, რომ რაღა...

ი რ ი ნ ა. კია საჭირო, რომ შევცვალოთ თქვენი ცხოვრება,
ჩემო კარგო, კია საჭირო, შევცვალოთ როგორმე.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. პო, ვვრწმობ. (ლიღინებს.) ტა-რა-რა...
ბუმბია... ეზომო გუბა...
კ უ ლ ი გ ი ნ ი. გამოუსწორებელია ივან რომანიჩი! გამო-
უსწორებელი!

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. პო, აი თქვენ რომ მოგბარებოდით, ნამ-
დელიად გამოვსწორდებოდი.

ი რ ი ნ ა. ფალოდრმა ულვაშები გაიპარას. შეხედვაც აღარ
მინდა!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. რატომ მერე?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ვიტყვი, რასაც დავმსგავსა თქვენი
ფიზიონომია, მაგრამ არ შემიძლია.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. რას ვივამთ! ასეა მიღებული. ეს არის
modus vivendi⁹ ჩვენა დირექტორს ულვაშები გა-
პარსული აქვს და მეც, რა წამს ინსპექტორი გავხდი, გავიპარ-
სე. არავის არ მოსწონს ეს, ჩემთვის კი სულ ერთია. მე კმა-
ყოფილი ვარ. ულვაშები მაქვს, თუ არა მაქვს, სულ ერთია,
მაინც კმაყოფილი ვარ. (ჯდება.)

ბალს სიღრმეში ანღრპი მძინარე ბავშვს გაატარებს საბავშვო
ბტლოთ.

ი რ ი ნ ა. ივან რომანიჩ, ჩემო კარგო, ჩემო ძვირფასო, სა-
წინლად შემოფოთებული ვარ. გუშინ თქვენ ბულვარზე იყა-
ვიო; მითხარით, რა მოხდა იქ?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. რა მოხდა? ისეთი არაფერი. სათქმულად
არცა დირს. (კითხვობს გაშუთს.) ბოლოს და ბოლოს ყვე-
ლაფერი სულ ერთია.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. როგორც გავიგე, გუშინ ბულვარზე, თეატ-
რის წინ, სოლენი და ბარონი ერთმანეთს შეხვედრიან...

ტ უ ჯ ნ ბ ა ხ ი. გაჩერდი! რა არის, ბოლოს და ბოლოს...
(ხელს ჩაიჩენს და შედის სახლში.)

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. პო, თეატრის წინ შეხვედრიან ერთმანეთს...
სოლენი ბარონს რაღაცასუ აპხრებია, ამასაც ვაღარ მოუთმე-
ნია და რაღაც საწყენი უთქვამს...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. არ ვიცი. ყველაფერი სისულელეა.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. რომელიღაც სენიანარაში მასწავლებელს
თხსულებითვის რუსულად მიუწერია «вечна» მოწაფეს
რუსული ასოები ლათინური ჭკონებია და „ჩეუბუა“-ს მივიგე-
რად წაუკითხავს „რენიქსა“... (იკინის.) ძალიან სასაცილოა,
ღმერთმანი. ამბობენ, სოლენი ირინაზე შეყვარებული და ამ-
ის გამო ათვალწუნა ბარონი... ეს გასაკვირებია. ირინა ძა-
ლიან კარგი ქალიშვილია. ცოტათი მაშასაც კი ჭკავს, მასავით

სახლი როიალზე „ღვთისშობლის ლოცვას“ უკრავს.

ი რ ი ნ ა. ხვალ საღამოს კი უკვე აღარ გავივრნებ ამ
„ღვთისშობლის ლოცვას“, აღარც პრეტოპოპოს შეხედვები...

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. რომელიღაც სენიანარაში მასწავლებელს
თხსულებითვის რუსულად მიუწერია «вечна» მოწაფეს
რუსული ასოები ლათინური ჭკონებია და „ჩეუბუა“-ს მივიგე-
რად წაუკითხავს „რენიქსა“... (იკინის.) ძალიან სასაცილოა,
ღმერთმანი. ამბობენ, სოლენი ირინაზე შეყვარებული და ამ-
ის გამო ათვალწუნა ბარონი... ეს გასაკვირებია. ირინა ძა-
ლიან კარგი ქალიშვილია. ცოტათი მაშასაც კი ჭკავს, მასავით

⁹ მიღებული წესი ცხოვრებისა (ლათ).

წინრად ჩაფიქრებულია. ოღონდ შენ, ირინა, უფრო
სასიათისა ხარ, თუცა, კაცმა რომ თქვას, მაშასაც
კარგი სასიათი აქვს. მე მიყვარს მამა.

სცენის იქით, ბალს სიღრმეში, ისმის: „აჟი ეპე-მეა!“
ი რ ი ნ ა. (შეკრთება.) დღეს როგორღაც ყველაფერი მა-
კრთობს.

პ ა უ ზ ა.

უკვე ყველაფერი მზადა მაქვს; ნასადილევს ბარგსა ვგზავნი.
მე და ბარონი ხვალ ვიწეოთ ჯვარს, ხვალვე მივგზავნი
აგურის ქარხანაში და ზეგ კი უკვე სკალონი ვიქნები; ახალი
ცხოვრება დავწყება. ენახთ, როგორ წავა ჩემი საქმე. მასწავ-
ლებლობის გამოცდას რომ ვაბარებდი, სიხარულისა და ბედ-
ნიერებისაგან ცრემლებიც კი მცვიოდა.

პ ა უ ზ ა.

სადაც არის, ბარგის წასაღებად მივლენ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. ეგ კი ვერა, ჩემო ირინა, მაგრამ მაინც
ყველაფერს, რასაც აპბობ, როგორღაც სერიოზულობა აკლია.
ცარეელი იდგებია, გესმის? სერიოზულობა კი — ნაკლები.
ასეა თუ ისე, სულთი და გულთი გისურვებთ, ბედნიერი იყო.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (გულაჩყვებით.) ჩემო სათნო, ჩემო
კარგო, ჩემო ძვირფასო... შორს წახვედით, შორს, — ველარა-
კინ დაგვეყვით. მე კი ჩამოვრჩით მძლევარებით, რომელიც
დაბერდა და ფრენა აღარ შეუძლია. გაფრინდით, ჩემო კარ-
გებო, გაფრინდით, ღმერთმა ხელი მოგიმართოს!

პ ა უ ზ ა.

ტყუილად მოიპარსეთ ულვაშები, ფალოდორ ილიჩ.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. კარგი ერთი, გეყოფათ! (თხრავს.) აი, წავე-
ლენ დღეს სამხედროები და ცხოვრება ისევ ძველ პატაპოტში
ჩაღდება. მეც რა უნდა თქვას, მამა მაინც კარგი, ჰალსთან
ქალია, ვის ძალიან მიყვარს და ბედის მადლიერი ვარ... ბე-
დი ადამიანებს სხვადასხვაგვარი აქვთ... აი, აქ, აქვიზში, მსა-
ხურობს ვინმე კოსირევი ჩემთან ერთად სწავლობდა. გინა-
წიის მიხედვით აღარცაღან გარეგნულად იმის გამო, რომ ფრასტო
ვერ გაიგო ut consecutivum.¹⁰ ახლა საწინლად გაჭირვე-
ბაშია ჩავარდნილი, ვად არის და მე, ყოველი შეხვედრისას
ვეუბნებ: „გამარჯობა ut consecutivum“ — მეთქი.
პო, სწორედ რომ consecutivum-ით მომიგებს: ხოლმე ის
და თან ახველებს... მე კი აი, მთელი სიცოცხლე ბედი მწყა-
ლობდა, ნამდვილად ბედნიერი ვარ; აი, მეორე ხარისხის ტა-
ნისლავეც კი მაქვს და ახლა თვითონ ვასწავლი სხვებს ამ
ut consecutivum-ს- რა თქმა უნდა, ჭკვიანი კაცი ვარ,
ძალიან ბევრზეც ჭკვიანი, მაგრამ ბედნიერება ამაში არ არის

სახლი როიალზე „ღვთისშობლის ლოცვას“ უკრავს.

ი რ ი ნ ა. ხვალ საღამოს კი უკვე აღარ გავივრნებ ამ
„ღვთისშობლის ლოცვას“, აღარც პრეტოპოპოს შეხედვები...

პ ა უ ზ ა.

დღესაც მობრძანდა... ხის ახლა იქ, სასტუმროში...
კ უ ლ ი გ ი ნ ი. გინაწიის უფროსი ჯერ კიდევ არ მობრ-
ძანებულა?

ი რ ი ნ ა. ჯერ არა, მის მოსაყვანად უკვე გავგზავნეთ ეტ-
ლი. რომ იცოდეთ, როგორ მიძინებდა ცხოვრება, აქ მარტოს,

¹⁰ ლათინური ენის სინტაქსური კონსტრუქცია.

ოლას გარეშე... რაც ოლა გიმნაზიის უფროსი გახდა და გიმნაზიაში დასასხლა, მთელი დღე საქმითა და კავებულებით, მე კი მარტო ვარ, მოწყენილი, საქმე არაფერი მაქვს, ჩემი ოთახიც შემავარდა... პოდა, ასე ვიფიქრე: თუ მისკომში ცხოვრება არ მიწერია, რა გქნა, ნუ მიწერია, მამ, ასეთი ყოფილა ჩემი ბედნი-მეთქი. რას იზამ... მართლაც ყველაფერი ღვთის ნებაა. ნიკოლაი ლვოვიჩმა ცოლად მითხოვა... მეც ვიფიქრე. ვიფიქრე და გადაწყვიტე, დასტური მიმეცა, ნიკოლაი ლვოვიჩი კარგი ადამიანია, საოცრად კარგი... პოდა, მივიღე თუ არა ეს გადაწყვეტილება, გულს დარდი გადამეყარა, თითქოს ფრთები შემეხსა, ისე მომწყურდა მუშაობა, შრომა... ოღონდ აღ, გუშინ ბარდც მოხდა, თითქოს საღდაც საღდაც ხიფათი ჩამოვარდა...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. რენეშა.

ნ ა ტ ა შ ა. (ფანჯრიდან). გიმნაზიის უფროსი მობრძანდა! კ უ ლ ი გ ი ნ ი. მობრძანდა გიმნაზიის უფროსი. წაივლით ირინსთან ერთად შედის სახლში.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (კითხულობს გაზეთს, ღიღინებს). ტა-რა-რა... ბუმბია... ეშოში გუმბა... შემოდის მაშა და ფახლოვდება ჩებუტკინს; სცენის სიღრმეში ანდრეი საბაშევი ეტლს მიაგორებს.

მ ა შ ა. ზის აქ თავისთვის განცხრობით...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. რა არის მერე?

მ ა შ ა. (ჯდება). არაფერი...

ა ა უ შ ა.

თქვენ დედაჩემი გიყვარდათ?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ძალიან.

მ ა შ ა. იმასაც უყვარებო?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (პაუზის შემდეგ). ეს კი აღარ მახსოვს.

მ ა შ ა. ის, ჩემი კაცი, აქ არის? ოდესღაც ჩვენი მზარეუ-ლი მართლა იტყვიდა ხოლმე ასე თავის პოლიციელზე: ის, ჩემი კაცი, ის, ჩემი კაცი, აქ არის?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ჯერ არ მოსულა.

მ ა შ ა. როცა ბენიერება ასე ნაწილ-ნაწილ, ასე ნაწყვეტ-ნაწყვეტ გეძლევა და მერე იმასაც კარგავ ჩემსავით, რა თქმა უნდა, თანდათანობით უხეში ხდება, ბოროტდება... (გულზე ხელს იღებს.) გული მიღუბს, გული... (უყურებს თავის ძმას, ანდრეის, რომელიც საბაშევი ეტლს გაატარებს.) აი ჩვენი ანდრეი, ჩვენი ძამიკო... როგორ დაიმსხვრა მთელი ჩვენი იმედები!... ათასობით ადამიანი უწოდა ეკლესიის ზარს ზე-ვით, სამთავროსმდე დასაკიდად, ეწირავი შრომა და ფული დაი-ხარჯა ამისათვის, ის კი უცერად ჩამოვარდა და დაიმსხვრა. უცერად, — არავინ რომ არ ეოლდა, ისე. ანდრეისაც სწორედ ასე დაეშინათა...

ან დ რ ე ი. ნეტავი, ბოლოს და ბოლოს, როდის დაწყნარდება ეს სახლი. სულ ერთთავად რომ აურჯანია.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. მალე. (საათს დახედავს.) ძველებური საათი მაქვს, — მომართავ და რეკავს... (მართავს საათს, საათი რეკავს.) პირველი, მეორე და მესამე ბატარეები ზუსტად პირველ საათზე გაუღენ...

ა ა უ შ ა.

მე კი ხვალ წავალ...

ან დ რ ე ი. სამუდამოდ?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. რა ვიცი. იქნებ, ერთი წლის შემდეგ დავბრუნდე კიდევ, თუქცა, ეშმაკმა იცის... ბოლოს და ბოლოს ყველაფერი სულ ერთია...

საღდაც შორს ქანარს და ვიოლიონზე უკრავენ.

ან დ რ ე ი. დაცარიელებდა ქალაქი, გამოყრუვდება, — თითქოს ზედ ქვაბი ჩამოაშობს.

ა ა უ შ ა.

რადაც მოხდა გუშინ თეატრთან, ყველა ამაზე ლაპარაკობს, მე კი არაფერი ვიცი.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ისეთი არაფერი. სისულელეა. სოლენი ბარონი აუხირდა, იმან კი იფთქა და შეურაცხყოფა მიაყენა, და ბოლოს ისე გამოვიდა, რომ სოლენი ვალდებული იყო, ბარონი დუღღში გაეწვია. (დახედავს საათს.) მგონი, უკვე დროა... პირველის ნაფეხარზე სახაზინო ჭალაში, აი აქედან რომ ჩანს, მდინარის გაღმა... მალე ბათქაბუთი ატყვევებს. (იციინს.) სოლენის თავი ლერმონტოვი ჰგონია და ლაქსებსაც კი წერს. სუშრობა სუშრობად და მისთვის კი ეს უკვე მესამე დღეა.

მ ა შ ა. ვისთვის?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. სოლენისთვის.

მ ა შ ა. ბარონისთვის?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. რა — ბარონისთვის?

ა ა უ შ ა.

მ ა შ ა. ყველაფერი ამერია თავში... მე მაინც ჩემსას ვიტყოლი — არ უნდა მისცეთ ამის უფლება, ბატონებო, არ უნდა მისცეთ. მას შეუძლია დაჭრას ბარონი, შეუძლია მოკლას კიდევ.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ბარონი კარგი ადამიანია, მაგრამ ერთი ბარონი ნაკლები იქნება, თუ ერთი ბარონით მეტი, განა სულ ერთი არ არის? პოდა, გაუშვი, რაც უნდა, ის უქნიათ! ბოლოს და ბოლოს, ყველაფერი სულ ერთია.

ბალის სიღრმეში იხსიან ძახილი: „ჰაუ! ბე-ჰე-ჰე!“

არა გიმეხს, მამ, მოიცდი. ეს სკვარცოვია, სკვუნდანტი. ნაწილი ზის.

ა ა უ შ ა.

ან დ რ ე ი. ჩემის აზრით, მონაწილეობას მიიღებ დუღღში, თუ მხოლოდ დაესწრები მას, თუნდაც როგორც ექიმი, — სულ მართლა, ერთიც და მეორეც უნებოთა.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ეს მხოლოდ გენერებთ... ჩვენ არ ვარსებობთ, არაფერი არ არსებობს ამქვეყნად. ჩვენ კი არ ვარსებობთ, არამედ მხოლოდ გენერებთ, რომ ვარსებობთ... და, ბოლოს, განა ყველაფერი სულ ერთი არ არის?

მ ა შ ა. მთელი დღე აი ასეა — სულ ლაპარაკი და ლაპარაკი... (მიღის.) ჯერ არის და, ისეთ ჰავაში გვიხდება ცხოვრება, რომ, სადაცაა, თოვლი მოვა და თან, აი, ამგვარ ლაპარაკს უნდა გაუძლოს კაცმა... (შეჩერდება.) არ შევალ ამ სახლში, არ შემიძლია იქ შესვლა... როცა მოვა ვერმინი, მითხარბით... (ხევიანს გაყვება.) ფრინველები კი უკვე თბილ ქვეყნებში მიფრინავენ... (ცაში იყურება.) ან გეღები იქნებან ან ბატები... რა კარგები ხართ, რა ბედნიერები... (მიღის.)

ან დ რ ე ი. დაცარიელებდა ჩვენი სახლი. წავლენ ოფიცრები, წაახვალთ თქვენც, ირინა გათხოვდება და დაერქმები სახლში მარტო.

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ცოლო?

ან დ რ ე ი. ცოლს თავისი ადგილი აქვს. ნატაშა პატიოსანია, წესიერი. ვთქვათ, კეთილიც, მაგრამ ყველაფერ ამასთან ერთად, არის მისნი ისეთი რამ, რითაც ის რაღაც პატარა, ბრმა, ქერცილანი ცხოველს წააგავს. ყოველ შემთხვევაში, ადამიანად არ ჩაითვლება, გვეხუნებით ამას როგორც მეგობარს ერთადერთ ადამიანს, რომელსაც შემძლია გული გადავუშალ. მე მიყვარს ნატაშა, მართალია, მაგრამ ზოგჯერ ისეთ უბამს არსებად მიყვებნება, რომ ვიბნევი, აღარ მესმის, რისთვის და რატომ მიყვარს ასე, ან, უფრო სწორად, რისთვის მიყვარდა...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (დგება). მე, ძმაო, ხვალ მივიღივარ. ერთმანეთი იქნებ ვეღარც კი ვნახთ, და აი, გირჩევ: ახლავე დაიხურე ქაღალდი, ხელში ვოხი აიღე და გზას დაადექი... იარღ და იარე. უკან არც კი მოიხედო. რაც უფრო შორს წახვალ, მით უკეთესი იქნება.

ს ც ე ნ ი. სიღრმეში გამოჩნდება, სოლანი ორ ოფიცერთან ერთად: ჩეხუტაქიანს დანახავაზე, მისკენ მოტრიალდება; ოფიცერები გზას განაგრძობენ.

ს ო ლ ე ნ ი. ექიმო, დრო! უკვე პირველის ნახევარია (გსალმება ანდრეის.)

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ახლავე. თავი მომაბეზრეთ ყველამ. (ანდრეის.) თუ ვინმემ მიკითხა, ანდრაშა, უთხარი, რომ ახლავე დაებრუნდები... (თხრავს.) ოპო-პო-პო!

ს ო ლ ე ნ ი. ვერც კი მოასწრო უკან მიხედვა, რომ დათუნამ კარგად მითუთქვა. (მიდის ჩეხუტაქიანთან ერთად.) რასა ხენებოთ, ბებერო?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. აბა, აბა!

ს ო ლ ე ნ ი. ჯანზე როგორა ხართ?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. როგორც ბუხი ნაღებში.

ს ო ლ ე ნ ი. ტყუილად დღეოთ, ბებერო! თავს ბევრის უფლებას არ მივეცემ, მხოლოდ ტყის ქათამივით გავაგორებ. (ამოიღებს სუნამოს და ხელეგზე ისხურებს.) აი, დღეს მთელი შუშა სუნამო გადავიხსნი და ხელეგზე მაინც სუნე მიდის. მკვდრის სუნე.

პ ა უ ზ ა.

მამ, ასე... გახსოვთ ეს სტრიქონები? ის კი, მწვითავარე, უხომოს გრიგალებს, თითქოს გრიგალნი ჰპოვებს სიმწვიდეს...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. არ მასსოხს. ვერც კი მოასწრო უკან მიხედვა, რომ დათუნამ კარგად მითუთქვა. (მიდის სოლენისთან ერთად.)

იხს ძახილი: „ეგე-ჰეჰი უ-უ!“ შემოდინან ანდრანი და თიბარაშინი.

თ ე რ ა ბ ო ნ ტ ი. თუ შეიძლება, ამ ქალაქებს ხელი მოაწვერეთ...

ან დ რ ე ი. (ნერვიულად.) თავი დამანებე! გემუდარები, თავი დამანებე! (მიდის და მიაგორებს საბავშვო ეტლს.)

თ ე რ ა ბ ო ნ ტ ი. ქალაქები მამ რისთვის არის, თუ ხელს არ მოაწვერებ? (მიდის სცენის სიღრმისკენ.)

შემოდინან ირინა და ტაშენაზი, თავჯ ჩაღის ქუდი; აშლინი სცენას ჩაივლის ძახილი: „აუ, მამა, აუ!“

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. ეს მგონი, ერთადერთი კაცია ქალაქში, რომელსაც საშხედროების წასვლა უხარია.

ი რ ი ნ ა. ეგ გასაცხვია.

დაცარიელდება ახლა ჩვენი ქალაქი. ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (დახედავს საათს.) ძვირფასო, მე ახლავე მოვალ.

ი რ ი ნ ა. სად მიდიხარ?

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. ქალაქში უნდა გავიდე, მერე კი... ამხანაგები უნდა გავაცილო.

ი რ ი ნ ა. არ ამბობ მართალს... ნიკოლაე, რადა ხარ დღეს ასე დაბნეული?

პ ა უ ზ ა

მითხარი. რა მოხდა გუშინ თეატრთან?

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (მოუთმენლად იშშუშება). ერთ საათში დაებრუნდები და ისევ შენთან იქნები. (ჰკოცნის ხელეგზე). ჩემო სანატრულო... (სახეში ჩაიქერდება.) უკვე ხუთი წელია, რამ მიყვარხარ და ჯერ კიდევ ვერ მივეჩვიე ამას, უფრო და უფრო მფიქნირი მეჩვენები. რა შესანიშნავი, რა საუსცხოთ თმები გაქვს! რა თვალები! ხვალ წაგიყვან, — ვიშრომებით, გაემდიდრდებით, ჩემს ოცნებებს ხორცი შეესხმება. ბედნიერი იქნები. აი, ერთი რამ მაწუხებს მხოლოდ, ერთი რამ: შენ არ გიყვარვარ!

ი რ ი ნ ა. ეს ჩემი ბრალი არ არის. მე ვიქნები შენი ცოლი. ერთგული და მორჩილი, მაგრამ, რა ჯენა, სიყვარული არ მიყვარხარ. (ტირის.) მე ჩემს სიცოცხლემი არავინ მყვარდება, როგორც კი ვოცნებობდი სიყვარულზე, ვოცნებობდი გამუდმებით, დღედაღამ, მაგრამ ჩემი გული თითქოს სამუდამოდ ჩაეკეტილია, მისი გასაღები კი—დაკარგული.

პ ა უ ზ ა

რაღაც მოუსვენრობას გამჩნევ თვალებში.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. მიუღი დამე კი მძინებია. ჩემს ცხოვრებაში ჯერ ისეთი არაფერი შემხედვარია, რომ რაიმე შიში მეგრძნობ, და აი, მხოლოდ ეს დაკარგული გასაღები მაშინებს და ძილს მიფრთხობს... მითხარი რამე.

პ ა უ ზ ა

მითხარი რამე...

ი რ ი ნ ა. რა? აბა, რა გითხრა?

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. რაიმე.

ი რ ი ნ ა. პო, კარგი! კარგი!

პ ა უ ზ ა

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. საკვირველია, რა უმინჯნელო, რა სულელურ წერილმანებს ეძლევა ხოლმე ზოგჯერ ცხოვრებაში მნიშვნელობა. წინანდებურად გეცინება მათზე, წინანდებურად წერილმანებად მიგარჩნია და მაინც ანკესლე წამოგებულ ერთი მიპყვები მათ და ძალა არ შეგწევს — შეჩერდე ო, ნუ ვილაპარაკებთ ამაზე! კარგ გუნებაზე ვარ. თითქოს ჩემს სიცოცხლემი პირველად გუხდვდე ამ ნაძვებს, ამ ნეკერჩხლებს, ამ არყებს და თითქოს ყველაფერი ჩემს გარშემო ცნობისმოყვარეობითა და მოლოდინით შემოდმეკტროდეს. რა ლამაზი ხეებია და, კაცმა რომ თქვას, რა ლამაზი უნდა იყოს ცხოვრება მათ სიახლოვეს!

ძახილი: „აუ! ეგე-ჰეჰი!“

უნდა წავიდე, დრო უკვე... ავერ, ხე გამხმარა, მაგრამ მას მაინც სხვებთან ერთად არსებს ქარი. და აი, მე ვფიქრობ, რომ თუნდაც მოკვდე, მაინც რაღაცნაირად მივიღებ მონაწილეობას ცხოვრებაში ამ ხესავით. მშვიდობით, ჩემო საყვარელო...

(ხელბეზე ჰკონის.) შენ რომ ქალაღლები მომბარე, ჩემს მა-
გიდაზე აწყვი, კალენდრის ქვეშ.

ი რ ი ნ ა. მეუ წამოვალ.

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (შეშფოთებით). არა, არა! (სწრაფად მი-
დის, ხეივანში შეჩერდება.) ირინა!

ი რ ი ნ ა. რაო?

ტ უ ზ ე ნ ბ ა ხ ი. (არ იცის, რა თქვას). დღეს ყავა არ
დამიწვევია. უთხარი, მომიზადონ... (სწრაფად გადის).

ირინა დგას ჩაფიქრებული, მერე მიდის სცენის სიღრმეში და
საქანალზე ქდება. შემოდის ანდრეი, თან სახავეშო ეტლს მოა-
გორებს; გამოჩნდება თერაპონტი.

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. ანდრეა სერგეივ, ეს ქალაღლები ხომ ჩე-
მი არ არის, — უწყებიისა. მე ხომ რე გამომიგონია ისინი.

ან დ რ ე ი. ო, სად არის, სად წავიდა, სად გაქრა ჩემი
წარსული, ჩემი ახალგაზრდობა, როცა ჩემი ოცნება და აზ-
როვნება ნატიფი და დახვეწილი იყო. როცა ჩემს აწმყოსა და
მომავალს იმედები აცისკროვნებდა? რატომ არის, რომ ცხოვ-
რებაში ფეხს შევდგამთ თუ არა, მოსაწყენები, უფერულნი,
არასაინტერესონი, უწინარები, გულგრილები, უმაქნისები, უბე-
დურები ვსდებთ... უკვე ორასი წელია ჩვენნი ქალაქი არცე-
ბობს, ასი ათასი მცხოვრებია შიგ და არც ერთი არ არის ისე-

თი, რომ სხვებისგან გამოირჩეოდეს, არც ერთი მოღვაწე არ
ყოფილა აქ არც წარსულში და არც ახლა, არც ერთი მეცნიე-
რი, არც ერთი მხატვარი, არც ერთი ოღნავ მაინც შესაძრევი
ადამიანი, რომელსაც შეეძლო აღძრა შური და მისი მიბაძ-
ვის მძაფრი სურვილი... მხოლოდ ჭამენ, სვამენ, სძინავთ და,
რომ მოწყენილობისგან არ გამოთყვანდნენ, ცდილობს იხა-
ლისებენ საზოხლარი ჭორებით, არყით, კარტიათ და სასამარ-
თლოებით... ცოლები ატყუებენ ქმრებს, ქმრები კი ყურს იყრუ-
ებენ, თავს ისე იტყუნენ, თითქოს ვერაფერს ხედავდნენ და არა-
ფერი ესმოიდათ. ამ უხამსობის დაუძლეველი გავლენა აბეჭა-
ვებს ბავშვებს, აქრობს მათში ღვთიურ ნაპერწკალს და ისე-
თივე უხადრუკ, ყომბანეთის მსგავს უსულე გვაგებდა აქცევს,
როგორებიც მათი მამები და დედები იყვნენ... (თერაპონტს
გაკავებრებით.) რა გინდა?

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. რა? — რომ ქალაღლებზე ხელი მოაწე-
როთ.

ან დ რ ე ი. მომამზერე თავი.

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. (აწვდის ქალაღლებს). წელან სასაზინო
პალატის შევიცარი ამბობდა... ვითომ პეტერბურგში, გასულ
ზამთარს, ორასი გრადუსი ყინვა იყო.

ან დ რ ე ი. აწმყო კი საზოხლარია, მაგრამ, სამაგიეროდ,
რა კარგია, როცა მომავალზე ვფიქრობ! ისეთ შეებას, ისეთ
სილაღეს ვგრძობ ხოლმე მაშინ: შორს სადაც თითქოს სი-
ნათლე აკავდება და მე ვხედავ თავისუფლებას, ვხედავ, თუ
რა ზუსლად უარყოფით მე და ჩემი შვილები ღორმუცლობას,
ბატონკაცური სადილის შემდეგ განცხრომას, უსაქმურობას,
უსირცხვილო მუქთასობობას...

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. ვითომ, ორი ათასი კაცი გაყინულაო.

ხალხი თავსარდაცემული იყო. პეტერბურგში იყო მისოკოვში,
კარგად აღარ მასობს.

ან დ რ ე ი. (დიდი სინაზით). ჩემი საყვარელი დები, ჩემი
შვენიერი დები! (გრემლობრეული.) მაშა, ჩემო ძვირფასო
დაო...

ან ა ტ ა შ ა. (ფანჯრიდან). ვინ ლაპარაკობს აქ ასე ხმაბაღ-
ლა? შენა ხარ, ანდრეაშა? სოფოკას გააღვიძებ. Il ne faut
pas faire du bruit, la Sophie est dormée déjà. Vous
êtes un Ours! (გაკავებრებით.) თუ ლაპარაკი გინდა, ვინმე
სხვას ჩაბარე ეგ ეტლი. თერაპონტ, გამოართვი ბატონს ეტლი!

თ ე რ ა პ ო ნ ტ ი. ბატონი ბრძანდებით. (ხელს მოჰკიდებს
ეტლს.)

ან დ რ ე ი. (დარცხვნილი). მე ხომ ჩემდ ვლაპარაკობ!

ან ა ტ ა შ ა. (ფანჯრის იქით უაღრესებს თავის ბიჭს). ბო-
ბიკი! ჩემი ანკი ბობიკი! საძაგელი ბობიკი!

ან დ რ ე ი. (თვალს გადაავლებს ქალაღლებს). კარგი, გა-
დაგებდავ და, სადაც საჭირო იქნება, ხელს მოვაწერ, შენ კი
ისევ სამართველური ჩაიტონ... (შედის სახლში ქალაღლებს
კითხვით, თერაპონტს მიავიკრებს ეტლს ბალის სიღრმისაკენ).

ან ა ტ ა შ ა. (ფანჯრის იქით). ბობიკ, დედას რა ჰქვია?
ჩემო კარგო, ჩემო საყვარელით ეს ვილა? ეს მამიდა ოლადა.
აჰა, მამიდას: გამარჯობა, ოლადა!

შემოღიან მოხეტიალე მუსიკოსები — კაცი და ქალიშვილი, რო-
მლებიც ვილიონოზა და ქნარზე იყვებნ დაყვას. სახლიდან გა-
მოღიან პიროვნებები, ოლადა და ანდრეა; ეროზანს ჩუმაღ უსმენენ
მუსიკას; მათ უახლოვდება ირინა.

ო ლ გ ა. ჩვენი ბაღი შარავნად გადაიქცა, ფეხითაც აქ და-
ღიან და ურშებიოდა. გადილა, მიეცი რამე ამ მუსიკოსებს!..

ან ფ ი ს ა. (ფულს აძლევს მუსიკოსებს). წადით, ჩემო
კარგებო, ღმერთი იყოს თქვენი შემწე.

მუსიკოსები თავს უკრავენ და გადიან.

უბედური ხალხია. მამლარი კაცი ასე არ იხეტიალებს. (ირი-
ნას.) გამარჯობა, ირინა! (ჰკონის.) იი, გენაცვალე, რომ იც-
ოლდე, როგორა ვცხოვრობ! ამ სიბერის დროს გინაზიაში, სა-
ხელმწიფო ბინაში, მომეცა ღმერთმა კუთხე ოლაშუქასთან ერ-
თად, ჩემო ძვირფასო. ჩემ დღეში მე საყოფადეს ასეთი ცხოვ-
რება არ მინდრებია... ბინა დიდი, სახელმწიფო, — მე იქ
მოელი ერთი თოახი მაქვს და საკუთარი საწოლიც მიდგას.
ყველაფერი სახელმწიფოა. გამეღვიძება ღამე და — ო, ღმერ-
თი ჩემო, ღვთისშობებო დედაო, — ჩემზე ბუნდინერი ადამა-
ნიშვილი არ მეგულება!

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. (დახედავს საათს). სადაცაა, გავალაო,
ოლაგ სერგვევა. ჩემი წასვლის დროა.

ა ა უ ზ ა

გისურვებთ ყოველივე, ყოველივე კარგს... მარია სერგვევა
სად არის?

ი რ ი ნ ა. სადაღ აქ არის, ბაღში... წავალ, მოვძებნი.

ვე რ შ ი ნ ი ნ ი. კარგი იქნება, გეთაყვა. ძალიან მეჩქა-
რება.

ან ფ ი ს ა. წავალ, მეც მოვძებნი. (ყვირის.) მაშენება, აუ!
(ირინასთან ერთად ბალის სიღრმისკენ მიდის.) ა-უ. ა-უ!

11 ნუ ხმარობოთ, სოფის უკვე სძინავს. თქვენ ეკ, დათო! (და-
მახ. ფრანგა).

ვერ შინი ი. ყველაფერს თავისი დასასრული აქვს. აი, ჩვენც უმორღებოთ ერთმანეთს. (დაბედავს საათს) ქალაქმა რა-ღაც საუზნისმავკარი მოვიყვით; შამანური ვსვით, ქალაქის თავმა სიტყვაც წარმოთქვა; მართალია, ვჭამდი კიდევ, ვსვამდი კიდევ, მაგრამ სულთა და გულთი აქ ვიყავი, თქვენთან... (ბაღს თვალს მიმოვალვებს.) ძალიან შეგეჭვოეთ.

ო ლ გ ა. ნეტავ, როდისმე კიდევ ენახავთ ერთმანეთს?
ვერ შინი ი. ალბათ, ვეღარ.

ბ ა უ ზ ა

ჩემი ცოლი და გოგოები კიდევ ორ თვემდე დაჰყოფენ აქ. გე-თავყა, თუ მოხდა რამე, ან რაიმე გაუჭირდათ...

ო ლ გ ა. დიხს, დიხს, რა თქმა უნდა. მაგანუ ეღ იღარდებოთ.

ბ ა უ ზ ა

ქალაქში ხვალ აღარც ერთი დასმეხდრო აღარ იქნება, ყველა-ფერი მოგონებად იქცევა და, რა თქმა უნდა, ჩვენთვის ახალი ცხოვრება დაიწყება...

ბ ა უ ზ ა

ყველაფერი ჩვენი სურვილის წინააღმდეგ ხდება. გინაზიხის უფროსობა არ მინდოდა და მაინც გაგხდით. მაშ, მოსკოვში ცხოვრებაც არ გვეღირსება...

ვერ შინი ი. აბა... მაღლობელი ვარ ყველაფრისთვის... მაპატიეთ, თუ როდისმე რაიმე გაწყენინეთ... ბევრს, — მართ-ლაც, ძალზე ბევრს გლამპარაკობდი და ესეც მაპატიეთ, აუგად ნუ მომიხსენებთ.

ო ლ გ ა. (კრემლებს იწმენდს). რა არის, რა დაემართა მა-შას, რატომ არ მოდის...

ვერ შინი ი. აბა, რა გითხრათ კიდევ ამ განშორების ვაშს? რაზე ვფიქროსოფოსო? (იყინის.) ცხოვრება მიძიმეა, ბევრ ჩვენგანს ის უაზროდ და უემედოდ ეჩვენება, მაგრამ მა-ინც უნდა ვაღიაროთ, რომ თანდათანობით ყველაფერი უშჯო-ბესდება და, როგორც ჩანს, შორს აღარ არის ის დრო, რო-დესაც სიკვითი სახე ცხოვრება დადგება. (დაბედავს საათს.) დროა უკვე წაიდე, დროა! ადრე კაცობრიობა ომებით იყო დაკავებული და თავისი არსებობის აზრს ლაჭკობებში, რბე-ვასა და გამარჯვებებში ხედავდა. ახლა კი ყველაფერმა ამან თავისი დრო მოჭამა და, მათ ნაცვლად, ვეგებრთულა სიცი-რიელე დარჩა, რომლის შესასვებადაც ჰერჯერობით არაფერი ჩანს; კაცობრიობა დაჭინებით ეძებს იმას, რითაც შესაძლე-ბელი იქნება ამ სიცარიელის ამოცხება, ეძებს და მიიგნებს კი-დეც. ოპ, ნეტავი კი მაღე მიიგნებდეს!

ბ ა უ ზ ა

აი, შრომისმოყვარეობას რომ განათლება შეერწყმებოდეს, გა-ნათლებას კი — შრომისმოყვარეობა! (დაბედავს საათს.) თუმცა, უკვე წასვლის დროა...

ო ლ გ ა. აგერ, მოდის.

შეშოლის მამა.

ვერ შინი ი. გამოსათხოვრად მოვედი...

ოღა განზე ვაღვება, რომ გამოთხოვების ხელი არ შეუშალოს.

მაშა. (შეჰყურებს სახეში ვერშინისს). მშვიდობით...

ხანგრძლივი კოცნა.

ო ლ გ ა. გეყოფათ, გეყოფათ...

მაშა ძალზე ჰკითხონებს

ვერ შინი ი. წერილები მომწერე ხოლმე... არ დავი-ვოცოთ! ახლა გამიწვი... დროა... ოღა სერგევენა, ხელი მო-კიდეთ, უკვე ჩემი... წასვლის დროა... მაგვიანდება... (გულა-ჩუქებული ხელბუზე ჰკოცნის ოღას, მერე ერთხელ კიდევ ეს-ვევა მაშას და სწრაფად გადის.)

ო ლ გ ა. გეყოფა, მაშა! დაწყნარდი, ძვირფასო...

შეშოლის პულინიონი.

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. (შემცბარბი). არა უშავს, დაე, იტიროს, დაე... ჩემი კარგი მამა, ჩემი კეთილი მამა... შენ ჩემი ცოლი ხარ და, რაც არ უნდა იყოს, მაინც ბედნიერი ვარ... მე არა-ფერზე ვჩივი, ერთ საყვედურსაც არ გუებნები... აი, ოღაც მოვწეა... დაეწყობ ცხოვრება ისევ ძველებურად და მე ამა-ზე ერთ სიტყვასაც არ გეტყვი, გადაკვრიოთაც კი...

მაშა. (ჰქითხისგან თავს იკავებს). მშვილდა ზღვის პი-რას მწვანე მუხაა, ოქროს ჯაჭვია ზედ გამოზმული... ოქროს ჯაჭვია ზედ გამოზმული... სადც არის, ჰკუიდან შევიმლები. მშვილდა ზღვის პირას... მუხაა მწვანე...

ო ლ გ ა. დაწყნარდი, მაშა... დაწყნარდი... წყალი მიაწო-დე!

მაშა. აღარ ვტირი...

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. აღარ ტირის... ჩემი კეთილი მამა...

ისიხს ვრუ, შორეული ვასროლის ხმა.

მაშა. მშვილდა ზღვის პირას მწვანე მუხაა, ოქროს ჯაჭ-ვია ზედ გამოზმული... კატა მწვანე... მუხაა მწვანე... სულ ამერია ყველაფერი... (სვას წყალს.) რა უკუდმართად წაივია ჩემი ცხოვრება... აღარაფერი აღარ მინდა... ახლავე დაეწყ-ნარდები... ყველაფერი სულ ერთია ჩემთვის... რას ნინაშეს მშვილდა ზღვა? რად ამეკვიატა ეს სიტყვა? აზრები ერთმა-ნეთში მერევა.

შეშოლის ირინა.

ო ლ გ ა. დაწყნარდი, მაშა. აი, რა კარგი გოგო ხარ... შე-ვიდეთ თოახში.

მაშა. (გაჯავრებით). არ შემოვალ. (ჰქითხინებს, მკვრამ იმუაქვე ჩერდება.) მაგ სახლში მე უკვე აღარ შემოვიდვიარ და აღარც ენმოვალ... ფეხსაც აღარ დავადგამ...

ირინა. მიდით, დავსხდეთ ცოტა ხანს ერთად, თუნდა; ხმას ნუ ამოვიღებთ. მე ხომ ხვალ მივდივარ...

ბ ა უ ზ ა

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. გუშინ მესამე კლასში ერთ ბიჭუნას ეს წვე-რი და ულვაშები წავართვი... (იკეთებს ულვაშებსა და წვერს.) გერმანული ვინს მასწავლებლებს ვკვარ... (იყინის.) არა? რა სასახლოები არიან ეს ბიჭები!

მაშა. მართლაც, თქვენს გერმანელსა გავხარ.

ო ლ გ ა. (იყინის). ჰო, ძალიან.

მაშა ტირის.

ირინა. კარგი. გეყოფა, მაშა!

პემოლის ნებაშა.

ნ ა ტ ა შ ა. (მოახლეს). რა? სოფოკას ცოტა ხანს პრო-ტოპოპოვი მიუდგებს ყურს, მიხაილ ივანჩი, ბობიკი კი ან-დრეი სერგეიშა ვასიერინოს. რამდენ დავიდარბა სჭირდება ბავშვების მოვლას... (ირინას.) ირინა, შენ ხვალ მიდიხარ,

— რა სამწესროს დარჩენილიყავი კიდევ ერთ კვირას მაინც. (კულიგინის დანახვაზე შეჰყვირებს; ის იცინის და ისხნის წვერსა და ულვამუშს) დაიკარგეთ ერთი, შემანინეთ! (ირინას) ძალიან შეგჩვევდა შენთან განშორება, გგონია, ჩემთვის ადვილი იქნება? მუნს თითხში ანდრეის გადაგაბარებთ თავისი ვიოლიონითი, — იქ აწვიპინის, რამდენიც უნდა! — მის თითხში კი სოფორკის მოვითავებთ. ისეთი მშვენიერი, ისეთი საუცხოო ბავშვია! რა გოგოა, რა გოგო! დღეს აი, ასეთი თვალებით შემოხმედა და მეუბნება — „დღე!“

ერთი მათგანი კი წავიდა ჩვენგან სულ, სამუდამოდ ჩემ დაჩრებთ მარტინი იმსახავს, რომ ცხოვრება დამეწყობოთ... თავივდა. უნდა ვიცხოვროთ... უნდა...

* ი რ ი ნ ა. (თავს მკერდზე მიაყრდნობს ოლგას). დადგება დრო და ყველა გაიგებს რისთვისა ვწვალობთ, რისთვისაა ამდენი ტანჯვა, — გაუგებარი აღარაფერი დარჩება. მანამდე კი უნდა ვიცხოვროთ... უნდა ვიმშრომოთ, უსათუოდ უნდა ვიმშრომოთ! ხვალ მარტო გავმგზავრები, სკოლაში მასწავლებლობას დავიწყებ და მიველ ჩემს სიცოცხლეს შევიწირავ მათ, ვისაც ეს სჭირდება. ახლა შემოდგომაა, მალე დადგება ზამთარი, ირგვლივ ყველაფერი თოვლით დაფარება, მე კი ვიმშრომებ და ვიმშრომებ...

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. მართლაც, მშვენიერი ბავშვია.

ნ ა ტ ა შ ა. მამ, ხვალღიან უკვე მარტო ვარ აქ. (ოსრავს.) პირველ ყოვლისა, ვუბრძანებ, გადაკაფონ ეს ნაძვის ხეივანი, მერე აი, ეს ნეკერჩხალი მოჭრან... საღამოებით ისეთი უშნო სანახავია... (ირინას.) ძვირფასო, სრულებით არ გიხდება ეს ქამარი... ეს დიდი უგემოვნობაა... რამე უფრო ღია ფერისა უნდა შეგერჩია. და ვუბრძანებ, ყველგან დარგონ ყვავილები, ყვავილები... რომ ყველგან ყვავილების სუნი იდგეს... (მაცარად.) რა უნდა სკამზე ამ ჩანახალს? (გაეშართება სახლისკენ, მოახლეს.) რა უნდა სკამზე ჩანახალს? — გვეთხები (ყვიროს). ხნა, კრინტი-მეთქი!

ო ლ გ ა. (ებვევა ორივე დას). მუსიკა უკრავს ისე მხიარულად, ისე ხალხიანად, რომ მისი ცხელ გწყურდება! ო ლმერთო ჩემო! გავა დრო და ჩვენც წავალთ სამუდამოდ; ყველა დაგივიწყებს, დაივიწყებენ ჩვენს სახეებს, ხმას და იმას, თუ რამდენნი ვიყავით, მაგრამ ჩვენი ტანჯვა სიხარულად გადაიქცევა მათთვის, ვინც ჩვენს შემდეგ მოვა; ბედნიერება და მშვედობა დამყარდება დღემამუშაზე და კეთილად მოიგონებენ, დალოცვენ იმით, ვინც ახლა ცხოვრობს. ჩემო ძვირფასო დებო, ჩვენი ცხოვრება ჯერ კიდევ არ დასრულებულა. ვიცხოვროთ! მუსიკა უკრავს ისე მხიარულად, ისე გამამხნეველად, რომ მეჩვენება: ცოტა კიდევ და, გაივებთ, რისთვისა ვართ ამქვეყნად, რისთვის ვიტანჯებით... ო, ეს რომ ვიცოდეთ! რომ ვიცოდეთ ეს!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. აუშა!

სტენის ჟიღან ისმის მარშის ხმა. ყველანი უხმენენ.
ო ლ გ ა. მიდიან.

მუსიკა უკრავს უფრო და უფრო ჩუმად; კულიგინს, — მხიარულს, მოლოზს, — მოაკვს შლაპა და მოსახსნამი; ანდრეი მოაგორებს საბავისო ედლს, რომელსაც ზის ბობიკი.

შემოღის ჩაბანიძინი.

მ ა შ ა. ჩვენები მიდიან. რას იხამ... ბედნიერი გზით იარონ! (ქმარს) წავიდეთ სახლში... სად არის ჩემი ქუდი და მოსახსნამი?

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (ლიღინებს). ტარა... რა... ბუმბია... ეწოთი გუბეა... (კითხულობს გაზეთს.) სულ ერთია. ყველაფერი სულ ერთია!

კ უ ლ ი გ ი ნ ი. შინ შევიტანე... ახლავე გამოვტან. (შედის სახლში.)

ო ლ გ ა. ჰო, ახლა უკვე შეიძლება ჩვენ-ჩვენს სახლებში წავიდ-წამოვიდეთ. დროა.

ო ლ გ ა. რომ ვიცოდეთ, რომ ვიცოდეთ, რისთვისა ვართ ამქვეყნად!

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ოლგა სერგეენა!
ო ლ გ ა. ბატონო?

ფ ა რ დ ა.

პ ა უ ზ ა

რა არის?
ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. არაფერი... არ ვიცი, როგორ გითხრობათ... (ყურში რაღაცას უჩურჩულებს.)

ო ლ გ ა. (შემინებული). შეუძლებელია!
ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ჰო... ასეთი ამაზვია... დავეიწყებ, გავწვადი, ლაპარაკიც კი აღარ შემიძლია... (წყენით.) კაცმა რომ თქვას, ყველაფერი სულ ერთია!

მ ა შ ა. რა მოხდა?
ო ლ გ ა. (ებვევა ირინას). საშინელი დღეა დღეს... არ ვიცი, როგორ გითხრა, ჩემო ძვირფასო...
ი რ ი ნ ა. რა მოხდა? ღვთის გულისათვის, მითხარით, რა მოხდა! (ტირის.)

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. ეს-ეს არის, ბართნი მოკლეს დუელში...
ი რ ი ნ ა. (ჩუმად ტირის). ვიცოდი, ვიცოდი, რომ რაღაც მოხდებოდა...

ჩ ე ბ უ ტ ი კ ი ნ ი. (სცენის სიღრმეში, სკამზე ჯდება.) დავიქანცე... (ჯიბიდან გაზეთს იღებს.) არა უშავს, იტირონ... (ჩუმად ღლიღინებს.) ტა-რა-რა ბუმბია... ეწოთი გუბეა... ბოლოს და ბოლოს, განა ყველაფერი სულ ერთი არ არის?!

სამოვი და ფხვზე დასა; ერთმანეთს ეკვრან.
მ ა შ ა. ო, როგორ უკრავს მუსიკა! ისინი მიდიან, მიდიან...

